

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vize vzdělávací politiky ve volebních programech politických stran

Vision of educational policy in electoral programs of political parties

Bc. Anežka Šimová

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Jiří Trunda, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Management vzdělávání

2019

Odevzdáním této diplomové práce na téma Vize vzdělávací politiky ve volebních programech politických stran potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 18. dubna 2019

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce, Mgr. Bc. Jiřímu Trundovi, Ph.D., za odborné vedení mé diplomové práce, věcné připomínky a věnovaný čas. Další poděkování patří všem, kteří mi ochotně věnovali svůj čas a poskytli mi rozhovor a v neposlední řadě patří velké dík mému manželovi, Ing. Martinu Šimovi, za pomoc při formátování této práce.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce si klade za cíl popsat vývoj vzdělávací politiky v České republice od přelomu 20. a 21. století do roku 2017 a zároveň komparovat vize vzdělávací politiky ve volebních programech politických uskupení, které v roce 2017 získaly v parlamentních volbách více než 5% hlasů a překročily tak hranici stanovenou zákonem pro vstup do Poslanecké sněmovny. Část teoretická se zaměřuje na deskripci vývoje vzdělávací politiky od roku 1999 do roku 2017, ve které zohledňuje politickou situaci v zemi a její dopad na vzdělávací politiku. Část výzkumná se za pomoci analýzy a rozhovorů snaží o komparaci vizí vzdělávací politiky politických stran, které jsou v současné době zastoupeny v Poslanecké sněmovně.

KLÍČOVÁ SLOVA

volební program, vize, vzdělávací politika, politická uskupení

ABSTRACT

This diploma thesis aims to describe the development of educational policy in the Czech Republic since the turn of the 20th and 21st centuries to 2017 and at the same time to compare the vision of educational policy in electoral programs of political groupings, which in 2017 won more than 5% of votes and thus exceeded the limit set by law for joining the Chamber of Deputies. The theoretical part focuses on the description of the development of educational policy from 1999 to 2017, in which it takes into account the political situation in the country and its impact on education policy. With the help of analysis and interviews, the research part seeks to compare the visions of the educational policy of political parties currently represented in the Chamber of Deputies.

KEYWORDS

election program, vision, educational policy, political parties

Obsah

Úvod	7
1 Vzdělávací politika	8
2 Historický vývoj vzdělávací politiky v ČR	10
2.1 Roky 1999-2001	10
2.2 2002-2004	16
2.3 2005-2007	22
2.4 2008-2010	27
2.5 2011-2013	31
2.6 2014- 31. 12. 2017	34
3 Komparace vizí vzdělávací politiky ve volebních programech.....	38
3.1 Parlamentní volby 2017	39
3.2 Vzdělávání dětí mladších předškolního věku a předškolní vzdělávání	43
3.2.1 Shrnutí vizí politických uskupení k tématu předškolního vzdělávání	44
3.3 Základní vzdělávání	45
3.3.1 Shrnutí vizí politických uskupení k tématu základního vzdělávání	47
3.4 Středoškolské a vyšší odborné vzdělávání.....	50
3.4.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu středoškolského a vyššího odborného vzdělávání	52
3.5 Vysoké školství.....	55
3.5.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu vysoké školství	57
3.6 Celoživotní vzdělávání	60
3.6.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu celoživotního vzdělávání.....	62
3.7 Inkluzivní vzdělávání a vzdělávání nadaných	63

3.7.1	Shrnutí vizí politických stran k tématu inkluzivního vzdělávání a vzdělávání nadaných.....	64
3.8	Financování veřejného školství	65
3.8.1	Shrnutí vizí politických stran k tématu financování veřejného školství.....	66
3.9	Financování soukromých a církevních škol.....	67
3.9.1	Shrnutí vizí politických stran k tématu financování soukromých a církevních škol	68
3.10	Karierní řád	69
3.10.1	Shrnutí vizí politických stran k tématu karierní řád	69
3.11	Platové ohodnocení pedagogických pracovníků	70
3.11.1	Shrnutí vizí politických stran k tématu platového ohodnocení pedagogických pracovníků	71
4	Rozhovor se zástupci politických stran	73
4.1	Vyhodnocení rozhovorů s jednotlivými zástupci politických uskupení	74
	Závěr.....	78
	Seznam příloh.....	86
	Příloha 1.....	86
	Příloha 2.....	88
	Příloha 3.....	92
	Příloha 4.....	94
	Příloha 5.....	95
	Příloha 6.....	99
	Příloha 7.....	101
	Příloha 8.....	103
	Příloha 9.....	105

Úvod

V diplomové práci s názvem Vize vzdělávací politiky ve volebních programech politických stran jsem se snažila přiblížit čtenářům vztah mezi vzdělávací politikou a možnostmi jejího ovlivňování, a to například zákonodárnou mocí, demografickým vývojem, tlakem společnosti ad. Vzhledem k tomu, že na období, která jsou v této diplomové práci popisována, navazuje současná vzdělávací politika, počínaje rokem 2017 do současnosti, je téma vysoce aktuální. Přínos této diplomové práce spočívá v shrnutí velice obsáhlé problematiky vývoje vzdělávací politiky do kratší, přehlednější formy. Text tak může sloužit jako studijní materiál všem, kteří se chtějí dozvědět více o tomto tématu.

Teoretická část této diplomové práce se zaměřuje na vymezení pojmu vzdělávací politika, přičemž se opírá o citace předních českých autorů zabývajících se tímto tématem, a dále vývojem vzdělávací politiky od roku 1999 do roku 2017. V kontextu vývoje vzdělávací politiky České republiky jsou vždy také zmiňována data, která do problematiky přímo či nepřímo zasahují, například míra nezaměstnanosti, vzdělanostní struktura obyvatel, výdaje na školství v HDP aj. Ve výzkumné části práce jsou čtenáři představena jednotlivá politická uskupení, stručně je charakterizován jejich volební program a následně jsou v jednotlivých podkapitolách komparovány vize jednotlivých uskupení ke sledovaným tématům. Obsahová analýza provedená ve výzkumné části je rozpracována do obrazového znázornění pro jednodušší orientaci čtenáře v dané problematice. V závěru výzkumné části jsou vyhodnoceny strukturované rozhovory s politickými zástupci jednotlivých politických uskupení, které byly uskutečněny v únoru a březnu roku 2019. Rozhovory jsou součástí příloh.

Cílem této diplomové práce je popsat vývoj vzdělávací politiky v České republice, a to od přelomu 20. a 21. století do roku 2017 a zároveň komparace vizí vzdělávací politiky ve volebních programech politických uskupení, které v roce 2017 získaly v parlamentních volbách více než 5% hlasů a překročily tak hranici stanovenou zákonem pro vstup do Poslanecké sněmovny.

Pro tuto diplomovou práci byly stanoveny výzkumné otázky: Jak se proměňovala vzdělávací politika České republiky od přelomu 20. a 21. století do roku 2017? Jaká je vize vzdělávací politiky jednotlivých politických uskupení, které jsou v současné době zastoupeny v Poslanecké sněmovně? Jaké jsou názory jednotlivých zástupců politických uskupení na otázky vzdělávací politiky?

1 Vzdělávací politika

Tato diplomová práce a především pak její teoretická část se zabývá vývojem vzdělávací politiky České republiky. Abychom mohli o vzdělávací politice hovořit v širších souvislostech, je třeba nejdříve definovat její podstatu.

Vzdělávací politika je termín označující vědní obor, angl. education policy analysis, který zkoumá vliv mocenských institucí, zejména pak politických stran, na rozhodovací procesy o vzdělávání. Vzdělávací politika označuje ale také „*praktickou činnost týkající se plánování, zásadních strategických koncepcí, dílčích nebo celkových reforem vzdělávacího systému, především školství*“. Vzdělávací politika a činnosti, které naplňují její podstatu, jsou utvářeny na nejvyšších úrovních státní správy, jako jsou vláda, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), parlament. Z nejvyšších úrovní státní správy se přesouvají na nižší úrovně, kterými jsou kraje a obce. Na utváření vzdělávací politiky se kromě politiků účastní i rodičovská veřejnost, organizace učitelů, pedagogičtí pracovníci a další experti. V České republice zatím není dostatečně rozvinutá teoretická základna vzdělávací politiky jako vědního oboru. S praktickou činností státu v oblasti vzdělávací politiky se setkáváme prostřednictvím strategií a plánů, které jsou tvořeny těmi nejvyššími úrovněmi státní správy a často rozpracovávány na konkrétní činnosti úrovněmi nižšími. Jako příklad těchto strategií uvádíme Národní program rozvoje vzdělávání z roku 2001, Dlouhodobý záměr vzdělávací soustavy ČR v roce 2005, 2007, Strategie vzdělávací politiky 2020 ad. (Průcha, a další, 2014 str. 299)

Z definování termínu vzdělávací politika je nyní již patrné, že vzdělávací politika státu má nesporně vliv na činnost školských i mimoškolských vzdělávacích institucí. Průcha vymezuje vzdělávací politiku jako „*principy, priority a metody rozhodování o vzdělávacích institucích*“. Rozhodování je v tomto případě zaměřeno na strategické cíle rozvoje a vzdělávání, legislativní rámec, způsob financování, tvorbu a stanovení cílů a obsahu vzdělávání, způsoby kontroly vzdělávacích zařízení a ovlivňování jejich činnosti. (Kasíková, a další, 2011 stránky 105-106)

Vališová a Kasíková (2011, str. 106) rozlišují dva přístupy k řízení vzdělávací politiky. Jedním z nich je centralizovaný model, který je založen na principu, v němž ústřední politický orgán rozhoduje, nižší orgán realizuje. Příkladem může být centrálně řízené financování škol či jejich hodnocení. Druhým modelem je model liberální, ve kterém rozhodovací pravomoci mají nižší orgány státní správy, jimiž jsou obce a kraje. Vališová s Kasíkovou také

uvádí, že tyto dva modely se do určité míry ve většině zemí prolínají. Od konce 20. století v České republice dochází k odklonu od centralizovaného modelu k modelu decentralizovanému, tj. pravomoci se přesouvají z MŠMT na kraje, obce a školy. (Kasíková, a další, 2011 str. 106)

Vzdělávací politika je chápána jako národní záležitost, to znamená, že si každý stát stanovuje právě tu svou. Při tvorbě strategických materiálů tak mohou jednotlivé státy přihlížet k tradicím, hodnotám, ke specifickým okolnostem jednotlivých zemí, ale i k politice příslušné země. (Matějů, a další, 2006 stránky 365-370)

Vývoj vzdělávací politiky je zachycen v mnoha dokumentech, především pak v dokumentech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). MŠMT každý rok vydává výroční zprávu, v níž je shrnuto, jak se proměňuje vzdělávání, školství obecně, jaké jsou či byly trendy, jaká byla přijata nová legislativa ad.

2 Historický vývoj vzdělávací politiky v ČR

V kapitole 2 této diplomové práce je popsána historie vzdělávací politiky, tedy jak se vzdělávací politika vyvíjela v posledních cca dvou dekadách. Tato část práce začíná popisem stavu vzdělávací politiky na přelomu tisíciletí, tj. v době, kdy se Česká republika připravovala na vstup do Evropské Unie (EU). Cílem této části práce je seznámit čtenáře s vývojem událostí, které vstupovaly do vzdělávací politiky, a tím přetvářely českou vzdělávací soustavu.

Kapitola 2. čerpá především z výročních zpráv Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, dokumentů Sdružení pro vzdělávací politiku, Ústavu pro informace ve vzdělávání, České školní inspekce a Českého statistického úřadu. Z důvodu rozsahu této práce nebylo možné zahrnout poznatky z dalších zajímavých zdrojů, například z odborné literatury autorů zabývajících se vzděláváním či z šetření PISA, TALISS, OECD a další.

2.1 Roky 1999-2001

Vzdělávání na přelomu tisíciletí je zachyceno ve výročních zprávách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V těchto letech stál v čele MŠMT ministr Eduard Zeman z ČSSD (22. 7. 1998 – 12. 7. 2002). České školství na přelomu 20. a 21. století bylo významně ovlivněno přípravou České republiky na vstup do Evropské unie, trvalým růstem počtu vysokoškolsky vzdělaných lidí, rozvojem IT a získanými daty z mezinárodních srovnání.

Objem veřejných výdajů na školství se v devadesátých letech proměňoval. Po rostoucí tendenci se z 3,9 % HDP zvýšil na 5,2 % HDP, aby se opět snížil na 4,4% HDP. Roku 1999 se opět objem veřejných výdajů na školství zvýšil, a to na 4,7% HDP, v roce 2000 klesl na 4,4% HDP a v roce 2001 vzrostl na 4,5% HDP. Vzdělanostní struktura obyvatel ČR se proměnila, a to především v souvislosti nárůstu počtu absolventů maturitních oborů a klesajícím počtem obyvatelstva se základním vzděláním či bez školního vzdělání. Tyto změny se promítly také do struktury zaměstnaných dle dosaženého vzdělání, a to ve smyslu poklesu počtu pracovníků s nízkou kvalifikací a růstem pracovníků středně a vysoce kvalifikovaných. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 11-16) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2003 str. 13)

Míra nezaměstnanosti se v tomto období pohybovala kolem necelých 9%, ale v některých regionech dosahovala až 20%. Po roce 1999 se situace začala zklidňovat a nezaměstnanost mírně poklesla. Rok 2001 znamenal opět nárůst nezaměstnanosti, a to na 8,1%. Pracovnímu trhu se dařilo zejména v odvětví obchodu, kde nacházelo uplatnění nejvíce vysoce

kvalifikovaných lidí. Nezaměstnanými byli zejména jedinci z rizikových skupin z hlediska uplatnění na pracovním trhu, jimiž byli ženy s malými dětmi, osoby s nízkou kvalifikací, zdravotně postižení či absolventi všech stupňů a typů škol, tj. pracovníci bez praxe. V roce 2000 činil počet nezaměstnaných absolventů 60 tisíc. Nejvyšší podíl nezaměstnaných absolventů byl ze skupiny absolventů vyučených či s maturitní zkouškou (23 a 27 tisíc). Absolventi se základním vzděláním tvořili skupinu o skoro 6 tisících nezaměstnaných. Problém zaměstnatelnosti absolventů se týkal také absolventů vysokých škol, avšak počet nezaměstnaných vysokoškolsky vzdělaných lidí byl vůči ostatním skupinám zanedbatelný (kolem 2000 nezaměstnaných absolventů VŠ). Limitující byla v řešení této situace také neochota ke změně kvalifikace. Nezaměstnanost vysokoškolsky vzdělaných lidí neklesla v tomto období pod 3%. Stále se však v těchto letech rozevíraly pomyslné nůžky mezi příjmy vysokoškoláků a ostatními vzdělanostními skupinami. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 18-21) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2003 stránky 20-23)

Českou společnost na přelomu tisíciletí ovlivňoval také pokles porodnosti. Školství se tak muselo přizpůsobit klesajícím počtům žáků. Pokles porodnosti z 80. a 90. let v tomto období ovlivňoval základní a střední školství, jejichž kapacity musely být v předchozích letech navyšovány a v tomto období začaly být tyto kapacity nadbytečné. Rok 2000 byl prvním rokem za uplynulé desetiletí, ve kterém počet narozených dětí převyšoval počet narozených dětí v roce předchozím. V roce 2001 však došlo k dalšímu poklesu, byť pouze o 500 dětí. Prognózy v těchto letech hovořily o dalším propadu či stagnaci. K roku 2006 predikovalo MŠMT snížení ve všech úrovních vzdělávání, tj. ve školních kontingentech, o 18%. Ve školním roce 1996/1997 bylo znovu zavedeno povinné absolvování 9. ročníku základní školy, což ovlivnilo školy základní a střední v dalších letech. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 22-23)

Pro české školství jsou v tomto období stěžejní čtyři zákony, a těmi jsou: tzv. školský zákon, tj. zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních, středních a vyšších odborných škol; zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních; zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství a zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Zákon o soustavě základních, středních a vyšších odborných škol upravoval největší část školské soustavy, a to vzdělávání od základních škol až po vzdělávání na vyšších odborných školách. Tento zákon prošel mnoha změnami, přičemž v době, o které nyní hovoříme, byl již tvořen nový školský zákon, zahrnující oblasti předškolního, základního, středního, vyššího

odborného vzdělávání a mimoškolního vzdělávání. Do legislativního rámce vstoupil také zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením. Zákon o školských zařízeních byl legislativním rámcem pro předškolní, zájmové, mimoškolní, ochranné a ústavní vzdělávání a také pro tzv. školská účelová zařízení. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 str. 24)

K lednu roku 2000 nabyl účinnosti ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a na základě tohoto ústavního zákona byly přijaty tři zákony, jejichž vydání významně ovlivnilo správu školství. Těmi zákony byly zákon č. 128/2000 Sb., o obcích; zákon č. 129/2000 Sb., o krajích a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě. Zákon č. 132/2000 Sb. novelizoval školský zákon, na jehož základě státní správu na krajské úrovni v přenesené působnosti vykonával krajský úřad. V souvislosti s tímto usnesením zanikaly v lednu roku 2001 školské úřady a veřejná správa ve školství byla decentralizována. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 str. 24) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2002 str. 34) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2003 str. 29)

Hlavními cíli vzdělávací politiky byly v těchto letech rozvoj vzdělávacích příležitostí a rovnost v přístupu ke vzdělávání; otevření možnosti získání vyššího vzdělání dětem ze sociálně slabších rodin; umožnění polovině populačního ročníku do roku 2005 nástup do terciárního vzdělávání a prodloužení průměrné délky vzdělávání z 14,7 let na průměr EU, tj. 16,7 let. Dále se cíle zaměřovaly na podporu celoživotního učení; vytvoření rámcových vzdělávacích programů; reformu maturitní zkoušky; další vzdělávání a jeho koncepci; rozvoj terciárního vzdělávání; rozvoj předškolního vzdělávání a vzdělávání na druhém stupni základních škol; odstranění slepých uliček při přechodu ze základní na střední školu a problematiku dalšího vzdělávání a platů pedagogických pracovníků. Opomenuty nebyly ani veřejné výdaje na vzdělávání, které měly v roce 2002 dosahovat výše 6% HDP. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 25-26)

Vzdělávací soustava na přelomu tisíciletí byla v lecčems podobná té současné. Mateřské školy (MŠ) zajišťovaly výchovu dětí v předškolním věku, tedy zpravidla od tří do šesti let. Rozdíl od dnešního stavu je především v tom, že do přijetí Zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání byly mateřské školy předškolními zařízeními, nikoli školami. Přijetím nového školského zákona se předškolní vzdělávání stalo součástí škol a neposkytuje pouze výchovu, ale i vzdělávání. (Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004 str. 7)

V základních školách (ZŠ) bylo poskytováno základní vzdělání a tím byla také zajišťována povinná školní docházka. Základní školy měly v této době 9. ročníků, které se dělily na první a druhý stupeň. Experimentálně se ověřovala možnost domácího vyučování. Střední školy (SŠ) poskytovaly střední vzdělání a připravovaly žáky pro výkon povolání a další studium. Střední školy se v této době dělily na gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště. Gymnázia (G) poskytovala úplné střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Gymnázia byla čtyřletá, šestiletá a osmiletá, přičemž na osmiletém typu gymnázia plnil žák v části studia povinnou školní docházku. Střední odborné školy (SOŠ) měly studijní obory většinou v délce čtyř let a byly také ukončeny maturitní zkouškou. Poskytovaly tedy úplné střední odborné vzdělání. Existovaly ale i obory dvouleté, tříleté a na konzervatořích i šesti nebo osmi leté. Střední odborná učiliště (SOU) poskytovala střední odborné vzdělání, studium trvalo zpravidla tři roky a bylo zakončeno závěrečnou zkouškou, po jejímž absolvování získal student výuční list. Na středním odborném učilišti bylo možné získat i maturitní zkoušku. Učiliště (U) nebyla považována za typ střední školy. Poskytovala možnost dalšího studia, ročního či dvouletého, a to zpravidla pro ty, kteří ukončili základní školu v nižším než devátém ročníku. Speciální školy byly určeny pro děti se zdravotním či sociálním postižením, a to v případě, že je nebylo možné integrovat do běžných škol. Speciální školy byly zřizovány tak, aby do nich mohly chodit děti předškolního věku, aby v nich mohly plnit povinnou školní docházku či jako školy střední. Vedle škol speciálních existovaly ještě školy zvláštní (pro děti, které se z důvodu rozumových nedostatků nemohly účastnit vzdělávacího procesu na běžných ZŠ) a pomocné (pro děti s těžším mentálním postižením) a praktické (pro absolventy zvláštní a pomocné školy a žáky, kteří ukončili povinnou školní docházku). Na vyšší odborné škole studovali ti, kteří úspěšně absolvovali na střední škole maturitní zkoušku. Na vyšších odborných školách získávali terciární vzdělání a připravovali se na výkon náročných odborných profesí. Studium na vyšší odborné škole bylo, na rozdíl od studia na vysoké škole, zaměřeno více prakticky. Studium na VOŠ trvalo dva až tři roky. Absolventi vyšší odborné školy získávali po úspěšném zakončení studia titul diplomovaný specialista, DiS. Vysoké školy poskytovaly bakalářské či magisterské vzdělání, a to studentům s ukončeným středním vzděláním s maturitní zkouškou. Bakalářské studijní programy byly zpravidla 3-4 leté, zakončené státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí byla bakalářská práce. Magisterské studium bylo zpravidla pětileté, ale na některých školách dvouleté až tříleté, neboť navazovalo na bakalářské studium. Studium bylo zakončeno obhajobou diplomové práce a státní závěrečnou zkouškou. Součástí českého vzdělávacího

systému byla i školská zařízení, mezi které patřily mateřské školy, výchovná zařízení, školní družiny ad. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 27-28)

MŠMT, na přelomu tisíciletí i dnes, vytvářelo koncepci národní vzdělávací politiky a strategii vývoje. V roce 2000 započaly práce na Národním programu rozvoje vzdělávací soustavy v České republice – tzv. Bílé knize. Tento program byl schválen 7. února roku 2001 a jeho význam tkvěl v shrnutí východisek a předpokladů rozvoje vzdělávací soustavy, hlavních strategických liniích rozvoje vzdělávání, v pohledu na budoucí možný vývoj vzdělávací politiky s ohledem na predikci ekonomického a demografického vývoje a mnoha dalšího. V této době také již fungovala Česká školní inspekce, která měla za úkol kontrolu, monitoring a hodnocení vzdělávacího procesu. Její nedílnou součástí bylo i prověřování stížností na činnosti škol, případně ředitelů škol a kontrola efektivnosti nakládání s finančními prostředky státu. Předmětem kontroly bylo i dodržování právních norem. V čele České školní inspekce (ČŠI) stál ústřední školní inspektor. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 30-31) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2003 str. 30)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy také vykonávalo zřizovatelskou funkci, a to středním, vyšším odborným, speciálním školám a dalším specifickým školám. Tuto funkci zajišťovalo MŠMT do ledna roku 2001, kdy tyto kompetence předalo krajským úřadům. Mateřské a základní školy zřizovaly obce. Řídící a správní kompetence měly do roku 2001 školské úřady, které zřizovaly pomocné a zvláštní školy, základní umělecké školy a některá školská zařízení, spravovaly síť škol a mj. přerozdělovaly finanční prostředky ze státního rozpočtu na jednotlivé školy. Na správě školství se podílela v těchto letech také okresní školská rada, jejímž posláním byla „*spolupráce se školským úřadem v oblasti projednávání stavu a koncepce sítě škol, předškolních a školských zařízení, personálních a sociálních podmínek zaměstnanců ve školství*“. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 30-31) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2002 stránky 34-35)

V červnu roku 1999 podepsalo 29 ministrů školství, včetně toho českého, Boloňskou deklaraci, která měla za cíl vytvořit evropský prostor vysokoškolského vzdělávání, jímž podpoří mobilitu občanů zapojených zemí, zavede systém kreditů, studium na vysoké škole rozdělí na stupeň bakalářský a magisterský a diplomy z vysokých škol učiní srovnatelnými napříč zapojenými státy. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) Důležitým milníkem pro Českou republiku bylo také zapojení českého vysokého školství do vzdělávacích programů EU, tj. do projektů Socrates – Erasmus, Leonardo Da Vinci

a Tempus. Na českých vysokých školách studovali od ledna 1999 také zahraniční studenti za stejných podmínek, jako ti čeští, tedy bezplatně. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 57-58) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2002 str. 69)

Roku 2000 schválila Evropská rada strategický cíl, jehož smyslem bylo vytvořit z EU nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku. Tento cíl byl dále rozvíjen a je znám pod názvem Lisabonská strategie. V této strategii je jedním z důležitých prvků význam celoživotního vzdělávání. Rolí ČR v tomto období bylo přispívat do evropské databáze. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 str. 25)

Od roku 1999 se na českém vzdělávacím trhu začaly objevovat první soukromé vysoké školy, poskytující terciární vzdělávání. K prosinci roku 2000 bylo soukromých vysokých škol již 14 a dalších deset získalo souhlas ke své činnosti. Důležitým mementem v těchto letech byla pro všechny vysoké školy příprava akreditací studijních programů. Proces probíhal již v duchu Boloňské deklarace. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2002 str. 67)

Školství na přelomu 20. a 21. století bylo značně feminizováno. Zároveň školství bylo jedno z odvětví, které zaměstnávalo v této době vysoké procento vysokoškolsky vzdělaných pracovníků. Průměrná mzda v resortu školství byla v roce 1999 11 982,- Kč a ve školství regionálním 11 637,- Kč. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2000 stránky 70-74)

2.2 2002-2004

V roce 2002 vystřídala na ministerském postu Eduarda Zemana Petra Buzková, která byla stejně jako její předchůdce z ČSSD. V této pozici setrvala od 15. 7. 2002 do 4. 9. 2006. Reforma veřejné zprávy ve školství zdůraznila a zvýšila koncepční činnost MŠMT, jemuž bylo zákonem č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě, ve znění pozdějších novel, a návrhem zákona o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání, uloženo zpracovávat, předkládat vládě a zveřejňovat Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky (Dlouhodobý záměr ČR). Stejná povinnost, tedy zpracování Dlouhodobého záměru kraje, se týkala i krajských úřadů, a to v periodicitě dvou let. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 str. 13)

Reforma veřejné zprávy z roku 2001 změnila finanční toky ve školství a na tuto reformu navázala její II. fáze, při které byly v roce 2002 zrušeny okresní úřady. Jejich kompetence přešly pod správu obcí a krajů s rozšířenou působností. Podíl prostředků vynakládaných na školství v roce 2002 dosahoval 4,5 % HDP a objem veřejných výdajů na školství se zvýšil o 10,5 mld. Kč. Vzhledem k navyšování platů v březnu roku 2002 byla průměrná mzda v regionálním školství 14 129,- Kč. V roce 2003 činil podíl prostředků vynakládaných na školství 4,5% HDP a v roce 2004 4,4% HDP. K 1. lednu 2003 se změnil systém financování škol, předškolních a školských zařízení zřizovaných obcemi. Od této doby bylo zajištěno financování přímých nákladů těchto škol z rozpočtu kapitoly 333-MŠMT prostřednictvím krajských úřadů. Vzdělanostní struktura populace ČR v tomto období se měnila pozvolna. Vliv na vývoj vzdělanostní struktury měly starší věkové ročníky, ve kterých byl vyšší podíl osob s nízkým vzděláním. Přesto byly patrné změny ve vzdělanostní struktuře za uplynulé desetiletí. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 str. 14) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005 str. 68)

Nezaměstnanost v roce 2002 pozvolna klesala na hranici 7,3 %. MŠMT ve výroční zprávě v roce 2002 uvedlo, že *„spolu s výší vzdělání klesá nezaměstnanost, přičemž nejvýrazněji se profilují krajní kategorie základní a terciární vzdělání“*. V roce 2002 mělo 47% nezaměstnaných osob střední nematuritní vzdělání. V tomto roce také klesá příjmová diferenciaci vzhledem k předcházejícímu roku. V roce 2003 stoupl počet nezaměstnaných na 7,8%, o rok později na 8,3%. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 stránky 21-25) (Český statistický úřad)

Demografický vývoj významně ovlivňuje strategické plánování rozvoje vzdělávací soustavy. Školní kontingenty v tomto období nadále klesaly a MŠMT predikovalo pokles žáků ve věku povinné školní docházky o 18%. V roce 2002 výrazněji vzrostl počet narozených dětí od roku 1990, nárůst činil asi 2000 dětí. V letech 2003 a 2004 docházelo k dalšímu nárůstu počtu narozených dětí.

K legislativním změnám docházelo v tomto období ve velkém počtu. V roce 2002 byl přijat zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Tento zákon upravoval působnost školských zařízení pro preventivně výchovnou péči, ústavní výchovu či ochrannou výchovu. Zákon č. 109/2002 Sb., obohatil skupinu pěti zákonů vytyčujících základní legislativní rámec školského systému. Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a zákon č. 284/2002 Sb., kterým se změnil zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů byly dalšími legislativními počiny tohoto období. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 stránky 30-31)

V roce 2003 Parlament České republiky schválil tři zákony, které novelizovaly stávající stěžejní tři ze šesti zákonů českého školství. Jsou jimi zákon č. 182/2003 Sb., kterým se změnil školský zákon, dále pak zákon č. 362/2003 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a zákon č. 181/2003 Sb., kterým se změnil zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství. V tomto roce ministryně školství, mládeže a tělovýchovy předložila vládě návrh zákona o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který měl v následujícím roce nahradit dosavadní školský zákon, zákon o státní správě a samosprávě ve školství a zákon o školských zařízeních. Zároveň ministryně školství předložila vládě zákon o pedagogických pracovnících. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 str. 15)

Rok 2004 byl v oblasti legislativních změn z tohoto období nejzásadnější. V roce 2004 byla dokončena práce na školském zákoně, tj. zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání a zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Oba zákony byly připravovány již v letech 2002 a 2003. Poslanecká sněmovna 24. září 2004 přijala návrhy zákonů ve znění postoupené Senátem. 22. října byly oba zákony podepsány prezidentem republiky a 10. listopadu nabyly platnosti vyhlášením ve Sbírce zákonů, s účinností od 1. ledna 2005. Školský zákon nahradil

čtyři dosavadní zákony, a to zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 390/1991 Sb., o předškolních zařízeních a školských zařízeních. Školský zákon právně zakotvil mj. kurikulární reformu či novou podobu maturitní zkoušky. Nadále zůstaly účinné dva zákony, tj. zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 102/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o pedagogických pracovnících byla zcela nová právní norma, která upravovala právní poměry pedagogických pracovníků. Tento zákon měl zajistit zlepšení pracovních podmínek pedagogů, jejich motivaci a profesní postavení. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005 str. 12)

V oblasti koncepce rozvoje vzdělávací soustavy vznikaly programy zaměřující se zejména na celoživotní učení. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy za spolupráce odborníků zpracovávalo vzdělávací programy pro jednotlivé stupně vzdělávání. V roce 2003 se MŠMT zaměřovalo především na tvorbu metodiky školních vzdělávacích programů a rámcové vzdělávací obsahy pro střední školství. MŠMT také pracovalo na přípravě programu karierního růstu. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 str. 31)

Principy kurikulární reformy byly formulovány v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice v roce 2001, v němž byl vytyčen cíl „*vytvořit otevřený, koherentní a transparentní systém středoškolského vzdělávání*“. Jeden z prostředků k uskutečnění tohoto cíle bylo vytvoření nových kurikulárních dokumentů. Tyto dokumenty byly tvořeny na dvou úrovních – stát připravoval Národní program vzdělávání a Rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé stupně a obory vzdělání, školy si tvořily na jejich základě školní vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy (RVP) byly závazné dokumenty s celostátní platností, které určovaly konkrétní cíle a obsah vzdělávání pro jednotlivé obory vzdělání. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání byl dokončen již v roce 2001, v důsledku legislativní situace byl upraven a schválen v roce 2004. Mateřské školy ale již v roce 2003 zpravidla pracovaly s RVP pro předškolní vzdělávání (PV), tvořily školní vzdělávací programy (ŠVP) i třídní vzdělávací programy, ale nebyly pro ně závazné do doby schválení nového školského zákona. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 str. 16) Oficiálně byl RVP PV vydán až v únoru roku 2005. Na RVP pro základní vzdělávání

(ZV) se také pracovalo již v předcházejících letech, v prvním čtvrtletí roku 2004 probíhala diskuse k třetí pracovní verzi. Během roku 2004 byl RVP ZV schválen a byla dopracována verze přílohy týkající se vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. RVP ZV byl vydán v lednu 2005 vyhlášením ve Věstníku MŠMT. RVP pro gymnaziální vzdělávání (GV) byl v letech 2003-2004 pilotně ověřován. V odborném vzdělávání byly připravovány návrhy pro jednotlivé obory vzdělání. V těchto letech byly vytvořeny RVP pro několik oborů, které byly předkládány školám a školy se pokoušely na základě předložených RVP vytvořit školní vzdělávací program (ŠVP). (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005 stránky 14-16)

V roce 2002 byl vytvořen Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky (dále Dlouhodobý záměr ČR), jenž byl jedním z nejvýznamnějších dokumentů své doby. Jednalo se o realizaci cílů vytyčených tzv. Bílou knihou z roku 2001. Dlouhodobý záměr ČR byl strategickým dokumentem, v němž byly stanoveny cíle vzdělávací politiky, kroky k jejich dosažení a vymezoval potřebné finanční zajištění. Celým dokumentem prostupovala témata změny vzdělávání, přístupu ke vzdělávání, kvalita vzdělávání ad. Kraje v této době začínaly tvořit své dlouhodobé záměry, které MŠMT podporovalo jako prostředek zajištění jednotné vzdělávací politiky státu. Krajské dlouhodobé záměry se tak staly politickými dokumenty, které sloužily pro získání podpory politiků, veřejnosti, ke komunikaci mezi jednotlivými kraji aj. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 stránky 13-14) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 str. 13)

Jedním z hlavních cílů Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR (Bílé knihy) bylo zajištění kvality a efektivity vzdělávání. V souvislosti s tímto cílem byl roku 2004 přijat Rámcový projekt evaluace vzdělávání. Tento akt měl přispět k vytvoření prostředí, v němž budou školy a zřizovatelé hledat společná řešení a evaluace se stane věcí všech, především škol a učitelů. Evaluace se zaměřovala zejména na hodnocení žáků, hodnocení školy a hodnocení vzdělávacího systému. V Bílé knize a Dlouhodobém záměru ČR také bylo zakotveno zřízení Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV-CERMAT). CERMAT byl zřízen MŠMT v roce 1999, aby připravil reformovanou maturitní zkoušku. Zabýval se ale také hodnocením výsledků vzdělávání, přípravou nástrojů pro evaluaci vzdělávání a interpretací jejích výsledků. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 stránky 18-19)

V mateřských školách nadále pokračovalo plánování vzdělávání za pomoci školních a třídních vzdělávacích programů, vytvořených na základě RVP PV. ČŠI v této době

zaznamenala růst kvality výchovně-vzdělávacího působení MŠ, který mohl v té době ohrozit nárůst počtu nekvalifikovaných učitelek. V mateřských školách se začaly více využívat informační technologie, zatímco u materiálních podmínek, zejména u hraček a nábytku, zjistila ČŠI zhoršení. Mateřské školy začaly být v této době rušeny pro nedostatek naplněnosti kapacity MŠ, zároveň v následujících letech tato místa chyběla v důsledku nárůstu počtu dětí v předškolním věku. V základním školství ČŠI upozornila na problematiku motivace a využívání kreativních metod na prvním a druhém stupni základních škol. Na základě inspekční činnosti ČŠI vyhodnotila, že učitelé na prvním stupni základních škol své žáky více motivují a využívají pestřejší metody práce s dětmi. Ve vyšších ročnících ČŠI chybělo propojení edukační činnosti učitele s podporou vlastního aktivního poznávání. Autoevaluace základních škol byla na velice nízké úrovni, a to z důvodu nedostatku poznatků, jak ji provádět. V roce 2004 školy v rámci svých možností použily finanční prostředky na nákup výpočetní techniky. Střední školy v roce 2004 znepokojilo zpoždění tvorby rámcových vzdělávacích programů a také uzákonění nové maturitní zkoušky, ke které měli ředitelé škol různé postoje. Střední školy se snažily zpestřovat svou nabídku, a tak se začaly zapojovat do různých vzdělávacích projektů, realizovaných ve spolupráci se zahraničními školami. Ani na středních školách nebyla ČŠI spokojena s mírou frontální výuky, která nepodporuje žáky/studenty při vlastním aktivním poznávání. Ve sledovaném období rostl počet maturantů, klesal počet vyučených. Na gymnáziích v roce 2004 ČŠI zpozorovala snahu přizpůsobování obsahu učiva požadavkům vysokých škol. Vyšší odborné školy z pohledu ČŠI byly hodnoceny kladně, zejména inspekce zdůrazňovala vysoký podíl praktické výuky a kontakt s novinkami v oboru. Vyzdvížena byla také výuka cizích jazyků na VOŠ či motivace studentů podněcená spoluprací školy se zahraničními školami. Zájem o studium na vysokých školách od roku 2003 roste, v roce 2009 se počet studujících na VŠ takřka zdvojnásobil. Mezi absolventy vysokých škol také byly častěji ženy, oproti předešlým rokům. (Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009 stránky 10-35) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005 stránky 32-34)

V letech 2003-2004 byl naplněn cíl z předchozích let, a to tím, že se průměrná doba vzdělávání prodloužila na 16,7 roku. Rušení jeslí v tomto období mělo za následek potřebu tyto děti umisťovat, nejlépe do mateřských škol. Ty však byly v letech 2003-2008 rušeny, ačkoli poptávka po předškolním vzdělávání v těchto letech rostla. Během let 2003-2009 nárůst dětí v mateřských školách činil 15 280 dětí. Největší růst v oblasti průměrné délky vzdělávání však zaznamenává hlavně terciární vzdělávání. Průměrná délka terciárního

vzdělávání se prodloužila z 1,53 na 2,16 roku. Rozšiřuje se jeho nabídka, a to i mezi soukromými zřizovateli. V tomto období se MŠMT zaměřuje také na prevenci sociálně-patologických jevů, na problematiku vzdělávání dětí z odlišných kultur a etnických menšin, tj. na multikulturní výchovu či na podporu romské menšiny v ČR. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004 stránky 21-25) (Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009 stránky 12-13)

Rok 2003 prostoupilo téma vstupu České republiky do EU všemi oblastmi, včetně školství. Vstup České republiky do Evropské unie znamenal pro Českou republiku otevření možnosti zapojení se do evropského vzdělávacího prostoru. Pro ČR to znamenalo, že se mohla účastnit stanovování a realizace vzdělávací politiky EU, ale také možnost využívat nástroje vytvořené na evropské úrovni pro oblast vzdělávání a odborné přípravy. Členskými státy EU byl v této době realizován program *Vzdělávání a odborná příprava 2010*, ve kterém byly obsaženy prioritní oblasti spolupráce zapojených států v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, například zvýšení profesionalizace učitelů, podpora využívání informačních a komunikačních technologií, rozvoj klíčových kompetencí, podpora mobility a další. Nástroj, který měl zajistit transparentnost kvalifikací, byl tzv. Europass. Představoval pět dokumentů – životopis, jazykový pas, mobilitu, dodatek k diplomu a dodatek k osvědčení. V oblasti vzdělávání na vysokých školách se i nadále naplňovaly principy Boloňského procesu. V roce 2004 byl vytvořen Rámec kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání, zaváděn Evropský kreditní systém, studentům byl vydáván dodatek k diplomu. Česká republika se i v roce 2004 zapojovala do programu Erasmus Mundus, který zajišťoval spolupráci Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání a ostatního světa. Z českých univerzit se do tohoto programu zapojila Univerzita Karlova v Praze, České vysoké učení technické v Praze a Univerzita Palackého v Olomouci. Pozornost byla také věnována celoživotnímu učení, resp. vytvoření systémů celoživotního poradenství. Hlavním finančním nástrojem EU byl Evropský sociální fond (ESF), který byl určen na podporu rozvoje systémů vzdělávání a odborné přípravy. Počátkem roku 2004 byly vytvořeny Evropskou komisí dokumenty zajišťující využívání prostředků ESF Českou republikou. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005 stránky 30-32)

2.3 2005-2007

V letech 2005-2007 pozici ministra školství, mládeže a tělovýchovy zastávalo hned několik politiků. V roce 2005 byla stále ještě ministryní školství Petra Buzková. Od 4. 9. 2006 ji vystřídala Miroslava Kopicová z ODS. 9. 1. 2007 Miroslavu Kopicovou na této pozici vystřídala Dana Kuchtová ze Strany zelených (SZ), která setrvala v této funkci do 3. října téhož roku. 2. listopadu byl pověřen řízením ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy Martin Bursík (SZ), kterého za měsíc poté na této pozici vystřídal Ondřej Liška, rovněž ze Strany zelených (4. 12. 2007 – 8. 5. 2009).

V poměru k HDP v tomto období výdaje na školství spíše klesaly. Za roky 2005 a 2006 dosahovaly výdaje na školství 4,4% HDP, v roce 2007 poklesly na 4,3% HDP. V souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii a srovnáním ČR s ostatními státy EU se začalo hovořit o potřebě navýšení poměru veřejných výdajů na školství k HDP. Veřejné výdaje na školství v těchto letech citelně rostly v oblasti vysokého školství. Průměrný plat pedagogů v porovnání s průměrnou celorepublikovou mzdou klesal. (Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009 stránky 56-59)

V roce 2005 dosahovala míra nezaměstnanosti 7,9%, v roce 2006 klesla na 7,1% a v roce 2007 klesala až na 5,3%. Míra nezaměstnanosti souvisí s mnoha faktory, například s výší HDP, s vývojem ekonomiky, odchodem či příchodem silného populačního ročníku z nebo na pracovní trh a také v tomto období zvyšující se počet zaměstnaných cizinců. Vzhledem ke zlepšující se ekonomické situaci ČR se v roce 2007 příznivě vyvíjela i zaměstnanost absolventů škol. Do této situace se promítlo také rozšíření terciárního vzdělávání, což v důsledku znamenalo vyšší míru účasti na tomto typu vzdělávání a nižší počet absolventů proudící na trh práce. Stále platila přímá závislost mezi úrovní vzdělání a uplatnitelností na trhu práce. (Český statistický úřad, 2017) (Český statistický úřad, 2007) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008 str. 106)

Rok 2005 byl významným rokem vzdělávací politiky, a to proto, že v účinnost k tomuto roku vešlo několik stěžejních právních předpisů. Těmi byly zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), dále zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů a dále vyhláška MŠMT ČR č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. Nový školský zákon vycházel z Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice z roku 2001,

dále z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje výchovně-vzdělávací soustavy České republiky z roku 2002, z programového prohlášení vlády ČR z července 2002 a v neposlední řadě z mezinárodních úmluv a závazných předpisů EU. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2006 str. 12)

Změny, jež přinesl nový školský zákon, jsou - kurikulární reforma; zařazení mateřských škol ke školám; možnost zřizování školské právnické osoby (ŠPO) pro všechny zřizovatele; podmínky pro vyučování náboženství ve veřejných školách; podmínky menšinového školství; pojetí vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami; úprava možností vzdělávání a podpory nadaných žáků; úprava práv a povinností dětí, žáků, studentů a jejich zákonných zástupců; právo dítěti absolvovat bezplatně poslední rok mateřské školy; individuální vzdělávání; systém postupu žáků do vyššího ročníku; definice stupňů vzdělání pro střední školy; maturitní zkouška; nástroje ke zvýšení prostupnosti vzdělávacího systému; komplexní právní ukotvení vyššího odborného vzdělávání; úprava dalšího vzdělávání; dílčí změny ve financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu; úprava školského rejstříku; mění se terminologie; aj. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2006 stránky 12-16)

Zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů mj. definuje pedagogického pracovníka, předpoklady pro výkon pedagogické činnosti, získávání kvalifikace, podmínky pro výkon funkce ředitele škol a školských zařízení, systém dalšího vzdělávání a karierní růst pedagogických pracovníků. Účelem tohoto zákona byla především snaha o zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu, a to prostřednictvím stanovení kritérií a požadavků na pedagogické pracovníky. Nově se na základě tohoto zákona řadí speciální pedagogové, psychologové, trenéři, pedagogové volného času a asistenti pedagoga mezi tzv. ostatní pedagogické pracovníky. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2006 str. 16)

Konkrétní změny ve školské terminologii, které přineslo vstoupení v platnost obou výše zmíněných zákonů, jsou – propojení speciálního školství se školami běžného typu; speciální školy se nově nazývaly školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; mateřské byly nyní školami, nikoli školskými zařízeními; pomocné školy získaly název základní školy speciální; zvláštní školy získaly název základní škola nebo základní škola praktická; ve středním vzdělávání se již neužívalo dělení na SOŠ, SOU a gymnázia; konzervatoře přestaly být součástí středních škol; na všech úrovních vzdělávání v regionálním školství byl nahrazen termín studium termínem vzdělávání; od úrovně MŠ až po střední školy

konzervatoře se účastníci vzdělávání nazývali žáci, od úrovně VOŠ se nazývali studenti. (Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009 stránky 62-63)

Státní správu ve školství vykonávají podle zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, jiné ústřední orgány státní správy (Ministerstva vnitra, obrany, spravedlnosti, zahraničních věcí), krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, ředitel školy nebo školského zařízení a ČŠI. Samosprávu ve školství vykonávají obce, kraje, školské rady. Ústředním orgánem státní správy v oblasti školství je v této době Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. MŠMT řídí výkon státní správy a odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy. MŠMT také vytváří podmínky pro výkon ústavní, ochranné a preventivně výchovné péči, vzdělávání osob umístěných ve školských zařízeních a podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy také vydává RVP, zpracovává dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, vede školský rejstřík, zajišťuje centrální evidenci dat, zřizuje školská zařízení pro výkon ústavní, ochranné či preventivně výchovné péče, zřizuje zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a zpravidla zřizuje školy mateřské, základní a střední s vyučovacím jazykem národnostní menšiny, v případě zvláštního zřetele i jiné školy či školská zařízení. MŠMT také stanovuje republikové normativy jako výši výdajů připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě/žáka, studenta v příslušné věkové kategorii. Na jejich základě pak poskytuje krajským úřadům finanční prostředky na činnost škol a školských zařízení. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2006 stránky 16-19)

Rok 2006 byl významným pokračováním realizace Operačního programu Rozvoje lidských zdrojů ze zkráceného programového období 2004-2006. Tento program byl spolufinancován z Evropského sociálního fondu. V roce 2006 pokračovaly práce na přípravě operačních programů pro programové období 2007–2013. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007 str. 10)

V regionálním školství se školská reforma odehrávala na úrovni změn cílů a obsahů vzdělávání (změna kurikula); vytvářel se systém hodnocení kvality činnosti a výsledků žáků vzdělávacích organizací; měnilo se postavení a činnost pedagogických pracovníků; v oblasti terciárního vzdělávání zahrnovala školská reforma akreditace vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání a restrukturalizaci studijních programů vysokých škol. Restrukturalizace studijních programů vysokých škol byla v roce 2007 téměř dokončena. V podobě tradičních magisterských programů, které nenavazovaly na bakalářské programy,

zůstalo již jen několik studijních programů. V oblasti vzdělávání dospělých se kurikulární reforma soustředovala na systém celoživotního učení pro profesní, zájmové, rekvalifikační a občanské vzdělávání. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008 stránky 8-10)

V roce 2007 bylo z hlediska regionálního školství významné především dokončení přípravné fáze kurikulární reformy. Od září roku 2007 mateřské školy, přípravné třídy základních škol, 1. a 6. ročníky základních škol a primy osmiletých gymnázií pracovaly podle svých školních vzdělávacích programů. V oblasti legislativní došlo k částečným změnám, a to novelizací školského zákona, tj. zákona č. 561/2004 Sb., dále zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Nabytím účinnosti zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů došlo v roce 2007 k další legislativní změně. Tento zákon zajišťoval možnost zvýšení či získání stupně vzdělání nebo kvalifikace na základě nabytých znalostí a dovedností získaných při neformálním vzdělávání nebo informálním učení. V roce 2007 také byly přijaty koncepční dokumenty, např. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007–2013, Strategie celoživotního učení, která formuluje vize a strategické směry celoživotního učení v ČR, a to včetně návrhů opatření na podporu rozvoje celoživotního učení či aktualizovaný Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Schválen byl také dokument pro využívání finančních prostředků z ESF. V tomto roce byly také upraveny podmínky v přístupu ke vzdělávání v ČR pro cizince, kteří pocházejí ze zemí mimo EU. Nově mají tito cizinci, kteří nejsou občany Evropské unie, zajištěn rovný přístup ke vzdělávání a školským službám, pokud jsou na území České republiky oprávněni pobývat po dobu delší než 90 dnů. Pro střední a vyšší odborné vzdělávání je tato podmínka mírnější a v oblasti základního vzdělávání se nově oprávněnost pobytu dokonce vůbec nevyžaduje. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008 stránky 12-19) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008 str. 10)

Počet mateřských škol v těchto letech klesal, počet dětí v mateřských školách naopak rostl. Na konci tohoto období bylo možné říci, že děti opouštějící MŠ byly lépe připraveny na zahájení povinné školní docházky než v letech minulých. Zvyšoval se podíl nekvalifikovaných pedagogů působících v mateřských školách. Čtvrtina rodičů dětí, které měly nastoupit k plnění povinné školní docházky, využilo odkladu. Počet žáků základních škol klesal z důvodu nepříznivého demografického vývoje, počet vyučovacích hodin ve všech

věkových kategoriích se zvýšil. Žáci 4. a 8. ročníků ZŠ se výrazně zhoršili v matematice, stejně tak v přírodních vědách (ačkoli celkově byly jejich výsledky nadprůměrné). V poslední dekádě narostl počet žáků ZŠ se zdravotním postižením. V základním školství se setkáváme s trendem výuky cizích jazyků, z nichž největší zájem byl o jazyk anglický. Detekována byla také potřeba získávat lépe kvalifikované učitele pro výuku jazyků. V základním a středním vzdělávání ubylo nekvalifikovaných pedagogů. V oblasti středního vzdělávání došlo k významné změně, a to k posunu zahájení reformy maturitní zkoušky na rok 2010. Zvyšuje se také míra účasti na středoškolském vzdělávání. V tomto období také klesl počet žáků, učitelů i škol. Zájem se rovněž snížil o obory středního vzdělání s výučním listem, rostl zájem o obory SŠ zakončené maturitní zkouškou, stejně tak o nástavbové studium. Nezaměstnanost absolventů všech oborů se snížila. Trend nárůstu počtu studentů VŠ pokračoval i v těchto letech. Zvyšuje se počet žen studujících VŠ. Podíl cizinců se ve všech druzích škol navýšil, nejvýrazněji se tento trend projevil ve vysokém školství. Vysoká feminizace Českého školství se v tomto období výrazně nezměnila. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008 stránky 13-26) (Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009 stránky 10-56) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007 str. 28)

2.4 2008-2010

V letech 2008-2011 stál v čele MŠMT Ondřej Liška (SZ), a to do května roku 2009. Poté se ministryní školství stala Miroslava Kopicová (ODS), která setrvala v této funkci do července roku 2010 a v téže době nastoupil na post ministra školství Josef Dobeš z politické strany Věci veřejné (VV), který byl ministrem školství do března roku 2012.

V roce 2008 činil podíl prostředků vynakládaných na školství 3,8% HDP, v roce 2009 4,2% HDP. V roce 2010 objem prostředků vynakládaných na školství mírně klesl, a to na 4,1% HDP. V České republice bylo již v této době vysoké zastoupení populace s ukončeným středoškolským vzděláním. Podíl terciárně vzdělané populace v ČR (22%) však nedosahoval ani evropského průměru (30%). V těchto letech se také hovořilo o nižší míře flexibility české populace. Průměrná mzda učitele regionálního školství v roce 2010 byla 25 151,-. (Pedagogická komora, 2017) (Národní vzdělávací fond, 2016 stránky 6,18) (Štruncová, 2011)

Míra nezaměstnanosti v roce 2008 oproti roku 2007 mírně klesla, a to na 4,4%. V dalším roce, tj. v roce 2009 se nezaměstnanost opět zvýšila na 6,7% a tento trend pokračoval i v roce 2010, ve kterém nezaměstnanost dosahovala 7,3%. Ačkoli se v posledních letech zaměstnanost absolventů zlepšovala, v tomto období se situace zhoršila, a to vlivem ekonomické krize, která začala ve druhém pololetí roku 2008. Jednou z možností, jak mohla sféra vzdělávání pomoci ekonomice, bylo posilování spolupráce škol a zaměstnavatelů v regionu. Hospodářská krize se promítla do uplatnitelnosti všech profesí, nejvíce však do řemeslnických a strojírenských oborů. Zájem o absolventy klesal především ve skupině absolventů středního vzdělání s výučním listem. Nejméně se naopak ekonomická a hospodářská krize projevil v segmentu zdravotnictví a stavebnictví. V kontextu vyšší míry nezaměstnanosti se stále více hovořilo o konceptu celoživotního učení. V roce 2010 se již rozvíjela spolupráce mezi zaměstnavateli a školskou sférou. Jako problém byl v této době vnímán nedostatečný zájem o studium technických oborů z důvodu budoucího nedostatku pracovníků tohoto odvětví. Do středního vzdělávání se v roce 2010 promítl populační pokles, který pro střední vzdělávání znamenal značný pokles počtu přijímaných. V roce 2010 pracovalo až 37% vyučených na pozicích, které neodpovídaly jejich vzdělání. (Český statistický úřad, 2017) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009 str. 108) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010 str. 116) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2011 str. 134)

V roce 2008 došlo k novelizaci zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který byl novelizován zejména v oblasti maturitní zkoušky. V druhé novele tohoto zákona z roku 2008 bylo například upraveno přijímací řízení na střední školy a informace k tzv. zápisovému lístku. Změnou prošel také zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů, a to z důvodu sladění vnitrostátních předpisů a předpisů EU. Dílčími změnami pak prošly další zákony upravující oblast školství, nařízení vlády i prováděcí vyhlášky. Rok 2009 s sebou přinesl další změny v legislativní oblasti, především pak novelizaci zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona. Novela mj. rozšířila stávající úpravu o oblasti základního uměleckého vzdělávání, jazykového a zájmového vzdělávání a dalšího vzdělávání. Novelizací prošel také zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, který prodloužil dobu pro zahájení studia pedagogickým pracovníkům, kteří nebyli odborně kvalifikovaní pro výkon pedagogické činnosti, a to z 5 na 10 let, tj. do roku 2015. Dílčími změnami prošly i některé další zákony, například zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. V roce 2010 nedošlo k významným změnám školského zákona, změnou ale prošly prováděcí předpisy tohoto zákona. Legislativně upraven byl zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém byla pozměněna část týkající se pracovní doby pedagogických pracovníků, dále tzv. přespočetné hodiny a další dílčí oblasti, např. kvalifikovanost pedagogických pracovníků. Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání zpřehlednilo jednotlivé obory vzdělání, pro které již byly vytvořeny RVP, a oddělilo je od oborů vzdělání, pro které byly schvalovány učební dokumenty podle dřívější legislativy. Změnami prošly i další právní předpisy, které z důvodu rozsahu práce nelze více specifikovat. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009 stránky 20-21) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010 stránky 20-21) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2011 stránky 24-25)

V roce 2009 byl schválen koncepční materiál Implementační plán Strategie celoživotního učení, který představoval popis podmínek, za kterých lze dosáhnout naplnění Strategie celoživotního učení. V téže roce byl schválen Akční plán Koncepce včasné péče o děti ze sociálně znevýhodňujícího prostředí. Tento plán měl za úkol zajistit podporu a péči a předškolní přípravu dětem ze sociálně znevýhodněných rodin. V roce 2010 byl vládě

předložen a v březnu téhož roku schválen Národní akční plán inkluzivního vzdělávání, jehož cílem bylo zvyšování účasti na inkluzivním vzdělávání, zabraňování sociální exkluzi či zvyšování sociální koheze. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010 stránky 15-16)

V letech 2008-2010 v České republice pokračovala školská reforma. V roce 2008 se podle školních vzdělávacích programů vyučovalo v mateřských školách, základních školách v 1., 2., 6. a 7. ročníku a 1. a 2. ročníku víceletých gymnázií. Také na gymnáziích a části středních odborných škol, pro které již byly schválené RVP, se již vyučovalo podle ŠVP. Další roky se tvořily další RVP. V souvislosti s kurikulární reformou bylo nutné novelizovat nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání. Nové obory byly začleněny do soustavy oborů v té podobě, v jaké pro ně byly vytvořeny RVP. V těchto letech byli také školeni koordinátoři tvorby ŠVP a vedoucí pracovníci škol. V oblasti základního vzdělávání došlo k rozšíření kurikulární reformy. V 3. a 8. ročníku základních škol a odpovídajících ročnících víceletých gymnázií probíhala výuka podle školních vzdělávacích programů. Nové kurikulum tedy bylo v roce 2009 zavedeno již v 6 ročnících a v roce 2010 ve všech ročnících základních škol, vyjma 5. ročníku. Od roku 2009 měly střední školy povinnost rozvíjet u svých žáků finanční gramotnost, a to v reakci na hospodářskou a ekonomickou krizi. Rok 2008 byl významný také dokončením podoby maturitní zkoušky – od roku 2010 budou maturanti skládat povinnou zkoušku z cizího jazyka nebo matematiky, českého jazyka, a to ve dvou úrovních obtížnosti. Dále pak škola stanoví dva až tři předměty do profilové části maturitní zkoušky. Od roku 2012 by pak mělo být povinné skládat maturitní zkoušku z cizího jazyka. Účast na středoškolském vzdělávání ve školním roce 2008/2009 dosahovala 92,3%. Rok 2009 byl významný především změnami ve středoškolském vzdělávání, a to změnou kurikula, novým systémem přijímacího řízení, novou podobou maturitní zkoušky či závěrečné zkoušky v oborech vzdělání s výučním listem. Střední odborné vzdělávání získalo v roce 2010 významnou podporu z fondů EU prostřednictvím operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. V České republice se mezi roky 2000-2013 dvojnásobně zvýšila účast na terciárním vzdělávání. V roce 2008 se zvýšil počet vysokoškolských studentů a učitelů zapojených do programu Erasmus. Stejně tak se zvýšil zájem o poskytnutí grantu v rámci programu Leonardo da Vinci. V březnu roku 2010 byl slavnostně vyhlášen Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání, jenž navazoval na Boloňský proces. Vytvořen byl také rámec kvalifikací (EQF). (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009

stránky 14-17) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010 stránky 14-15) (Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009 str. 46) (Národní vzdělávací fond, 2016 str. 20) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012 str. 74)

2.5 2011-2013

Na postu ministra školství vystřídal Josefa Dobeše (VV), který byl ministrem školství do března roku 2012, v květnu roku 2012 Petr Fiala (ODS), který tuto funkci zastával do července roku 2013. Do čela MŠMT nastoupil v červenci roku 2013 Dalibor Štys (nestraník z vlády Jiřího Rusnoka).

V roce 2011 činil podíl prostředků vynakládaných na školství 4,3% HDP, v roce 2012 a 2013 činil tento podíl 4,2% HDP. V roce 2010 byla schválena nová stupnice platových tarifů pro kvalifikované pedagogy. Nástupní plat vysokoškolsky vzdělaného pedagoga byl navržen na 20 000,-. Průměrná mzda učitele regionálního školství v roce 2011 činila 26 012,-. (Pedagogická komora, 2017) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012 str. 12) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012 str. 90)

Zatímco v předchozích letech docházelo ke zvyšování míry nezaměstnanosti, v roce 2011 se tento trend zastavil a nezaměstnanost klesla na 6,7%. V letech 2012-2013 se míra nezaměstnanosti opět zvýšila, a to na 7%. Zatímco dětí předškolního věku v tomto období přibývalo a ČR sužoval nedostatek míst v předškolních zařízeních, na vysokých školách docházelo k poklesu studentů. (Český statistický úřad, 2017) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014 str. 66)

Nejvýznamnější legislativní změny roku 2011 se týkaly zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), jehož novela (zákon č. 472/2011 Sb.) například snížila byrokratickou zátěž škol a školských zařízení, upravila podmínky maturitní zkoušky či podpořila vznik tzv. firemních mateřských škol. V oblasti speciálního vzdělávání je třeba zmínit novelu vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, vyhlášku č. 147/2011 Sb. Tato novela rozšířila stávající úpravu o vyrovnávací a podpůrná opatření. V roce 2012 došlo k další novelizaci zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona včetně novelizace jeho prováděcích předpisů. Novela školského zákona se mj. zaměřovala na předškolní vzdělávání, základní vzdělávání a středoškolské vzdělávání včetně maturit. Během roku 2012 prošel třemi úpravami také zákon č. 563/2004 Sb., který upravil oblasti kariérního systému, pracovní doby pedagogů či dalšího vzdělávání. V roce 2013 byly kvůli nestabilitě české politické situace a následné demisi vlády a rozpuštění Poslanecké sněmovny pozastaveny práce na legislativních změnách. Tyto práce byly obnoveny v říjnu roku 2013 po předčasných volbách. V roce 2013

tak nebyly přijaty zásadní legislativní dokumenty, ale pouze dílčí či technické novely. Česká republika se v rozmezí těchto let zaměřovala také na výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, jenž určil, že byly v ČR romské děti diskriminovány a neoprávněně zařazovány do dřívějších zvláštních škol. Na léta 2011-2015 byl vytvořen Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015, jenž byl významným nástrojem formování vzdělávací soustavy. V roce 2013 také započala příprava Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012 stránky 9,12) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 stránky 26-28) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014 stránky 8-9,33) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)

Rok 2011 byl vnímán očima tehdejšího ministra školství Petra Fialy jako rok, ve kterém se témata vzdělávání a vzdělávací politiky dostávají do popředí veřejné diskuse. Rok 2011 znamenal v předškolním vzdělávání růst, dětí se v mateřských školách vzdělávalo o necelých 14 tisíc více než v roce předchozím. Docházka do MŠ byla v těchto letech nepovinná a poslední ročník MŠ byl bezplatný. K 1. 1. 2013 byla bezplatnost předškolního vzdělávání omezena na dobu 12 měsíců. Přednostně byly do předškolních zařízení přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Vzrostl také počet žáků 1. stupně ZŠ. V roce 2011 byl diskutován záměr testovat žáky v 5. a 9. třídách základních škol, první celoplošná generální zkouška v rámci projektu NIQES proběhla v roce 2012 a další v roce 2013. Pro vzdělávání dětí s lehkým mentálním postižením vzniklo RVP jako příloha RVP ZV. Rok 2013 přinesl úpravu RVP ZV a nabytí účinnosti Standardů základního vzdělávání. Nejvíce změn zaznamenalo v této době středoškolské vzdělávání, v němž pokročila kurikulární reforma. S velice kritickými ohlasy se také potýkala realizace nové maturitní zkoušky. Nová maturitní zkouška se skládala z části společné (státní), tj. z předmětů český jazyk a literatura a cizí jazyk/matematika, a z části profilové (školní), tj. předmětů určených školou. V roce 2011 dosahovala účast na středním vzdělávání 98,4%. Na vysokých školách v roce 2012 ČR studovalo 10,4% cizinců. V roce 2011 se účastnilo dalšího vzdělávání 11,4% dospělé populace ČR, v dalším roce došlo ke snížení této úrovně na 10,8%. Rok 2013 znamenal další pokles účasti na dalším vzdělávání, a to na 9,8%. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012 stránky 3,11,24,29,34,54) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 stránky 102-103, 116) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014 stránky 20,24)

Rok 2011 byl také významný z hlediska zahájení realizace projektu Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v České republice (NIQES) Českou školní inspekcí, který byl financován z Operačního programu EU Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Tento projekt měl za úkol mj. vytvořit systém inspekčního hodnocení kvality vzdělávací soustavy. Dalším projektem financovaným z tohoto operačního programu byl projekt Kariérní systém, který měl za úkol vytvoření kariérního systému učitelů. Dokončeny byly v roce 2013 také práce na novém programu Erasmus+, který Evropská unie vyhlásila na období 2014-2020. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012 stránky 10,13) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014 str. 8)

2.6 2014- 31. 12. 2017

V čele resortu školství stál v roce 2014 Dalibor Štys (nestraník z vlády Jiřího Rusnoka), jenž v lednu roku 2014 v této funkci skončil a v čele MŠMT stanul Marcel Chládek (v té době ČSSD). 5. června roku 2015 byla pověřena řízením resortu školství Michaela Marksová-Tominová z ČSSD, která v této pozici setrvala do 17. června téhož roku. Ministerský post poté obsadila Kateřina Valachová (ČSSD) do června roku 2017. Kateřinu Valachovou 21. 6. 2017 vystřídal na pozici ministra školství, mládeže a tělovýchovy Stanislav Štěch (ČSSD). Od 13. prosince 2017 do současnosti je ministrem školství, mládeže a tělovýchovy Robert Plaga (ANO 2011).

V roce 2014 objem prostředků vynakládaných na školství mírně klesl, a to na 4,1% HDP. V roce 2015 činil podíl prostředků vynakládaných na školství taktéž 4,1 % HDP a v roce 2016 klesl podíl prostředků na 3,6% HDP. V roce 2017 objem prostředků vynakládaných na školství činil 3,9% HDP. Během roku 2014 začala nezaměstnanost v ČR klesat, a to na 6,1%. Od roku 2014 se míra nezaměstnanosti snižovala dál, v roce 2015 na 5%, v roce 2016 na 4%, v roce 2017 na 2,9% a tento trend pokračoval i v roce 2018, v němž se nezaměstnanost snížila na 2%. (Český statistický úřad, 2017) (Český statistický úřad, 2018) (Pedagogická komora, 2017)

V roce 2014, kterým začalo sledované období, se zásadní kodexy školského práva, tj. školský zákon a zákon o vysokých školách, zásadně nezměnily, MŠMT však započalo práci na jejich novelách. Novela školského zákona, zákon č. 82/2015 Sb., byla schválena a vydána ve Sbírce zákonů v roce 2015 a většina změn vešla v účinnost 1. 9. 2016. Tímto zákonem se mj. umožnilo ministerstvům zřizovat mateřské školy, do školského zákona byla zakotvena změna v přístupu ke vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami od školního roku 2016/2017 či povinnosti SŠ v oblasti závěrečných zkoušek. Novela také upravila jmenování ředitelů škol, kteří do současné doby byli jmenováni na dobu určitou. V nové úpravě je zachováno 6leté funkční období, avšak v rámci pracovního poměru na dobu neurčitou. V roce 2015 se MŠMT zaměřovalo na legislativní změny v oblasti karierního řádu, financování regionálního školství či platového ohodnocení pedagogických pracovníků. V této snaze MŠMT pokračovalo i v roce následujícím, tedy v roce 2016. V roce 2016 došlo k další novelizaci školského zákona, a to zákonem č. 178/2016 Sb., jenž upravil mj. jednotné přijímací zkoušky na obory středního vzdělání s maturitní zkouškou či povinné předškolní vzdělávání. Ačkoli novela zákona č. 563/2004 Sb. nabyla účinnosti až v roce 2015, vyhlášena ve Sbírce zákonů byla již v roce 2014. Upravovala mj. případy, ve kterých bylo možné

i nadále vykonávat pedagogickou činnost bez nutnosti získání odborné kvalifikace. Rok 2015 znamenal pro osoby, jež vykonávaly pedagogickou činnost bez odborné kvalifikace a nezačaly studium k jejímu získání či nespádají do výjimek stanovených zákonem, konec pedagogické činnosti. Novela zákona o pedagogických pracovnících, tj. zákon č. 379/2015 Sb., z roku 2015 pozměnila úpravu uzavírání pracovních poměrů pedagogických pracovníků. Novela reagovala na zkušenosti z praxe, v níž často byly s pedagogy uzavírány smlouvy na dobu 10 měsíců. Nově bylo možné uzavírat pracovní smlouvy s pedagogickými pracovníky minimálně na dobu 12 měsíců. Návrh novely zákona o pedagogických pracovnících z roku 2016 měl legislativně ukotvit karierní systém učitelů. V roce 2017 tento návrh v legislativním procesu neuspěl a na tématu karierního se prozatím nepodařilo najít shodu. Změna zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 82/2015 Sb., nově upravila do té doby kritizovaný zákon. Ke změně zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 137/2016 Sb., došlo od září roku 2016. Změny se týkaly mj. akreditací či systému hodnocení a kvality VŠ. Příprava reformy financování regionálního školství, stejně jako v letech předchozích, probíhala i v roce 2016, ve kterém se pracovalo především na jejím legislativním ukotvení. Plánovaná změna se týká financování mateřských, základních, středních škol a konzervatoří, dále financování práce pedagoga ve školní družině, a to pokud je zřizovatelem všech zmíněných subjektů kraj, svazek obcí či obec. V roce 2017 byl návrh novely školského zákona schválen, tj. zákon č. 101/2017 Sb., v němž byla zakotvena i reforma regionálního školství. Práce na aktualizaci rámcových vzdělávacích programů pro jednotlivé úrovně vzdělávání pokračovali i v roce 2017. V letech 2014-2017 docházelo k navyšování finančního ohodnocení pedagogických pracovníků. V listopadu roku 2017 vzrostly platy pedagogických pracovníků o 15%. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2015 stránky 9, 36-38,70) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2016 stránky 3, 10-12) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2017 stránky 10-12, 46-47) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2018 stránky 5-6,14)

V roce 2014 byly dokončeny práce na Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020. Tato strategie byla východiskem pro tvůrce vzdělávací politiky, státní správě a samosprávě ve školství. Rok 2015 byl prvním rokem implementace této strategie. V roce 2017 proběhlo kritické zhodnocení dosavadních činností MŠMT směrem k cílům Strategie a výsledkem bylo doporučení, na které oblasti je třeba se zaměřit v další části období

účinnosti Strategie. Téma digitálního vzdělávání prostoupilo v roce 2014 i oblastí školství a vznikla Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2015 stránky 8,62) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2016 str. 10)

V roce 2014 byl vyhlášen rozvojový program zaměřený na předškolní vzdělávání s názvem Podpora logopedické prevence, jehož smyslem bylo poskytnout pedagogickým pracovníkům znalosti pro výkon logopedické prevence. Následně se měl snížit počet odkladů školní docházky z důvodu nedostatečných řečových dovedností dětí. V roce 2015 program pokračoval, stejně jako program na podporu zvýšení kapacit MŠ a ZŠ, ačkoli situace již nebyla tak bezútěšná, jako v letech předchozích. Bezplatnost vzdělávání v mateřských školách byla v roce 2015 pozměněna. V nové úpravě bylo místo jednoho školního roku nově stanoveno 12 měsíců. Mateřské školy významně ovlivnila novela školského zákona, zákon č. 178/2016 Sb., v níž byla zakotvena od školního roku 2017/2018 povinnost předškolního vzdělávání dětí pětiletých, případně starších a tato povinná předškolní docházka měla probíhat v mateřské škole zapsané ve školském rejstříku nebo jiným způsobem. Novela zákona také garantovala místa v mateřských školách s postupnou účinností. Ve školách základních byl roku 2014 vyhlášen rozvojový program na podporu výuky dalšího cizího jazyka. Postupně školy zavádí nový typ písma, tzv. nevázané písmo. Školní poradenská pracoviště měla od roku 2014 zajišťovat mj. rovné příležitosti ve vzdělávání cestou inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Přítomnost asistenta pedagoga ve školách byla v roce 2014 vázána na finanční možnosti kraje. Česká republika se také zaměřovala na oblast vzdělávání a integrace cizinců. Proto v ČR byly vyhlašovány rozvojové programy, které měly za cíl tuto snahu podpořit. Roky 2015 i 2016 přinesly do oblasti základního vzdělávání změnu RVP ZV. V roce 2016 bylo novelou školského zákona z předchozího roku podpořeno společné vzdělávání. Téma společného vzdělávání (inkluze) bylo také jedním z nejsledovanějších a nejdiskutovanějších témat let 2016-2017. Rok 2017 a novely školského zákona přinesly změny mj. v oblasti individuálního vzdělávání. Nově je možné individuálně vzdělávat i žáka druhého stupně ZŠ. V České republice se v těchto letech podařilo dosáhnout cíle stanoveného pro rok 2020. Podíl mladých lidí, kteří mají ukončené pouze základní vzdělání a dále se nevzdělávají, dosahoval v roce 2014 pouhých 5,5%, tzn., že většina mladých lidí po dokončení základního vzdělání pokračuje ve vzdělávání na školách středních. Střední školství bylo v roce 2016 pozměněno novelou školského zákona, tj. zákon č. 178/2016 Sb., která mj. zavedla jednotné přijímací zkoušky na střední školy či zakotvila postupný náběh povinné maturitní zkoušky z matematiky. V roce 2017 byla novelou

školského zákona ředitelům SŠ uložena povinnost spolupracovat se zaměstnavateli v oboru. Vysoké školství v České republice v letech 2014-2016 pocíťovalo znatelný pokles počtu studentů zapsaných do prvních ročníků VŠ, a to především na soukromých vysokých školách, jichž bylo v roce 2017 již 38. Bakalářské studium bylo téměř z poloviny případů ukončeno neúspěšně. Počet zahraničních studentů se v těchto letech zvyšoval. I přes snižující se počty studentů VŠ chtělo MŠMT usilovat o další navýšení rozpočtů VŠ na úroveň vyspělých zemí OECD, což byl i jeden z cílů Dlouhodobého záměru pro oblast vysokých škol na období 2016-2020. V roce 2017 došlo k meziročnímu nárůstu počtu studentů, a to poprvé od roku 2009. Cizinci na českých vysokých školách činili v roce 2017 téměř 15% studujících. V roce 2017 proběhla reforma financování VŠ. Zatímco se průměrná míra účasti na dalším vzdělávání v EU zvyšuje, od roku 2011 v České republice dochází k poklesu těchto hodnot, v roce 2014 až na 9,3% oproti průměrné hodnotě v EU, tj. 10,7%. V roce 2015 došlo ještě k hlubšímu poklesu, a to na úroveň 8,5%, v roce 2016 činil tento údaj 8,6% a v roce 2017 míra účasti na dalším vzdělávání dosahovala 9,6%. (Národní vzdělávací fond, 2016 str. 8) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2015 stránky 26-28, 32, 40-41, 66) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2016 stránky 11, 20, 32-33, 42) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2017 stránky 3, 9-10, 30-31, 70) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2018 stránky 5, 13, 40-41, 47, 98)

3 Komparace vizí vzdělávací politiky ve volebních programech

Výzkumná část této diplomové práce se zabývá komparací vizí vzdělávací politiky ve volebních programech politických stran, které v roce 2017 získaly v parlamentních volbách více než 5% hlasů, a překročily tak hranici stanovenou zákonem pro vstup do poslanecké sněmovny.

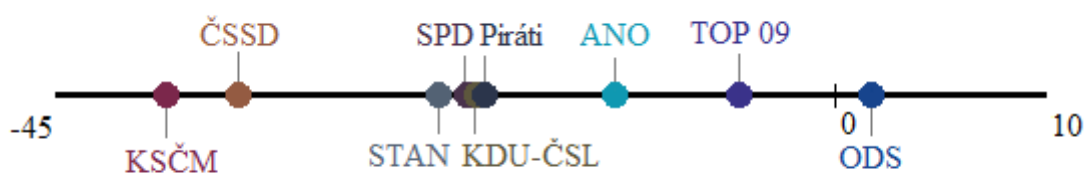
Pro výzkumnou část diplomové práce jsem zvolila metodu analýzy. Analýza je podle PhDr. Zdeňka Palána, Ph.D. „*základní metoda poznávání objektů, jevů a procesů, kterou, se poznávaný objekt rozkládá (dekomponuje) na jeho jednotlivé části (prvky, znaky, složky apod.) a zjišťují se vzájemné vztahy (souvislosti) mezi nimi, dále mezi částmi a celkem, mezi celkem a okolím, mezi celky, které jsou ve vztahu atp. Umožňuje poznání podstatných rysů zkoumaného jevu, odkrytí jeho struktury a vztahů. Základní operace: rozložení na komponenty, jejich rozlišení, uspořádání, kombinace, tvoření tříd, zjištění vztahů, interpretace výsledků. Po analýze následuje syntéza, umožňující vytvoření závěrů. Podle zaměření můžeme členit na faktorovou, interakční, textovou, obsahovou, strukturální, významovou, vztahovou atp.*“ (Palán) V případě této diplomové práce se jedná o analýzu obsahovou, neboť jsou analyzovány texty volebních programů, jsou rozštěpeny na jednotlivá témata a jsou vzájemně komparovány s volebními programy jiných politických uskupení.

Na základě obsahové analýzy byly sestaveny otázky do rozhovoru se zástupci jednotlivých politických stran. Rozhovory byly zvoleny strukturované, standardizované, aby bylo možné je dobře komparovat a vyhodnotit. Rozhovor je „*explorativní výzkumná metoda, která vychází z řečové komunikace bez opory písemného projevu respondenta. Rozhovor může být např. nestrukturovaný, polostrukturovaný nebo strukturovaný*“ (Vodáková CSc., a další, 2007) Strukturovaný rozhovor je popisován autory webu Management Mania, jako jedna z technik sběru dat. Při sběru dat se postupuje u všech respondentů stejným způsobem, jsou jim kladeny stejné otázky ve stejném pořadí a tazatel si respondentovy odpovědi zaznamenává do připraveného archu. Jedna z možností je také využití záznamu hlasu, neboť v přepisu odpovědí se může ztratit velké procento dat. (Management Mania, 2015)

3.1 Parlamentní volby 2017

Parlamentní volby se v roce 2017 konaly ve dnech 20. - 21. října a kandidovalo v nich celkem 31 politických uskupení, z nichž devět ve volbách získalo více než 5% hlasů a jsou tedy zastoupeny v Poslanecké sněmovně. Vítězem voleb se stalo ve všech 14 krajích České republiky hnutí Ano 2011 s 29,64% hlasů. Následovala ODS s 11,32% hlasů, Česká pirátská strana s 10,79% hlasů, hnutí SPD – Tomio Okamura s 10,64% hlasů, KSČM se 7,76% hlasů, ČSSD se 7,27% hlasů, KDU-ČSL s 5,8% hlasů, TOP 09 s 5,31% a posledním politickým uskupením, které získalo více než 5% hlasů oprávněných voličů, se stalo hnutí STAN s 5,18% hlasů. (Český statistický úřad, 2017)

Rozdělení politických uskupení na levice, pravici a střed politologové určují většinou na základě socioekonomických aspektů, to znamená, že levicové subjekty definují politologové jako ty, které se soustředí na zaměstnance a je u nich vysoká podpora přerozdělování ve společnosti. Pravicové subjekty se naopak zaměřují primárně na zaměstnavatele a zasazují se o co nejmenší zásahy státu v oblasti věcí veřejných. Jednou z metod, kterou je možné určit, zdali je subjekt pravicový či levicový, je metoda analýzy volebních programů, které se věnuje skupina Manifesto Project. Tato metoda je náročná a zdlouhavá, proto výsledky analýzy volebních programů z roku 2017 byly k dispozici veřejnosti až od konce roku 2018. Analýza volebních programů je prováděna pomocí zakódování jednotlivých výroků ve volebním programu, tj. označení, zdali je výrok spíše pravicový či levicový, následně získají volební uskupení určité skóre, které je řadí k levici či pravici, popřípadě středu. Výsledky analýzy volebních programů jednotlivých politických uskupení popisuje obrázek č. 1. Další možností, jak lze zařadit politická uskupení k levici, pravici či středu, je podle jejich voličů. Centrum pro výzkum veřejného mínění se těmto analýzám věnuje pravidelně, nejaktuálnější jsou výsledky z šetření ve dnech 16. - 29. června 2018. Tato metoda pracuje s respondenty, u kterých sleduje jejich preference stran a zároveň jejich zařazení sebe sama na levo-pravé škále. (Hájek, 2019)

Obrázek 1 - Osa levice a pravice (Hájek, 2019)

Hnutí ANO 2011 (Akce nespokojených občanů 2011) vzniklo v roce 2012. Zakladatelem byl současný předseda a lídr hnutí ANO 2011 Ing. Andrej Babiš. Počet členů hnutí ANO 2011 v roce 2017 komentoval pro webový portál iDNES Vladimír Vořechovský, mluvčí hnutí ANO 2011. Počet členů k tomuto datu byl 3039 členů. (Mazancová, 2018) V současné době je hnutí ANO 2011 v menšinové vládě v koalici s ČSSD. S KSČM uzavřelo hnutí ANO 2011 dohodu o toleranci a tím mohla vzniknout výše zmíněná koaliční vláda. Hnutí ANO 2011 má v současné době obsazeno osm ministerských postů, a to ministerstvo životní prostředí; ministerstvo pro místní rozvoj; dopravy; financí; školství; zdravotnictví; spravedlnosti a obrany, a lídr hnutí, Ing. Andrej Babiš, je premiérem. Volební program hnutí ANO 2011 je členěn na 21 témat a celkem obsahuje 42 stran. Téma vzdělávání je v pořadí 15. a věnují se mu dvě strany textu. Obsahuje 18 programových bodů. (Janáková, 2018) (ANO 2011, 2017 str. 31)

ODS, Občanská demokratická strana, vznikala během let 1989-1991, a to tím způsobem, že z Občanského fóra, které vzniklo jako reakce na události 17. listopadu 1989, později vzešly dvě názorově odlišné skupiny, z nichž z jedné se zformovala Občanská demokratická strana a z druhé Občanské hnutí. Současným lídrem ODS je prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL. M. ODS má v současné době okolo 14 tisíc členů. (Mazancová, 2018) Hnutí ANO 2011 vybízelo ODS k jednání o koaliční smlouvě, ODS tuto nabídku odmítla s ohledem na své předvolební sliby, na svůj program a své požadavky. Volební program Občanské demokratické strany je členěn na 13 témat a celkem obsahuje 18 stran. Téma vzdělávání je v pořadí 4. a věnuje se mu jedna strana textu. Obsahuje 19 programových bodů. (ODS, 2017 str. 9)

Česká pirátská strana, zkráceně Piráti, vznikla v roce 2009. Republikovým lídrem v parlamentních volbách v roce 2017 byl a stále jím je i nadále PhDr. Ivan Bartoš. Počet členů České pirátské strany byl k datu 10. června 2018 734 členů. Piráti nejsou členy stávající koalice. Volební program České pirátské strany je členěn na 15 témat a celkem obsahuje 18 stran. Téma vzdělávání je v pořadí 12. a věnuje se mu jedna strana textu. Obsahuje 12 programových bodů. (Česká pirátská strana, 2017 str. 15)

Hnutí Svoboda a přímá demokracie - Tomio Okamura (SPD) vznikla v roce 2015 z iniciativy Tomia Okamury, jejího předsedy a zároveň republikového lídra v parlamentních volbách 2017. Členská základna hnutí SPD se pohybuje okolo 13 000 členů. Toto číslo podle mluvčí hnutí SPD Michaely Dolenské zahrnuje také osoby čekající na členství v hnutí. (Mazancová, 2018) Hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura není členem současné koalice. Volební program hnutí SPD je členěn na 3 části, z nichž poslední se věnuje

tématu vzdělávání. Jde o samostatný dokument obsahující necelých 6 stran textu. Celý dokument lze rozdělit do několika částí, z nichž jedna část se zaměřuje na vizi vzdělávací politiky hnutí SPD. Tuto část lze dále rozdělit na 6 programových témat. (SPD, 2017 stránky 1-6)

Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) vznikla v roce 1990 registrací do Rejstříku politických stran a politických hnutí. Republikový lídr strany byl v parlamentních volbách v roce 2017 předseda strany JUDr. Vojtěch Filip. K datu 31. 12. 2017 mělo KSČM 37 402 členů. (Mazancová, 2018) KSČM se podílí na současné koalici tím, že podepsala toleranční dohodu s ANO 2011 a ČSSD. Volební program Komunistické strany Čech a Moravy je členěn do 5 témat a obsahuje celkem 22 stran. Téma vzdělávání je zahrnuto v 2. tématu, které se věnuje, mj. kvalitě veřejných služeb. Téma vzdělávání je rozpracováno na dvou stranách textu. Celkem program obsahuje 10 programových bodů týkajících se tématu vzdělávání. (KSČM, 2017 stránky 14-15)

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) vznikla v roce 1990. Republikovým lídrem strany byl PhDr. Lubomír Zaorálek, současný předseda strany je Jan Hamáček. ČSSD klesá počet členů, v březnu letošního roku jich bylo 17 683, tj. o 1538 méně než v září roku 2017. (Mazancová, 2018) ČSSD je koaličním partnerem hnutí ANO 2011 a v současné vládě má pět ministerských postů, a to ministerstvo vnitra, zemědělství, kultury, zahraničních věcí a práce a sociálních věcí ČR. Volební program České strany sociálně demokratické je členěn na 11 témat a celkem obsahuje 35 stran. Téma vzdělávání je v pořadí 7. a věnují se mu dvě strany textu. Obsahuje 9 programových bodů. (ČSSD, 2017 stránky 22-23)

Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL) vznikla v roce 1991. Republikovým lídrem strany byl současný předseda strany MUDr. Pavel Bělobrádek, Ph.D., MPA. Počet členů KDU-ČSL byl k červnu 2018 dle mluvčí strany Denisy Morgensteinové kolem 25 tisíc. (Mazancová, 2018) KDU-ČSL není součástí koalice. Volební program Křesťanské a demokratické unie - Československé strany lidové je členěn na 17 témat a celkem obsahuje 29 stran. Téma vzdělávání je v pořadí 3. a věnují se mu celé dvě strany textu, na nichž je obsaženo 21 programových bodů. (KDU-ČSL, 2017 stránky 6-9)

Strana TOP 09 vznikla v roce 2009 a jejím republikovým lídrem ve volbách v roce 2017 byl Ing. Miroslav Kalousek. Současný předseda strany je JUDr. Jiří Pospíšil, který je zároveň poslancem evropského parlamentu. Členská základna TOP 09 čítala dle mluvčí strany Lenky Brandtové ke květnu roku 2018 celkem 2941 členů. (Mazancová, 2018).

TOP 09 není součástí koalice. Volební program TOP 09 je členěn na 9 témat a celkem obsahuje 46 stran. Téma vzdělávání je 1. v pořadí a věnují se mu necelé tři strany textu. Obsahuje 6 hlavních témat, kterým se strana věnuje a v nichž je v textu začleněno 23 programových bodů. (TOP 09, 2017 stránky 4-6)

Hnutí Starostové a nezávislí (STAN) vzniklo v roce 2004. Republikovým lídrem pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017 byl Mgr. Jan Farský. Současný předseda hnutí je Mgr. Petr Gazdík. V roce 2016 byl počet členů hnutí STAN 106. (Česká tisková kancelář, 2016) Hnutí STAN není součástí koalice. Volební program hnutí Starostové a nezávislí je členěn na 17 témat a celkem obsahuje 84 stran. Téma vzdělávání je v pořadí 5. a věnuje se mu pět stran textu. Obsahuje 10 hlavních témat, kterým se strana věnuje a v nichž je v textu začleněno 16 programových bodů. (STAN, 2017 stránky 25-29)

Po představení jednotlivých stran, které ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2017 uspěly, tzn., překročily 5% hranici pro vstup do Poslanecké sněmovny (PS), přistupujeme ke komparaci jednotlivých vizí vzdělávací politiky ve volebních programech politických uskupení.

Pro komparaci vizí vzdělávací politiky ve volebních programech politických uskupení bylo třeba stanovit kritéria, která budou ve volebních programech sledována a komparována. Pro tuto práci byla vybrána témata, o kterých se ve vzdělávací politice diskutuje a měly by tak být součástí vize vzdělávací politiky jednotlivých stran. Témata jsou řazena vzestupně, tedy tak, jak jimi člověk během života prochází. Ke komparaci jsou vybrána následující témata – Vzdělávání dětí mladších předškolního věku a předškolní vzdělávání; Základní vzdělávání; Středoškolské a vyšší odborné vzdělávání; Vysoké školství; Celoživotní vzdělávání. Ostatní témata sledovaná ve volebních programech politických uskupení jsou témata průřezová dotýkající se všech výše zmíněných typů vzdělávání. Dalšími tématy jsou – Inkluzivní vzdělávání a vzdělávání nadaných; Financování veřejného školství; Financování soukromých a církevních škol; Karierní řád a Platové ohodnocení pedagogických pracovníků.

3.2 Vzdělávání dětí mladších předškolního věku a předškolní vzdělávání

Vzdělávání dětí mladších předškolního věku je téma, které je bezesporu spjato s předškolním vzděláváním, a to především tím, že od 1. 9. 2020 budou předškolní zařízení přijímat děti mladší tří let. Tomu se tak již nyní děje, ale zpravidla pro takto malé děti není v předškolních zařízeních místo. Od 1. 9. 2020 by tato místa měla být garantována.

Hnutí ANO 2011 se předškolnímu vzdělávání ve svém volebním programu věnuje v kontextu změn, které chce hnutí zavést. Jedna ze změn se například zaměřuje na zlepšení vedení škol, další pak na změny v přístupu a práci pedagogů. Konkrétnější cíle však volební program k tomuto tématu neobsahuje. Předškolní vzdělávání ANO 2011 označuje za nepřirozenější způsob rozvoje dětské osobnosti v souvislosti s přístupem ke vzdělávání s názvem škola hrou.

ODS by ráda prosadila *„maximální dostupnost a variabilitu péče o předškolní děti, která však bude dobrovolná“* (ODS, 2017). Prosazení této vize by znamenalo zrušení povinného posledního roku předškolní docházky, který je v platnosti od roku 2017.

Hnutí svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura, stejně jako ODS, nesouhlasí *„s centrálním a plošným zaváděním povinné mateřské školy“*. Zároveň také toto hnutí ve své vizi prosazuje spolupráci mateřské a základní školy, rodiny a pedagogů při zápisu k základnímu vzdělávání. (SPD, 2017 str. 4)

Tématu vzdělávání dětí mladších tří let se věnuje ve svém volebním programu pouze strana KSČM. Ta se ve své vizi soustředí na *„výstavbu a zřizování jeslí a rozšíření kapacit v mateřských školách“*. Dále navrhuje zavedení bezplatných obědů pro děti v MŠ. (KSČM, 2017 str. 15)

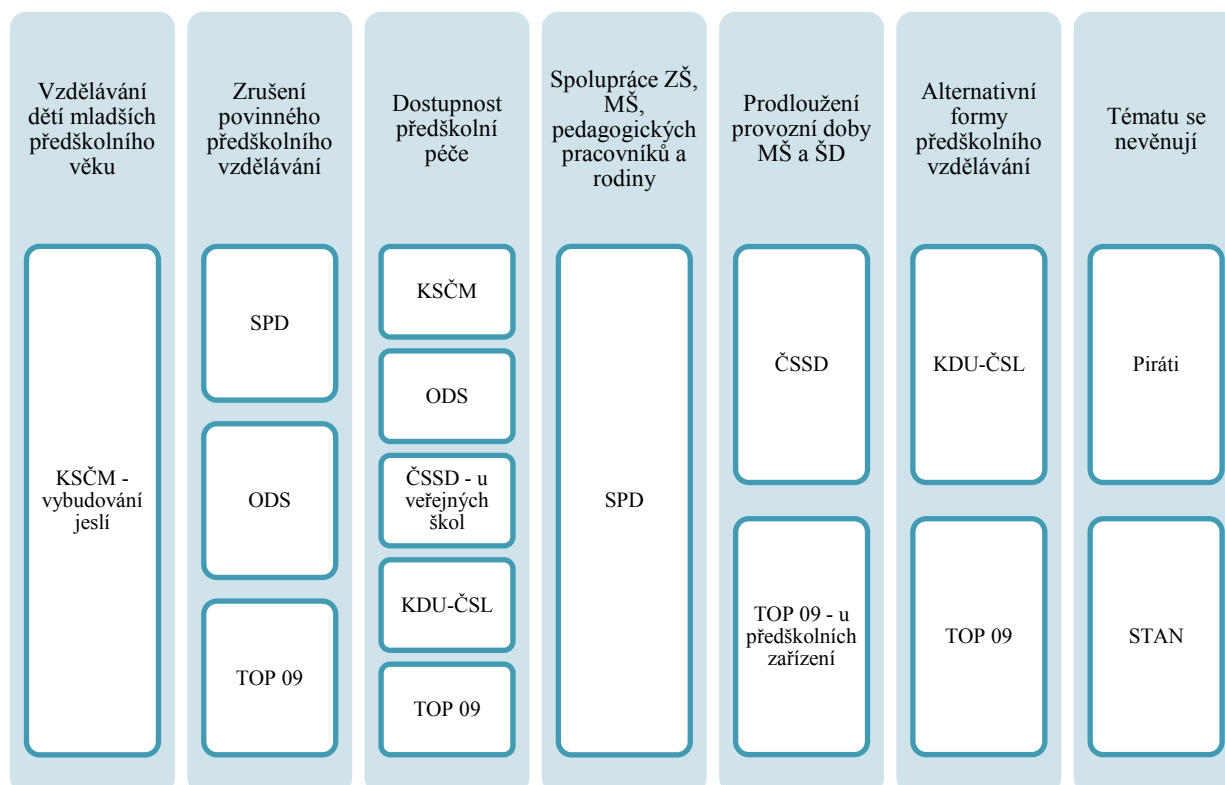
Česká strana sociálně demokratická chce ve své vizi vzdělávací politiky zajistit dostupnost veřejných škol, zejména škol mateřských a základních. Strana také ve svém programu zohledňuje pracující rodiče a chce jim pomoci prodloužením provozní doby mateřských škol a školních družin. (ČSSD, 2017)

Dostatek míst v mateřských školách pro děti od tří let má ve svém programu KDU-ČSL. Ta by také ráda podpořila rozvoj *„alternativních forem předškolního vzdělávání: lesní mateřské školky, domácí vzdělávání aj.“* (KDU-ČSL, 2017 str. 8).

TOP 09, stejně jako ODS a SPD, nesouhlasí s povinnou předškolní docházkou. Předškolní zařízení by měla být podle programu TOP 09 flexibilní a vycházet *„vstříc rodičům a vzdělávání dětí“* (TOP 09, 2017 str. 5) Tato strana používá ve svém volebním programu

slovní spojení „*předškolní dohled*“, se kterým se v programech ostatních politických uskupení nesetkáváme. To, že se v programech ostatních politických uskupení s tímto slovním spojením nesetkáváme, je pravděpodobně způsobeno tím, že předškolní zařízení nemá primární funkci dohlížecí, ale vzdělávací. TOP 09 chce také zachovat „*alternativní formy předškolního dohledu na děti*“ a upozorňuje také na to, že „*síť mateřských škol by měla být přizpůsobena rostoucím změnám v urbanizaci*“ (TOP 09, 2017 str. 5)

Česká pirátská strana a hnutí STAN se ve svém volebním programu těmito tématům nevěnují.

Obrázek 2 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Vzdělávání dětí mladších předškolního věku a předškolní vzdělávání

3.2.1 Shrnutí vizí politických uskupení k tématu předškolního vzdělávání

Tématu vzdělávání dětí mladších předškolního věku se věnuje pouze strana KSČM. To můžeme chápat tím způsobem, že ostatní politická uskupení necítí tlak či potřebu úpravy této oblasti. Shoda panuje mezi hnutím SPD a stranami ODS a TOP 09 v tématu zrušení povinného předškolního vzdělávání. Dostupnost předškolní péče je téma pojící strany KSČM, ODS, ČSSD, KDU-ČSL a TOP 09. Naopak spolupráci ZŠ, MŠ, pedagogů a rodiny se v programu věnuje pouze hnutí SPD. Prodloužit pracovní dobu MŠ a ŠD si přejí prosadit ČSSD a TOP 09. Alternativní formy předškolního vzdělávání podporují KDU-ČSL a TOP 09.

3.3 Základní vzdělávání

Hnutí ANO 2011 ve svém volebním programu k tématu základního vzdělávání říká: „*Chceme lépe vedené školy v lépe fungujícím systému s lepšími výsledky pro společnost*“. (ANO 2011, 2017 str. 31) Hnutí slibuje zavedení programů, jejichž smyslem bude identifikace silných stránek jedince a jejichž výsledkem bude pomoc v kariérovém poradenství. Pedagog by měl rozvíjet potenciál každého žáka a studenta a úkolem školy by mělo být propojit teoretickou rovinu vzdělávání s praxí. Vzhledem ke globalizaci navrhuje hnutí ANO 2011 rozvíjet jazykové dovednosti dětí a studentů. Základní vzdělávání v České republice by podle tohoto hnutí mělo navazovat na předškolní vzdělávání a vzdělávat podle principu „škola hrou“. Hnutí také navrhuje vytvořit kompetenční modely absolventů jednotlivých stupňů a typů škol. (ANO 2011, 2017 stránky 31-32)

Pro Občanskou demokratickou stranu je prioritou regionální školství, a to především základní, které podle této strany bylo dlouhou dobu zanedbáváno. Školy by měly být také spravedlivě financovány. Strana ODS se ve svém volebním programu také zasazuje o navrácení kompetencí ředitelům škol či snížení byrokracie. (ODS, 2017)

Česká pirátská strana ve svém volebním programu prosazuje svobodný výběr školy i způsob výuky a rozmanitý vzdělávací systém. Chce také rozšířit nabídku druhů vzdělávání, a to podle přání rodičů a studentů. Podporovat chtějí Piráti také inovativní veřejné školy, jazykové vzdělávání prostřednictvím zahraničních stáží, kvalitnější výuku cizích jazyků či zvýšení dostupnosti filmů v originálním znění a více svobodného software ve školách.

Hnutí SPD – Tomio Okamura ve svém obsáhlém volebním programu shrnuje dosavadní vývoj českého školství a vzdělávací politiky očima SPD a také definuje zásadní problémy dnešního školství. Školství SPD považuje za programovou prioritu a za cíl si klade „*vrátit na naši školu stav, kdy motivovaní učitelé kvalitně pedagogicky pracují, žáci se učí a škola ve spolupráci s rodinou připravuje mladého člověka na budoucí uplatnění v životě*“ (SPD, 2017 str. 2) Jednotkou úspěchu je podle SPD zdravé a vzdělané české dítě. Toto tvrzení je možné označit za problematické, a to z toho důvodu, že v České republice žije mnoho cizinců, kteří by také měli být jednotkou úspěchu našeho vzdělávacího systému. V oblasti základního vzdělávání navrhuje SPD zavést školám právo, které by jim umožnilo nařídit odklad dětí či povinně absolvovat nultý ročník základní školy. Při zápisu do ZŠ by, jak je zmíněno již u předškolního vzdělávání, měly podle SPD spolupracovat rodina, základní škola, mateřská škola a pedagogičtí pracovníci. Pozice pedagogických pracovníků by podle SPD měla být legislativně posílena a věk trestní odpovědnosti žáků

a studentů snížena, aby učitelé cítili podporu státu při řešení problematických situací se svými žáky a studenty. SPD si klade za cíl znovu zavést centrální osnovy a ponechat školám 20% autonomii pro vzdělávací obsah. Ve škole by podle SPD také měla být vyučována výchova k rodinným hodnotám a témata přípravy k obraně vlasti a vlastenectví a rodičovské výchovy. SPD také prosazuje zavedení centrálního hodnocení znalostí žáků po 5. a 9. ročníku základní školy. (SPD, 2017 stránky 2-6)

KSČM v oblasti základního vzdělávání klade důraz na prohloubení spolupráce mezi školami základními, středními a vysokými. Dále prosazuje „*bezplatné vzdělávání na všech stupních veřejných škol*“, bezplatnost školní družiny a klubu a bezplatné obědy pro žáky na prvním stupni základních škol. Podle Komunistické strany Čech a Moravy je také třeba rozšířit kapacity základních škol, obnovit jednotné učební osnovy a zajistit učebnice a základní pomůcky pro žáky ZŠ zdarma. (KSČM, 2017 str. 15)

Česká strana sociálně demokratická věnuje ve svém volebním programu veřejnému základnímu vzdělávání největší prostor, oproti jiným, zde sledovaným tématům. Jako cíl si stanovuje, aby veřejné základní vzdělávání bylo skutečně bezplatné, a to včetně volnočasových aktivit. Základní veřejné školy by také podle ČSSD měly být dostupnější a rodiny s dětmi chtějí podpořit také prodloužením provozní doby školní družiny, které by měly být, stejně jako školní klub a další školní zájmové a volnočasové aktivity, levnější. ČSSD chce „*aby se škola stala bezpečným místem, kde mohou děti aktivně trávit čas*“. Základní školství chce ČSSD podpořit budováním sportovišť při školách či modernějším vybavením škol. Také chce strana rozvíjet zručnost žáků ZŠ. Podpořit chce ČSSD rovněž učitele a rodiče, a to prostřednictvím kvalitních poradenských služeb. (ČSSD, 2017 str. 22)

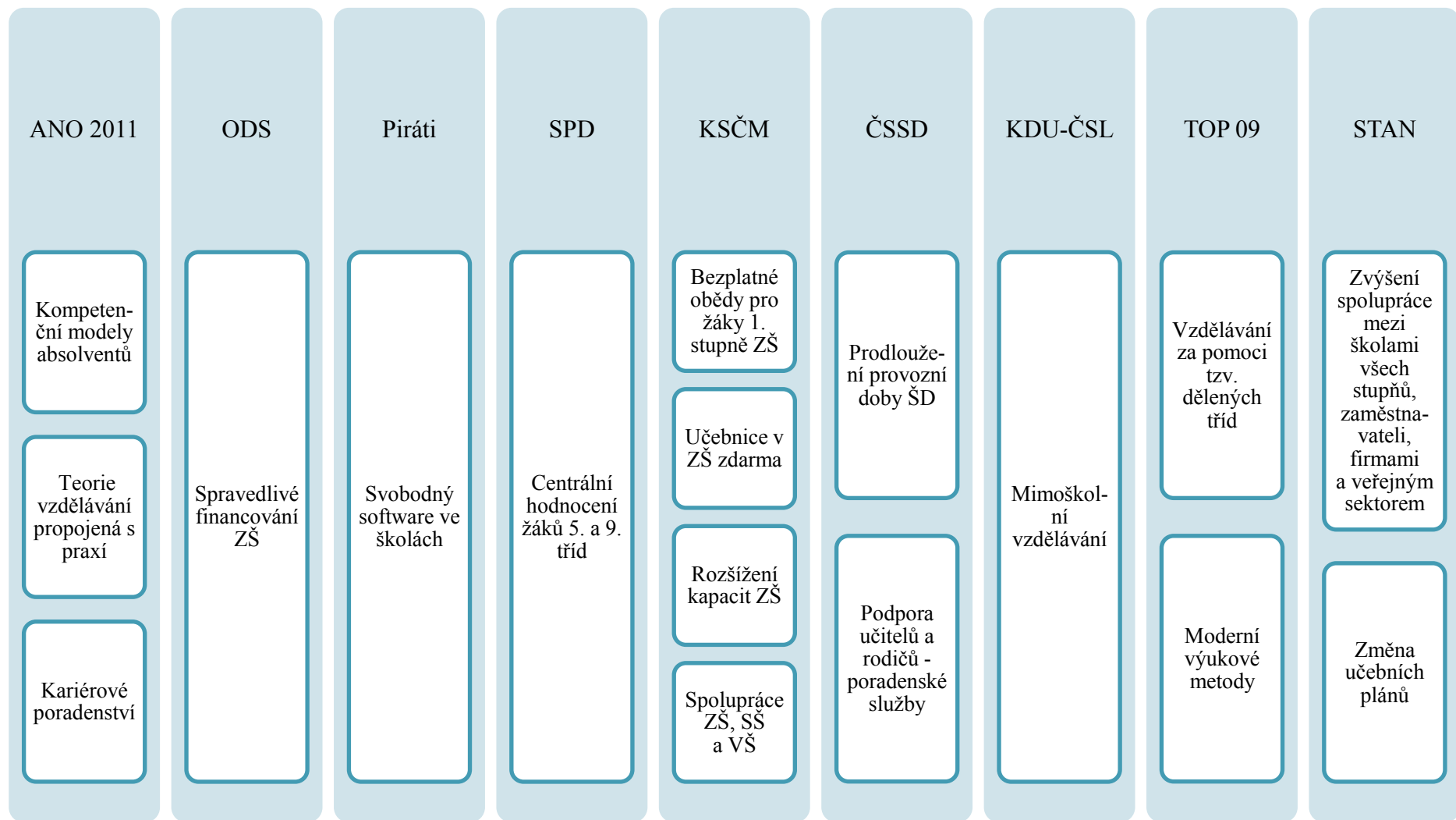
Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová ve svém volebním programu prosazuje kvalitu ve státním školství, základním školám chce vracet kvalitu prostřednictvím modernizace prostředí, emancipace učitelů, podporu při řešení sociálně-patologických jevů a v řadě poslední chce nabízet atraktivní možnosti mimoškolního vzdělávání s důrazem na praxi. Strana chce také umožnit fungování škol s menším počtem žáků, např. v malých obcích, nebo zavést nový předmět do výuky s názvem „Praktická připravenost pro život“, obsahující prvky branné výchovy, sportu, výuky k finanční gramotnosti, praktické vzdělávání, a zároveň zvyšuje povědomí o národní kultuře a pomáhá občanskému vzdělávání a etické výchově. (KDU-ČSL, 2017 str. 8)

Strana TOP 09 ve svém volebním programu odmítá rušení venkovských škol, zasazuje se o vzdělávání co nejbližší bydlišti, aby nebyla diskriminována žádná sociální skupina. TOP 09 také podporuje vzdělávání za pomoci tzv. dělených tříd, které umožňují „dvourychlostní“ vzdělávání. Strana chce také zavést moderní výukové metody, které nejsou založené na memorování, a podporuje výuku v anglickém jazyce. Důraz strana klade také na fyzickou a psychickou odolnost žáků, zvýšení odpovědnosti rodiny za vzdělávání dítěte či rozšíření výuky občanské výchovy o témata *„finanční gramotnost, odpovědnost k životnímu prostředí, mediální a informační gramotnost a zejména vědomí si vlastních občanských práv a povinností“* (TOP 09, 2017 stránky 4-5)

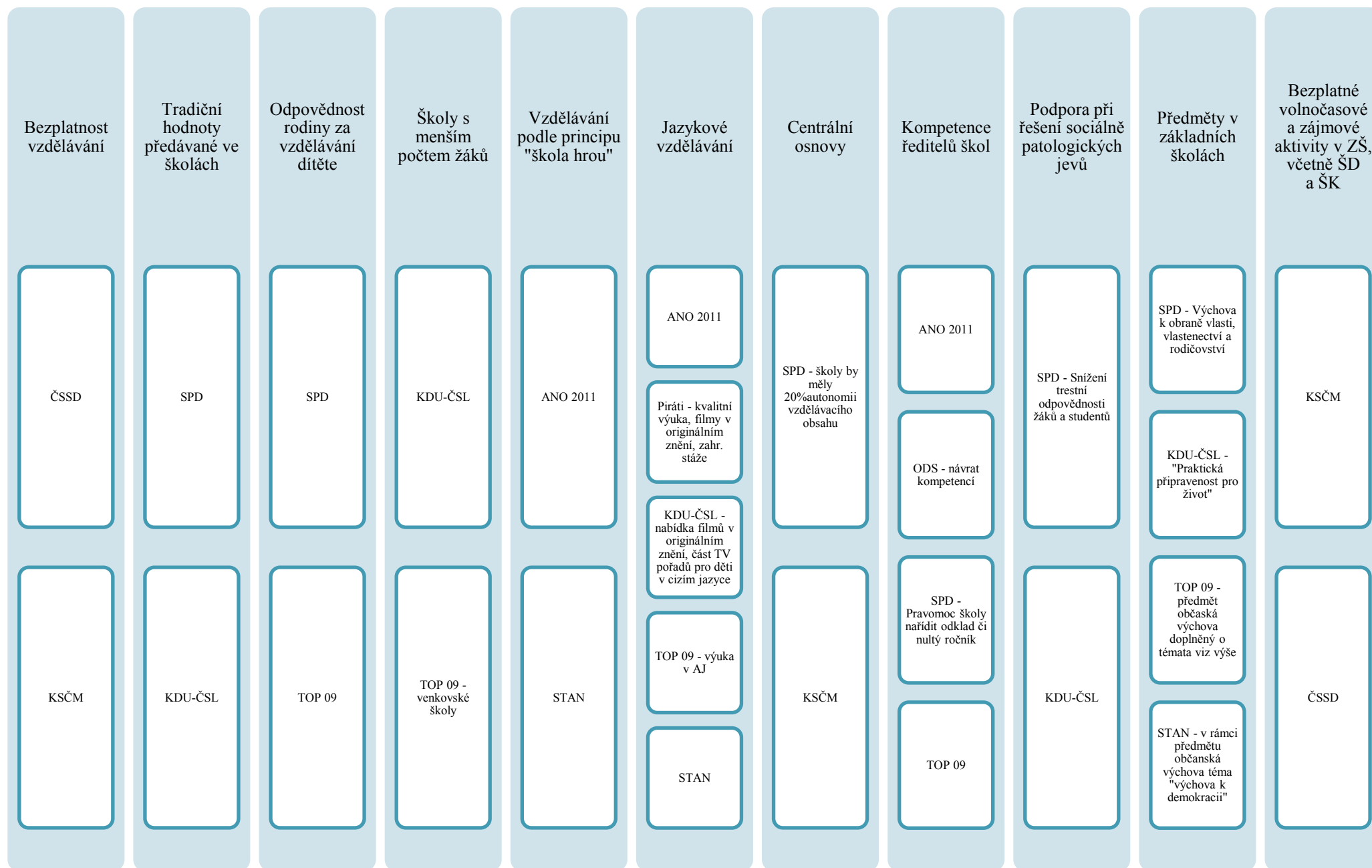
Hnutí STAN se ve svém volebním programu zaměřuje především na zvýšení spolupráce mezi školami všech stupňů, zaměstnavateli, firmami a veřejným sektorem. V rámci předmětu občanská výchova by se na základních školách měla vyučovat *„výchova k demokracii“*. V tomto předmětu by se žáci měli dozvědět nejen o demokratických *„technikách“*, ale i o podstatě demokracie, v rámci předmětu by se mělo diskutovat, včetně otázek práv a svobod. Učební plány by měly být podle této strany zaměřeny na témata: *„výuka jazyků, komunikativnost mluvená i psaná, schopnost diskuse, argumentace - včetně naslouchání druhým, zvládání informačních a komunikačních technologií, znalost občanských práv a základy etiky, kritické myšlení, schopnost třídit fakta, kreativita, vytrvalost, sebekázeň a adaptabilita“*. (STAN, 2017 stránky 27-28)

3.3.1 Shrnutí vizí politických uskupení k tématu základního vzdělávání

Téma základního vzdělávání je ze všech sledovaných témat nejrozsáhleji zapracováno ve volebních programech všech politických uskupení. Obrázek č. 3 popisuje návrhy jednotlivých politických uskupení v oblasti základního vzdělávání, kterým se ostatní politická uskupení nevěnují. Naopak obrázek č. 4 znázorňuje, v jakých tématech dochází k programovým průnikům napříč jednotlivými politickými uskupeními. Lze pozorovat, že častěji se shodují ta uskupení, která jsou si na ose levice a pravice blíže. Například mezi stranami ODS a KSČM nedochází k programovým průnikům, zatímco SPD, STAN, KDU-ČSL a Piráti se shodují častěji. Největší shoda mezi jednotlivými uskupeními panuje v tématech jazykového vzdělávání, kompetencí ředitelů škol a návrzích změn předmětů v základních školách.

Obrázek 3 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Základní vzdělávání

Obrázek 4 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Základní vzdělávání – komparace napříč stranami

3.4 Středoškolské a vyšší odborné vzdělávání

K tématu středoškolského a vyššího odborného vzdělávání má ve svém volebním programu hnutí ANO 2011 jeden odstavec věnující se zároveň předškolnímu, základnímu a středoškolskému vzdělávání. I v tomto případě tedy hnutí ANO 2011 prosazuje větší propojení teoretické a praktické formy vzdělávání, vytvoření kompetenčních modelů a rozvoj jazykových dovedností studentů. Hnutí chce v souvislosti se středoškolským a vysokoškolským vzděláváním zavést povinnost aktivního využívání cizího jazyka v průběhu studia na všech středních a vysokých školách. ANO 2011 také prosazuje zvýšení spolupráce škol se zaměstnavateli a zapojení odborníků do výuky středních a vysokých škol. (ANO 2011, 2017 stránky 31-32)

Na rozdíl od vítěze voleb se ODS věnuje ve svém volebním programu problematice maturitní zkoušky, která se v určitých cyklech neustále vrací jako téma k diskusi. ODS navrhuje státní maturitu s jednou úrovní, a to z českého jazyka, cizího jazyka a matematiky – ostatní by strana nechala v kompetenci školy. S učňovským a odborným školstvím by ODS ráda propojila zaměstnavatele a drobné živnostníky. (ODS, 2017)

V oblasti středoškolského a vyššího odborného vzdělávání Česká pirátská strana prosazuje rozmanitý vzdělávací systém, svobodný výběr školy i výuky, rozšíření nabídky druhů vzdělávání na základě poptávky rodičů a studentů a podporuje inovativní veřejné školy. Piráti dále chtějí, aby byli všichni studenti schopni domluvit se světovým jazykem, a proto podporují zahraniční stáže, chtějí zlepšit výuku cizích jazyků či zprostředkovat kulturu v originálním znění. Stejně jako u základního vzdělávání chtějí Piráti prosadit svobodný software ve školách, který by mohli studenti využívat i z domova. (Česká pirátská strana, 2017 str. 15)

Hnutí SPD navrhuje k tématu vyššího odborného vzdělávání „*zrušit duplicitu vyšších odborných škol a bakalářského studia*“ (SPD, 2017 str. 5) Dále se ve svém volebním programu staví proti snižování požadavků na úroveň maturitní zkoušky, zmiňuje, že absolventi škol by měli být jazykově vybaveni, středoškolské vzdělávání chce provázat s trhem práce, aby nebyly mrhány peníze daňových poplatníků a studenty, stejně jako

ve všech ostatních stupních vzdělávání počínaje základním, chce vést k osvojení pracovních návyků, účtět k práci a vytvářet profesní poradenství. (SPD, 2017 stránky 5-6)

Podle Komunistické strany Čech a Moravy by měl stát převzít zodpovědnost za „*kvalitu, financování a dostupnost vzdělávání s důrazem na chybějící technické a učňovské profese*“. Dále by se měl snažit sladit obory vzdělávání s potřebami trhu práce. Jak je již výše zmíněno, KSČM by ráda zajistila větší spolupráci mezi základními, středními a vysokými školami a veřejné školy by podle této strany měly být bezplatné. Bezplatně by měly být k dispozici také základní pomůcky a učebnice, a to jak na školách základních, tak na školách středních. Strana KSČM by také ráda poskytovala sociální a prospěchová stipendia. (KSČM, 2017 str. 15)

ČSSD vnímá jako jeden ze stěžejních úkolů vzdělávacího systému připravit žáky/studenty na budoucí povolání, chtějí tedy podpořit studium těch oborů středních a vysokých škol, jejichž absolventů je na trhu práce nedostatek. Stejně jako ANO 2011, ODS a SPD chce i ČSSD propojit vzdělávání s praxí a tedy trhem práce. Odborné vzdělávání by mělo podle ČSSD spolupracovat se zaměstnavateli. (ČSSD, 2017 str. 22)

KDU-ČSL navrhuje v oblasti středoškolského vzdělávání vyřešit nedostatek učitelů „*zavedením pružného systému začlenění odborníků (včetně zahraničních), znalců jazyků, uměleckých mistrů s možností dosažení potřebné kvalifikace na fakultách připravujících budoucí učitele*“ (KDU-ČSL, 2017 str. 8) Strana chce také zavést elektronické zkoušky na středních školách a zvyšovat jazykovou gramotnost, například prostřednictvím filmů v původním znění s titulky. (KDU-ČSL, 2017 str. 8)

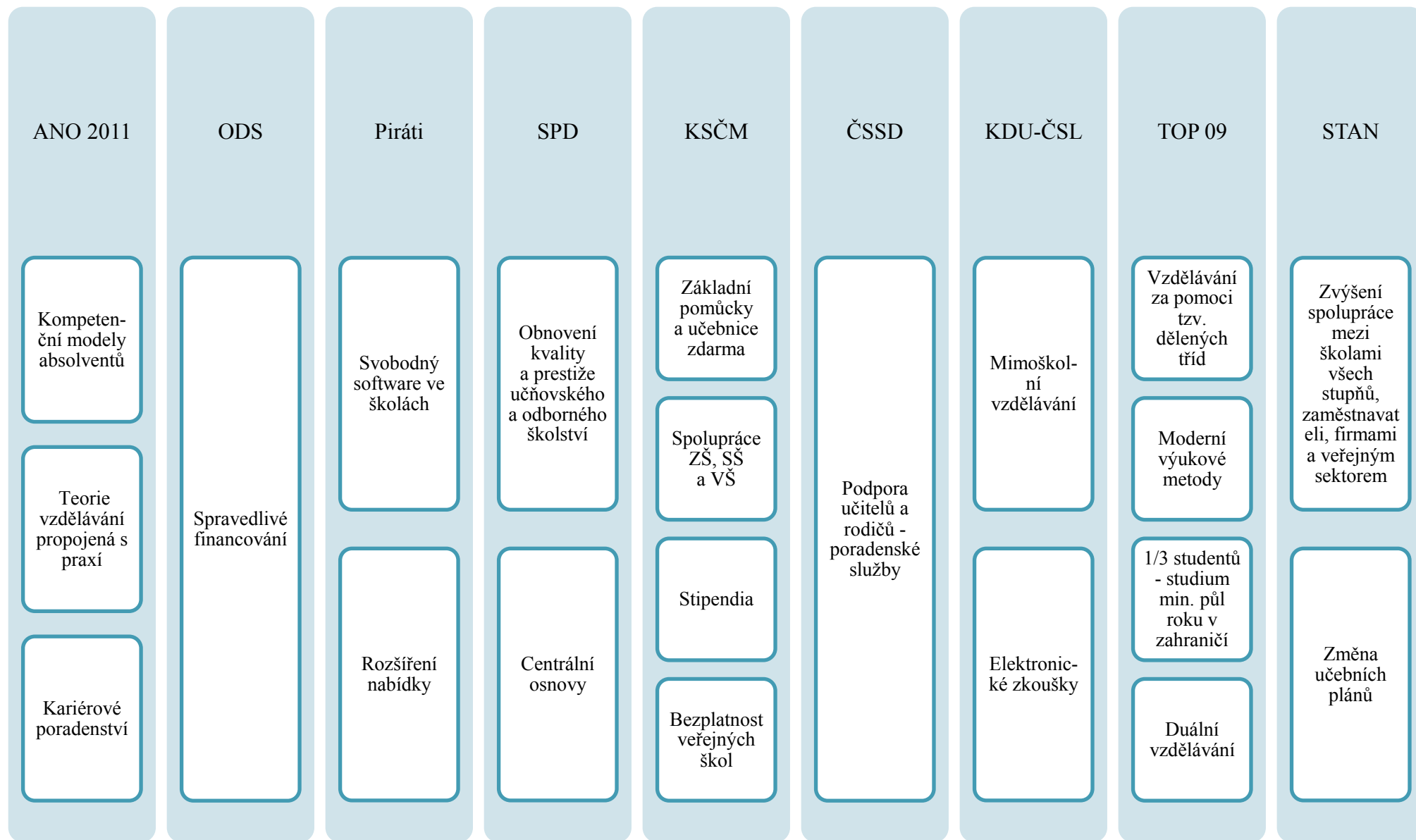
TOP 09 v oblasti středoškolského vzdělávání vyzdvihuje potřebu odhalovat zájem a talent každého studenta, a proto chce dát předměty přírodovědné, technické a všeobecné do rovnováhy. Posílit chce strana také duální vzdělávání, tzn., že žák/student má dvojí statut – jako žák a zároveň jako zaměstnanec podniku, do nějž dochází při studiu. (Národní ústav pro vzdělávání) V oblasti učňovského vzdělávání chce strana zvýšit spolupráci firem a škol a prostřednictvím mistrovské zkoušky jako alternativy maturitní zkoušky chce strana otevřít cestu studentům do terciálního vzdělávání. „*Každou školu bude charakterizovat její výukový program, který bude reagovat na aktuální potřeby moderní doby a pracovního trhu*“. (TOP 09, 2017 str. 5) Studenti by měli být rozvíjeni v oblastech jazykových

dovedností, komunikačních a kooperačních dovedností, matematické a digitální gramotnosti, kreativity a měly by být rozvíjeny i jejich kompetence občanské a jejich emoční inteligence. TOP 09 podporuje rozvoj talentů. Studenti by se podle strany měli mít možnost srovnávat se studenty dalších evropských zemí, a proto by měla podle TOP 09 alespoň třetina studentů absolvovat minimálně půlroční studium na zahraniční škole. Strana chce také zavést moderní výukové metody, které nejsou založené na memorování, a podporuje výuku v anglickém jazyce.

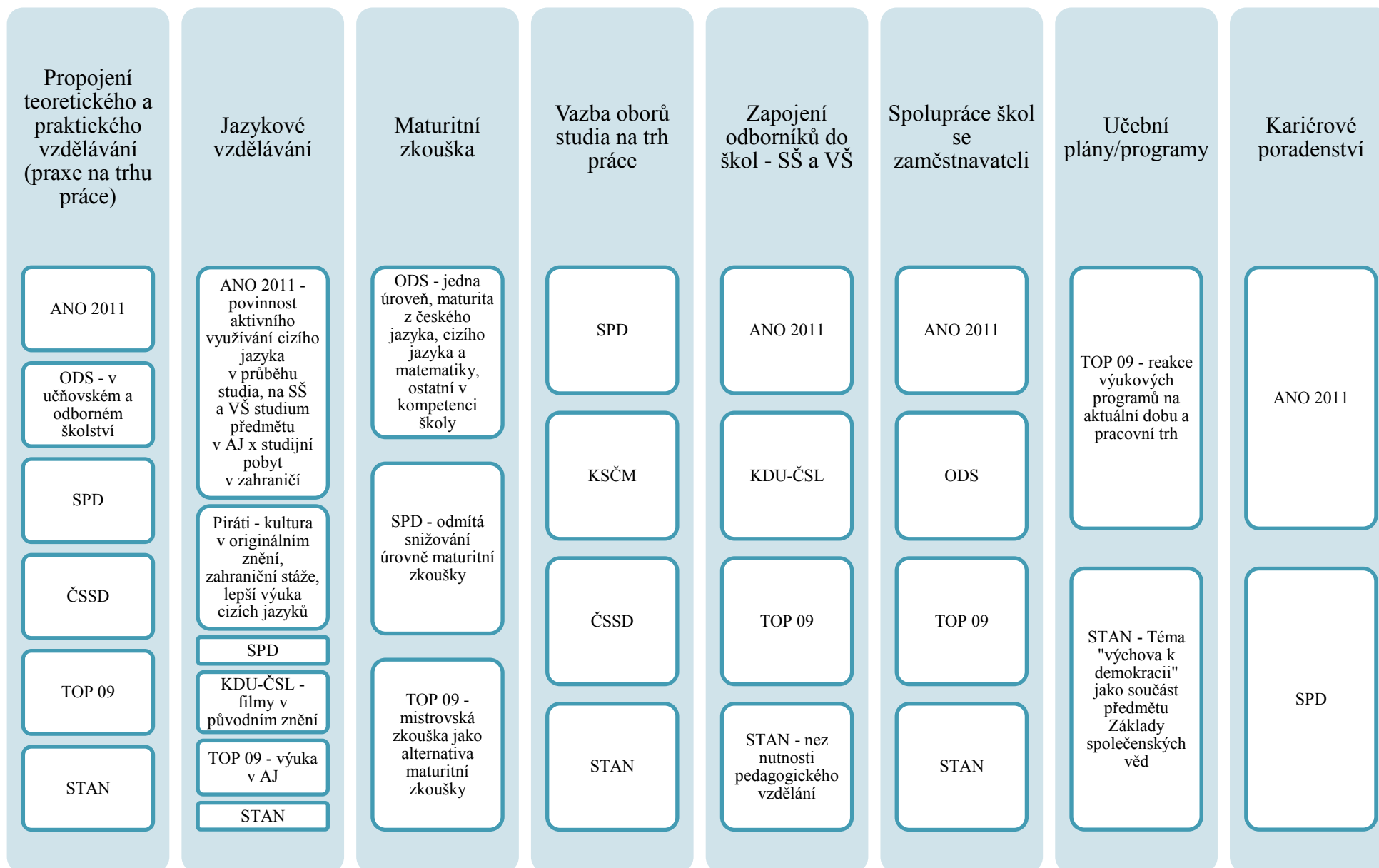
Hnutí STAN se ve volebním programu zaměřuje především na zvýšení spolupráce mezi školami všech stupňů, zaměstnavateli, firmami a veřejným sektorem. Otevírány by měly být na školách ty obory, jejichž absolventi budou na trhu práce ve střednědobém výhledu potřeba. Na střední školy by se měli vrátit odborníci, proto chce hnutí Starostové a nezávislí umožnit těmto expertům vstup do vzdělávání, aniž by byli nuceni dodělávat si pedagogické vzdělání. V rámci základů společenských věd by se na školách měla vyučovat „*výchova k demokracii*“. V tomto předmětu by se studenti měli dozvědět nejen o demokratických „*technikálich*“, ale i o podstatě demokracie, v rámci předmětu by se mělo diskutovat, včetně otázek práv a svobod. Učební plány by měly být podle této strany zaměřeny na témata: „*výuka jazyků, komunikativnost mluvená i psaná, schopnost diskuse, argumentace - včetně naslouchání druhým, zvládání informačních a komunikačních technologií, znalost občanských práv a základy etiky, kritické myšlení, schopnost třídit fakta, kreativita, vytrvalost, sebekázeň a adaptabilita*“. (STAN, 2017 stránky 26-28)

3.4.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu středoškolského a vyššího odborného vzdělávání

Tématu středoškolského vzdělávání a vyšším odborným školám se rovněž věnovala všechna politická uskupení ve větším rozsahu, nežli v případě ostatních sledovaných témat, kromě vzdělávání základního. Obrázek č. 5 popisuje návrhy jednotlivých politických uskupení k tématu SŠ a VOŠ, zatímco obrázek č. 6 zachycuje programové průniky všech sledovaných politických uskupení. Stejně tak jako u základního školství je patrné, že i problematika SŠ a VOŠ je vnímána politickými uskupeními jako oblast, kterou je třeba náležitě rozvíjet.

Obrázek 5 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Středoškolské a vyšší odborné vzdělávání

Obrázek 6 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Středoškolské a vyšší odborné vzdělávání - komparace napříč stranami

3.5 Vysoké školství

V oblasti vysokého školství si hnutí ANO 2011 klade za cíl zvýšení prestiže vysokých škol, posílení stability financování vysokých škol, zavedení funkčního systému hodnocení kvality absolventů, propojení studia s praxí, zvýšení spolupráce mezi českými a zahraničními vysokými školami a také propojení škol se zaměstnavateli již v průběhu studia. Hnutí ANO 2011 chce také podpořit „*možnost studia přes tzv. Massive Open Online Courses včetně zvyšování počtu VŠ a jejich fakult, které budou uznávat kredity z tohoto typu studia*“ (ANO 2011, 2017 stránky 31-32)

Občanská demokratická strana vidí jako důležitý aspekt vysokoškolského studia jeho propojení s nejnovějším vědeckým výzkumem. Dále navrhuje zpřísnění poplatku, které student hradí v případě přesažení standardní doby studia VŠ a „*kontraktové financování vysokých škol vázané na nový systém akreditací a společenskou potřebu nabízených studijních programů*“ (ODS, 2017)

Piráti ve svém volebním programu k tématu vysokých škol (mimo obecné cíle zmíněné již u základního a středního vzdělávání) prosazuje zavést „*jednotný registr závěrečných prací na VŠ. Prodlouží dobu, po kterou je možné přezkoumat regulérnost studia na VŠ z 3 na 15 let*“ (Česká pirátská strana, 2017 str. 15)

Hnutí SPD – Tomio Okamura navrhuje, aby stát nepodporoval studium oborů, které nemají uplatnění na trhu práce a vysoké školy nesly odpovědnost za uplatnění svých absolventů. Zároveň by hnutí rádo zrušilo duplicitu oborů vyšších odborných škol a bakalářských studijních programů. Hnutí však také deklaruje, že nechce omezovat autonomii vysokých škol. Hnutí SPD odmítá zavedení školného. Pedagogické fakulty musí podle hnutí SPD nabízet formu kombinovaného studia, aby měli pedagogičtí pracovníci možnost se dále rozvíjet a finanční prostředky na jejich další vzdělávání nebyly vyváděny ze školství. SPD také ve svém volebním programu zmiňuje potřebu provázat teoretické vzdělávání na VŠ s praxí a potřebu jazykové vybavenosti absolventů VŠ. SPD chce také zvýšit podporu „*kvalitních a vysoce společensky potřebných oborů vysokých škol*“ (SPD, 2017 str. 6) Existence technicky zaměřených vysokých škol bez vazby na výrobní firmy a praxi není podle SPD možná. Hnutí také odmítá navyšování podílu vysokoškolsky vzdělané populace. (SPD, 2017 stránky 2-6)

Přístup KSČM k tématu vysokoškolského vzdělávání bylo již predestřeno výše, a to u základního a středoškolského vzdělávání, neboť jsou tato témata v programu KSČM úzce spjata. Hlavními cíli KSČM k tomuto tématu jsou spolupráce ZŠ, SŠ a VŠ, dále pak zodpovědnost státu za kvalitu, financování a dostupnost vzdělávání, sladění oborů s potřebami trhu práce, bezplatné studium na veřejných školách a poskytování sociálních a prospěchových stipendií. (KSČM, 2017 str. 15)

ČSSD chce v oblasti vysokého školství udržet jeho bezplatnost, aby byla zajištěna jeho dostupnost všem nadaným lidem. Strana také hodlá zavést systém stipendií a zvýšit stipendia doktorandská. Podpora strany ČSSD se také zaměří na zaměstnávání mladých akademických pracovníků na vysokých školách, modernizaci vzdělávání a modernizaci vybavení VŠ. (ČSSD, 2017 str. 23)

Strana KDU-ČSL se v rámci vysokoškolského vzdělávání zavazuje ve svém volebním programu svým voličům, že prosadí reformy vzdělávacího systému na pedagogických fakultách. Strana pro výuku pedagogů chce zajistit kvalitní prostředí, vyučující, klade důraz na praxi a setkávání studentů s odborníky v oblasti pedagogických věd. Změny chce zavést také v doktorských studiích na univerzitách – „*vyšší stipendijní ohodnocení půjde ruku v ruce s redukcí celkového počtu studentů doktorského studia a s tlakem na vyšší úroveň jejich vědeckých výstupů*“. (KDU-ČSL, 2017 str. 8) Garantovat chce strana také bezplatné studium vysoké školy, pokud student studuje svou první vysokou školu a ukončí ji v řádném termínu. KDU-ČSL chce rovněž podpořit studentky, které jsou zároveň matkami či mateřství plánují – plánuje vytvořit systém, který umožní skloubit mateřství a studium na VŠ. (KDU-ČSL, 2017 stránky 8-9)

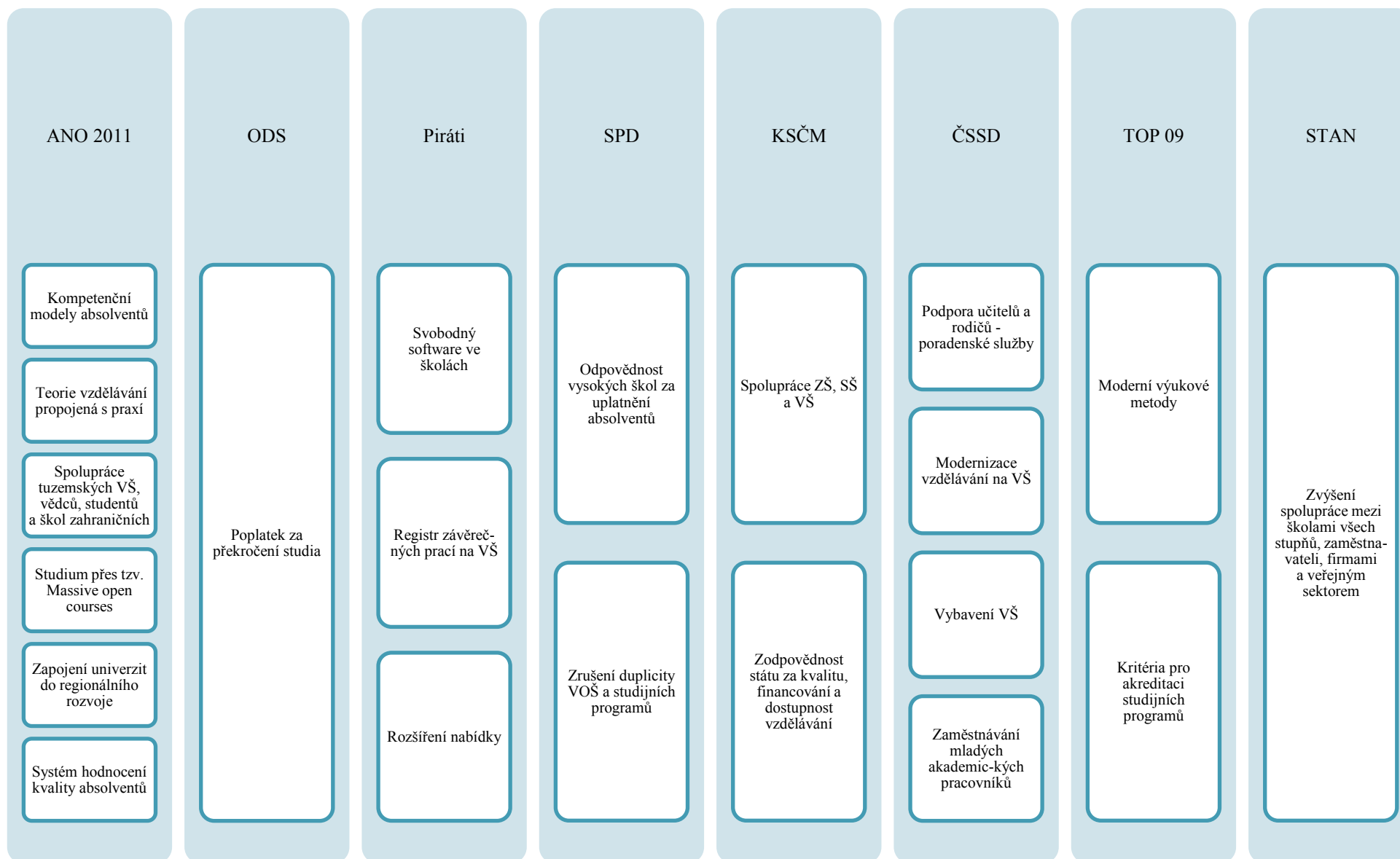
TOP 09 navrhuje ve svém volebním programu svázat financování vysokých škol s hodnocením jejich kvality. TOP 09 chce umožnit školám, aby zavedly školné. Vzhledem k tomu chce strana prosadit systém půjček a grantů, které by studentům umožnili hradit si vysokoškolské studium. Část školného by pak měla být využívána na poskytování stipendií talentovaným studentům z ekonomicky znevýhodněných rodin. Bakalářské studijní programy „*musí být formovány jako profesní typy vzdělávání s jasně definovanou prostupností směrem k vyšším akademickým programům. Školy s vyššími akademickými programy budou výrazněji angažované v základním i aplikovaném*

výzkumu“. (TOP 09, 2017 str. 5) TOP 09 mimo jiné podporuje spolupráci vysokých škol s průmyslem, Akademii věd a soukromými subjekty. Přísnější kritéria chce strana zavést pro udělování akreditací jednotlivým výukovým programům, přičemž důležitá je pro TOP 09 kvalita, nikoli kvantita. Doktorandi by podle strany TOP 09 měli být lépe finančně ohodnoceni v souladu s výsledky jejich práce, aby zůstali v České republice a neodcházeli do zahraničí. Školy by měly mít garantované „*finanční zdroje pro období pěti let, prioritou bude podpora excellence a mezinárodního uznání*“. (TOP 09, 2017 str. 6)

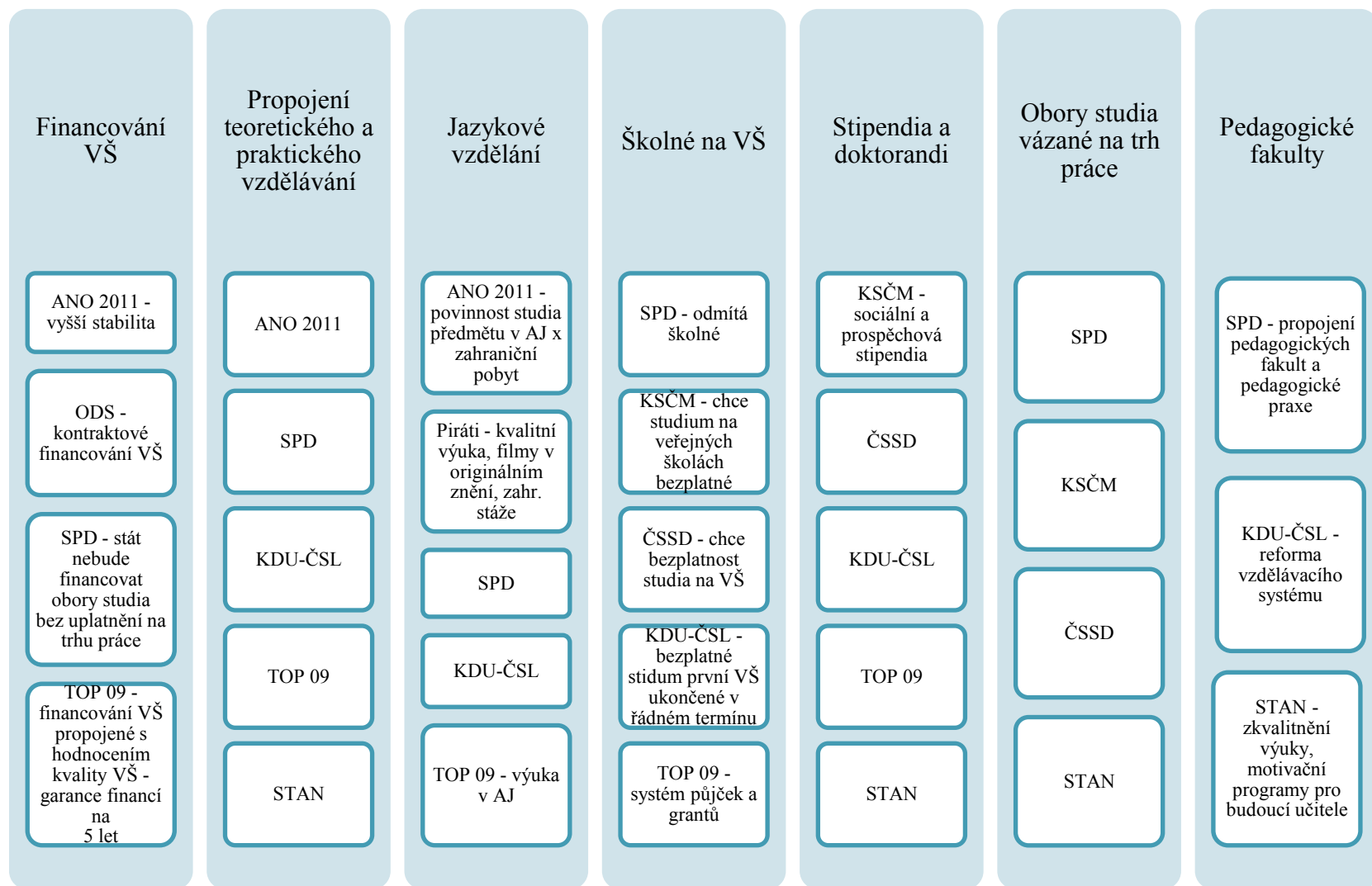
Hnutí Starostové a nezávislí se v oblasti vysokého školství zaměřuje především na zvýšení spolupráce mezi školami všech stupňů, zaměstnavateli, firmami a veřejným sektorem. Stejně jako SPD, KSČM a ČSSD chce i STAN otevírat ty studijní obory, o jejichž absolventy bude ve střednědobém výhledu zájem. Na vysokých školách chce hnutí prosadit více praktického vzdělávání a výzkumu. STAN se ve volebním programu věnuje problematice pedagogických fakult, jejichž výuku je podle strany třeba zkvalitnit. STAN chce vytvořit motivační programy, které budou mít za cíl setrvání absolventů pedagogických fakult ve školství a podpořit nejlepší doktorandy hrazením jejich zahraničních stáží, a to za předpokladu, že přislíbí své další působení v českých výzkumných institucích. Jako klíčové hnutí označuje zvyšování ohodnocení doktorandů, a to včetně jejich zázemí v souvislosti s výsledky jejich práce. (STAN, 2017 stránky 26-28)

3.5.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu vysoké školství

Vysoké školství je v pořadí třetím nejobsáhlejší z témat sledovaných v této diplomové práci. I zde můžeme vidět prolínání programových bodů jednotlivých uskupení napříč stupni vzdělávání, tedy napříč tématy základního, středoškolského, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání. Obrázek č. 7 zobrazuje přehled návrhů politických uskupení týkajících se tématu vysokoškolského vzdělávání. Z obrázku je patrné, že nejvíce návrhů v této oblasti zastupuje hnutí ANO 2011. Obrázek č. 8 znázorňuje, jaká je shoda mezi jednotlivými uskupeními napříč všemi tématy, které volební programy obsahují. Zde je patrná častější shoda v oblasti témat mezi jednotlivými uskupeními. Nejméně je toto téma ve volebním programu zpracováno stranou ODS.

Obrázek 7 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Vysokoškolského vzdělávání

Obrázek 8 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Vysokoškolské vzdělávání – komparace napříč stranami

3.6 Celoživotní vzdělávání

Termín celoživotní vzdělávání, v angl. life long learning, zahrnuje „*veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů*“. Celoživotní vzdělávání, nebo také celoživotní učení, by v ideálním případě mělo být nepřetržitým procesem. V současné době se nahlíží na celoživotní vzdělávání jako na zodpovědnost jedince. Celoživotní vzdělávání můžeme dělit na vzdělávání počáteční a další vzdělávání. Koncept celoživotního učení si klade za cíl především zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky a její flexibilitu v době inovací a nových poznatků. (Průcha, a další, 2014 stránky 60-61)

Celoživotní vzdělávání vidí hnutí ANO 2011 jako podmínku úspěšného uplatnění se v době rychle měnícího se světa. V tomto ohledu navrhuje hnutí ANO 2011 průběžně aktualizovat vzdělávací programy tak, aby odpovídaly nejnovějším poznatkům ze všech oborů lidského zkoumání. V programu také hnutí zmiňuje potřebu revidovat nabídku kurzů celoživotního vzdělávání tím způsobem, aby co nejlépe odpovídala aktuálním společenským trendům. Hnutí ANO 2011 se tedy ve svém volebním programu věnuje otázce počátečního, ale i dalšího vzdělávání. (ANO 2011, 2017 str. 31)

Strany ODS, ČSSD, KDU-ČSL a hnutí SPD – Tomio Okamura se tématu celoživotního vzdělávání věnují ve svých volebních programech pouze v oblasti počátečního vzdělávání. Dalšímu vzdělávání jako oblasti navazující na počáteční vzdělávání se politická uskupení ve svých volebních programech nevěnují.

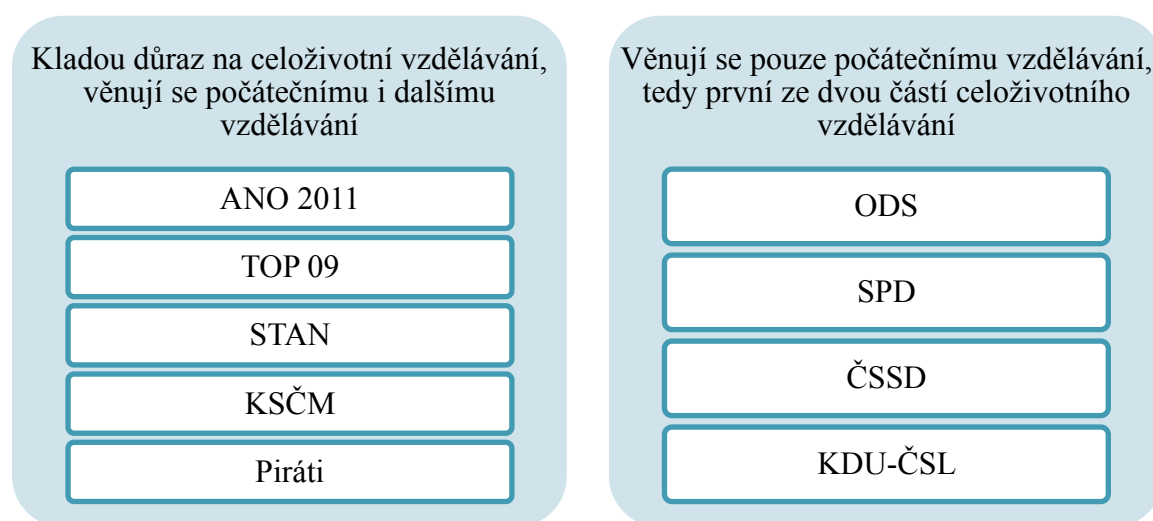
Česká pirátská strana podporuje „*vzdělávání při práci a uznání znalostí nabytých praxí*“ (Česká pirátská strana, 2017 str. 15), tím můžeme rozumět, že podporuje další vzdělávání. Oblasti počátečního vzdělávání se tato politická strana věnuje taktéž, návrhům České pirátské strany v oblasti počátečního vzdělávání se věnují předchozí kapitoly.

Komunistická strana Čech a Moravy ve svém programu celoživotní vzdělávání podporuje, včetně univerzit třetího věku. (KSČM, 2017 str. 15) Konkrétnější stanoviska vyjadřující podporu celoživotnímu vzdělávání v oblasti dalšího vzdělávání však program KSČM

neobsahuje. Počátečnímu vzdělávání jako součásti celoživotního vzdělávání se věnují kapitoly výše, kde jsou rozepsána stanoviska KSČM k jednotlivým oblastem.

TOP 09 se ve svém volebním programu celoživotnímu vzdělávání věnuje ve spojitosti s tvrzením, že vzdělávání, věda a výzkum musí být prioritou a to by mělo být zřejmé i v rozpočtu. Tím, že budeme mít v České republice „vzdělané, samostatné a zodpovědné osobnosti je zárukou rozvoje jedince i celé země a společnosti. Z toho plyne schopnost absolventa se celoživotně vzdělávat a flexibilně měnit svou specializaci podle poptávky pracovního trhu“. (TOP 09, 2017 str. 4) Z tohoto důvodu strana TOP 09 nechce dopustit, aby školy vzdělávaly způsobem předávání informací a připravovaly jedince na konkrétní povolání. Zároveň by tato strana chtěla vytvořit systém celoživotního vzdělávání, který bude poskytovat možnost rekvalifikace a doplňování vzdělání během dospělosti. (TOP 09, 2017 str. 4) Strana TOP 09 se věnuje ve svém volebním programu počátečnímu i dalšímu vzdělávání.

STAN se ve svém volebním programu celoživotnímu vzdělávání věnuje v souvislosti s potřebou uvědomění si, že vzdělávání po ukončení školy nekončí, a že je třeba se celoživotně vzdělávat, neboť bez vzdělávání bude stále těžší uplatnit se na trhu práce. Hnutí chce také podpořit komunitní centra, jejichž prostřednictvím by mělo probíhat celoživotní vzdělávání na venkově. (STAN, 2017 str. 28) Hnutí STAN se v programu věnuje oběma oblastem celoživotního vzdělávání.

Obrázek 9 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Celoživotní vzdělávání

3.6.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu celoživotního vzdělávání

Problematicke celoživotního učení se věnují všechna politická uskupení, která uspěla v parlamentních volbách v roce 2017, avšak strany ODS, ČSSD, KDU-ČSL a hnutí SPD se mu věnují pouze v oblasti počátečního vzdělávání. Obrázek č. 9 rozřazuje politická uskupení na dvě skupiny. První skupina, zahrnující hnutí ANO 2011, TOP 09, STAN, KSČM a Piráty, se celoživotnímu učení věnuje jako celku a zahrnuje do něj i další vzdělávání. Druhá skupina, jak je již výše zmíněno, se tomuto tématu věnuje pouze v oblasti počátečního vzdělávání. Celkově se dá říci, že zatímco počáteční vzdělávání bylo ve volebních programech propracováno velmi důkladně u všech stran, obecně tématu celoživotního učení a zvláště pak dalšímu vzdělávání se politická uskupení příliš nevěnují.

3.7 Inkluzivní vzdělávání a vzdělávání nadaných

Inkluzivní vzdělávání je termín označující „vzdělávání, v němž jsou začleňovány zdravotně postižené děti, mládež a dospělí společně s běžnou populací“. Inkluze je pojem znamenající začlenění a je opakem pojmu exkluze, tedy vyčlenění. Inkluze se týká všech jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami, v praxi je prováděna jako začlenění těchto osob do běžných tříd. (Průcha, a další, 2014 str. 139)

K inkluzivnímu vzdělávání se hnutí ANO 2011 ve svém volebním programu nevyjadřuje. Pro nadané žáky a studenty ANO 2011 navrhuje „zavedení individualizovaných programů rozvoje jedinců s mimořádným nadáním“ (ANO 2011, 2017 str. 32)

Strana ODS by chtěla zrušit povinnou inkluzi a řešení ponechat v rukou každé školy. (ODS, 2017)

Česká pirátská strana ve svém volebním programu podporuje a chce vytvořit prostor pro nadané žáky a žáky se speciálními potřebami (Česká pirátská strana, 2017 str. 15).

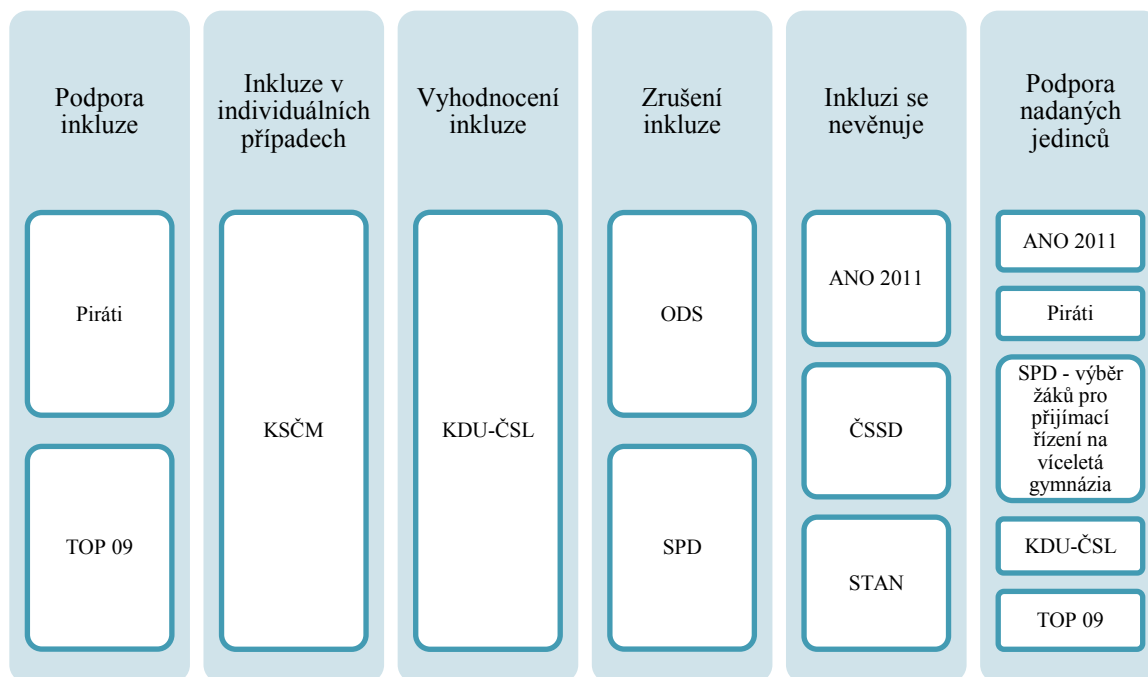
Nejkritičtěji k tématu inkluzivního vzdělávání se staví hnutí SPD – Tomio Okamura. Ve svém programu inkluzi označuje jako „absurdní, na úkor kvality vzdělávání všech“ (SPD, 2017 str. 3) Pro podporu nadaných žáků SPD navrhuje zavedení kritéria, které by mělo pomoci označit nadané žáky 5. ročníku základní školy pro přijímací řízení na víceletá gymnázia. (SPD, 2017 str. 6)

KSČM je stranou, která stejně jako hnutí SPD – Tomio Okamura, inkluzivní vzdělávání kritizuje. Ve svém volebním programu je ale smířlivější, nežli hnutí SPD. Strana označuje inkluzi „za každou cenu“ za nesmysl a chce zachovat speciální školy a poradenská zařízení. Tématu vzdělávání nadaných žáků/studentů se KSČM nevěnuje. (KSČM, 2017 str. 15)

Česká strana sociálně demokratická a hnutí Starostové a nezávislí se tématům inkluzivní vzdělávání a vzdělávání nadaných ve svých volebních programech nevěnují.

KDU-ČSL k tematice inkluzivního vzdělávání a vzdělávání nadaných v programu zmiňuje zhodnocení společného vzdělávání a zachování speciálních škol a také příslibem podporu strany nadaným studentům. (KDU-ČSL, 2017 str. 8)

Strana TOP 09 chce vytvořit takové prostředí, které bude vstřícné ke slabším a handicapovaným a zároveň deklaruje, že budou respektovány individuální možnosti a předpoklady dětí. „*Společné vzdělávání dětí neznamená potlačování jejich individuality a nadání*“. (TOP 09, 2017 str. 4)

Obrázek 10 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Inkluzivní vzdělávání a vzdělávání nadaných

3.7.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu inkluzivního vzdělávání a vzdělávání nadaných

Ačkoli téma inkluzivního vzdělávání bylo v letech 2016-2017 diskutováno odborníky i laickou veřejností, ve volebních programech se tomuto tématu politická uskupení příliš nevěnují. Jelikož veřejná debata nad tímto tématem zvolna v dalších letech ustupovala, zdá se, že politická uskupení predikovala útlum zájmu o toto téma. Zajímavé je, že v případě zrušení inkluze dosahují konsenzu dvě politická uskupení, a to ODS a SPD, která zastávají stejné názory v nízkém množství témat. Pouze dvě strany přímo podporují inkluzi, zatímco nadané jedince podporuje stran hned pět. Tři politická uskupení, konkrétně ANO 2011, ČSSD a STAN se tématu inkluzivní vzdělávání nevěnují vůbec.

3.8 Financování veřejného školství

Financování veřejného školství se hnutí ANO 2011 ve svém volebním programu věnuje pouze v souvislosti se snahou zajistit finanční podmínky pro realizaci vzdělávání a „omezení nezbytnosti využívání dotačních programů jako základního předpokladu existence školy nebo školského zařízení“ (ANO 2011, 2017 str. 32).

Občanská demokratická strana by ráda prosadila kontraktové financování vysokých škol a spravedlivé financování základních a středních škol. (ODS, 2017)

Piráti navrhuji ve svém volebním programu zvýšit výdaje na vzdělávání nad průměr EU, tj. 5 % HDP. (Česká pirátská strana, 2017 str. 15)

SPD – Tomio Okamura považuje za největší problém českého školství jeho zásadní podfinancování. Dle hnutí je nezbytně nutné, aby byl navýšen poměr HDP z 4,5% na 6%. Zároveň hnutí SPD – Tomio Okamura odmítá zavádění školného ve veřejných školách. Argumentuje především tím, že občané ČR prostřednictvím daní studium svých dětí hradí a tudíž by jej hradili 2x, v případě, že by školné bylo zavedeno. V oblasti hrazení vysokého školství navrhuje, aby stát přestal financovat studium oborů, které nemají uplatnění na trhu práce. Hnutí SPD prosazuje zrušení financování škol prostřednictvím evropských projektů, a to z důvodu hnutím předpokládaného odchodu České republiky z EU. Dále toto hnutí ve svém volebním programu vybízí k narovnání finanční podpory škol napříč městy. (SPD, 2017 str. 5)

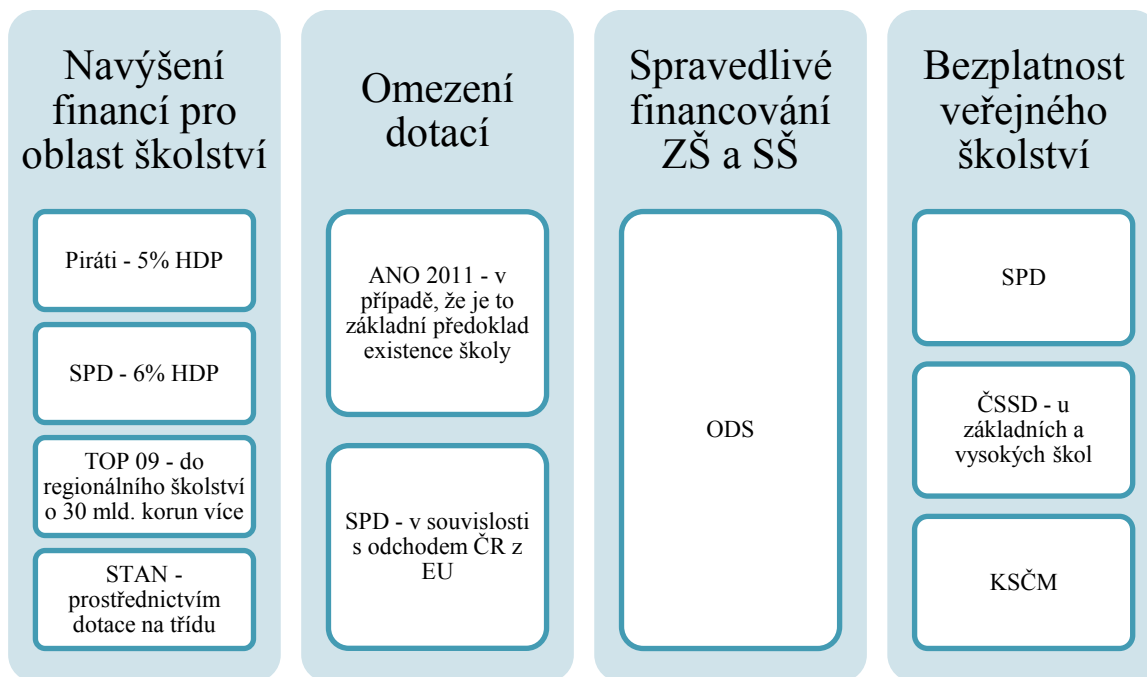
Komunistická strana Čecha a Moravy by ráda stát učinila zodpovědným za „kvalitu, financování a dostupnost vzdělávání“. Prosazuje také bezplatné vzdělávání na všech stupních veřejných škol. (KSČM, 2017 str. 15)

Česká strana sociálně demokratická se na oblast financování veřejných škol ve svém volebním programu nezaměřuje, pouze se vyjadřuje k zachování bezplatnosti základního a vysokoškolského vzdělávání. (ČSSD, 2017 stránky 22-23)

KDU-ČSL se ve svém volebním programu k financování veřejného školství vyjadřuje pouze tak, že v návaznosti na reformu financování regionálního školství bude reforma soukromého a církevního školství. (KDU-ČSL, 2017 str. 8)

Podle strany TOP 09 musí být vzdělávání prioritou a společně s tím musí být navyšován rozpočet. Finanční prostředky do regionálního školství chce strana zvýšit o 30 mld. korun. (TOP 09, 2017 str. 4)

Hnutí Starostové a nezávislí prosazuje ve svém volebním programu posílení financování školství, a to prostřednictvím dotace na třídu, nikoli na žáka. (STAN, 2017 str. 28)

Obrázek 11 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Financování veřejného školství

3.8.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu financování veřejného školství

Financování veřejného školství je dalším z témat, kterým se politická uskupení příliš ve svých volebních programech nevěnují. Téma navýšení financí pro oblast školství spojuje Českou pirátskou stranu, hnutí SPD, stranu TOP 09 a hnutí STAN. Na omezování dotací se shodla hnutí ANO 2011 a SPD. ANO 2011 však chce tyto dotace omezovat pouze v případě, kdy se jedná o základní předpoklad existence školy, zatímco SPD chce zrušení financování škol prostřednictvím evropských projektů, a to z důvodu hnutím předpokládaného odchodu České republiky z EU. Ačkoli se celkovému nastavení financování veřejného školství strana ČSSD nevěnuje, ve svém volebním programu slibuje voličům snahu o zachování bezplatného základního a vysokého školství. Tuto snahu mají u všech veřejných škol také hnutí SPD a strana ČSSD.

3.9 Financování soukromých a církevních škol

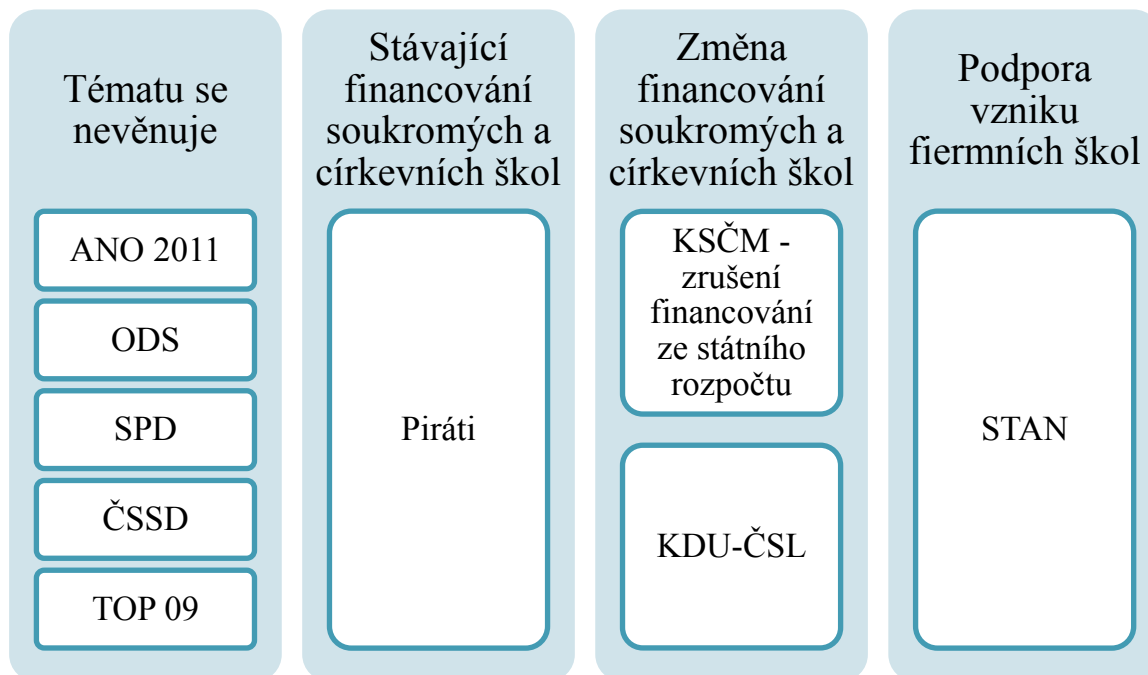
Hnutí ANO 2011, strana ODS, hnutí SPD - Tomio Okamura, strany ČSSD a TOP 09 se financování soukromých a církevních škol ve svých volebních programech pro volby do poslanecké sněmovny v roce 2017 nevěnují.

Česká pirátská strana se ve svém volebním programu vyjádřila pro ponechání stávající výše státního příspěvku na žáky v soukromých školách. (Česká pirátská strana, 2017 str. 15).

KSČM se k tématu financování církevních a veřejných škol ze státního rozpočtu staví odmítavě – školy by se měly být schopny podle KSČM financovat samy. (KSČM, 2017 str. 15)

KDU-ČSL ve svém volebním programu podporuje soukromé a církevní vzdělávání a označuje je za „konkurenci pro kvalitu vzdělávání“. Zároveň chce ale prosadit reformu soukromých a církevních škol. (KDU-ČSL, 2017 str. 8)

Hnutí Starostové a nezávislí se v souvislosti s financováním školství zmiňuje o podpoře firemních škol, které mohou být zřizovány i jako školy soukromé či církevní, a tudíž se na ně podpora strany vztahuje. (STAN, 2017 str. 28)

Obrázek 12 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Financování soukromých a církevních škol

3.9.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu financování soukromých a církevních škol

Financování soukromých a církevních škol je téma, kterému se nevěnuje celkem pět politických uskupení, a to dokonce obě vládní strany. Pokud bychom předpokládali, že témata, kterým se politická uskupení ve svých volebních programech nevěnují, nepotřebují změnu, pak je toto zcela jistě jedno z nich. Pouze Česká pirátská strana se vyjádřila pro ponechání současného způsobu financování soukromých a církevních škol. Strana KSČM by tyto školy přestala podporovat finančně úplně, KDU-ČSL by ráda prosadila reformu jejich financování. STAN se vyjadřuje k financování soukromých a církevních škol pouze nepřímo.

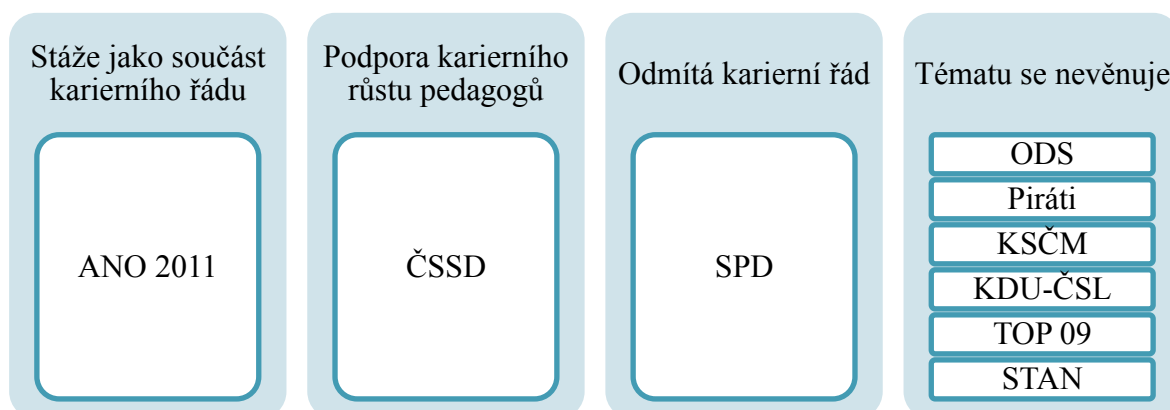
3.10 Karierní řád

Karierní řád je pro pedagogické pracovníky prostředek, jakým se mohou profesně rozvíjet v průběhu své praxe. V souvislosti se zmínkou o karierním řádu chce hnutí ANO 2011 akceptovat požadavky na lepší finanční ohodnocení pedagogů. Hnutí by také rádo zavedlo tuzemské i zahraniční stáže, které by byly součástí prvního stupně karierního řádu. (ANO 2011, 2017 str. 32)

Strany ODS, Česká pirátská strana, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09 a hnutí STAN se tématu karierního řádu ve svých volebních programech nevěnují.

Hnutí SPD – Tomio Okamura označuje ve svém volebním programu karierní řád pro pedagogické pracovníky za „byrokratický nesmysl“ (SPD, 2017 str. 3).

ČSSD se k tématu karierního řádu vyjadřuje implicitně, v souvislosti s vytvořením podmínek pro karierní růst pedagogů. (ČSSD, 2017 str. 22) Lze tedy vyvozovat, že tvorba podmínek pro karierní růst pedagogů bude zavedení nějakého typu karierního řádu.

Obrázek 13 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Karierní řád

3.10.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu karierní řád

Téma karierního řádu je oproti ostatním sledovaným tématům rozpracováno ve volebních programech nejméně, tématu se nevěnuje celkem šest politických uskupení. Téma bylo diskutováno především v období ministerského působení Kateřiny Valachové z ČSSD. Po neprosazení třístupňového karierního řádu se veřejná diskuse k tomuto tématu rozvolnila. Nejvíce pozitivně se k tomuto tématu staví obě vládní strany, tj. ANO 2011 a ČSSD.

3.11 Platové ohodnocení pedagogických pracovníků

Vítězné hnutí ANO 2011 ve svém volebním programu k platovému ohodnocení pedagogických pracovníků voličům slibuje, že prosadí „více peněz do školství tak, aby se platy učitelů na konci volebního období v roce 2021 dostaly minimálně na 150 procent jejich stávající výše“. (ANO 2011, 2017 str. 30) Zároveň si hnutí dává za úkol akceptovat požadavky na finanční ohodnocení pedagogů, a to v souladu s podmínkami karierního řádu. (ANO 2011, 2017 str. 32)

Občanská demokratická strana ve svém volebním programu prosazuje průměrný plat učitele minimálně 35 tisíc korun a navýšení netarifní složky platu pro kvalitní učitele. (ODS, 2017)

Česká pirátská strana navrhuje zvýšení finančního ohodnocení pedagogických pracovníků o 20%. (Česká pirátská strana, 2017 str. 15)

Hnutí SPD ve svém volebním programu považuje za nutné zafixovat odměňování pedagogických pracovníků na 130% průměrné mzdy v České republice. (SPD, 2017 str. 5)

Komunistická strana Čech a Moravy se ve svém volebním programu názorově připojuje k ostatním politickým uskupením, viz výše, a prosazuje navyšování platů pedagogických, ale i nepedagogických pracovníků, a mistrů odborného výcviku. (KSČM, 2017 str. 15)

Česká strana sociálně demokratická chce vytvořit pro učitele kvalitnější podmínky pro jejich práci, včetně finančního ohodnocení. Navrhuje, aby v následujících čtyřech letech byly zvyšovány platy učitelů tak, aby se dostaly na úroveň nejméně 130% průměrné mzdy v České republice. Strana také slibuje zajistit podmínky pro karierní růst pedagogů a podporu učitelů při výkonu jejich profese. (ČSSD, 2017 str. 22)

KDU-ČSL, stejně jako všechna dosud zmíněná politická uskupení, ve svém volebním programu mluví o navyšování finanční odměny pedagogických pracovníků, a to v případě KDU-ČSL ve výši 130% průměrné mzdy v národním hospodářství. Tento cíl si klade KDU-ČSL splnit do roku 2021. Zároveň se tato strana staví proti „učitelům druhé kategorie“ podle mzdy, například v církevních školách. (KDU-ČSL, 2017 str. 6)

Strana TOP 09, stejně jako KSČM, chce navýšit finanční ohodnocení pedagogických pracovníků, ale obě strany ve svých volebních programech neuvádí, o jaké navýšení

by se mělo jednat. Strana TOP 09 však tvrdí, že „učitel bude patřit k nejlépe placeným státním zaměstnancům“. (TOP 09, 2017 str. 5)

Podle hnutí Starostové a nezávislí by měl státní rozpočet na rok 2018 počítat s navyšováním ohodnocení pedagogických pracovníků. Plat by se měl pohybovat kolem 45 000,- měsíčně. (STAN, 2017 str. 26)

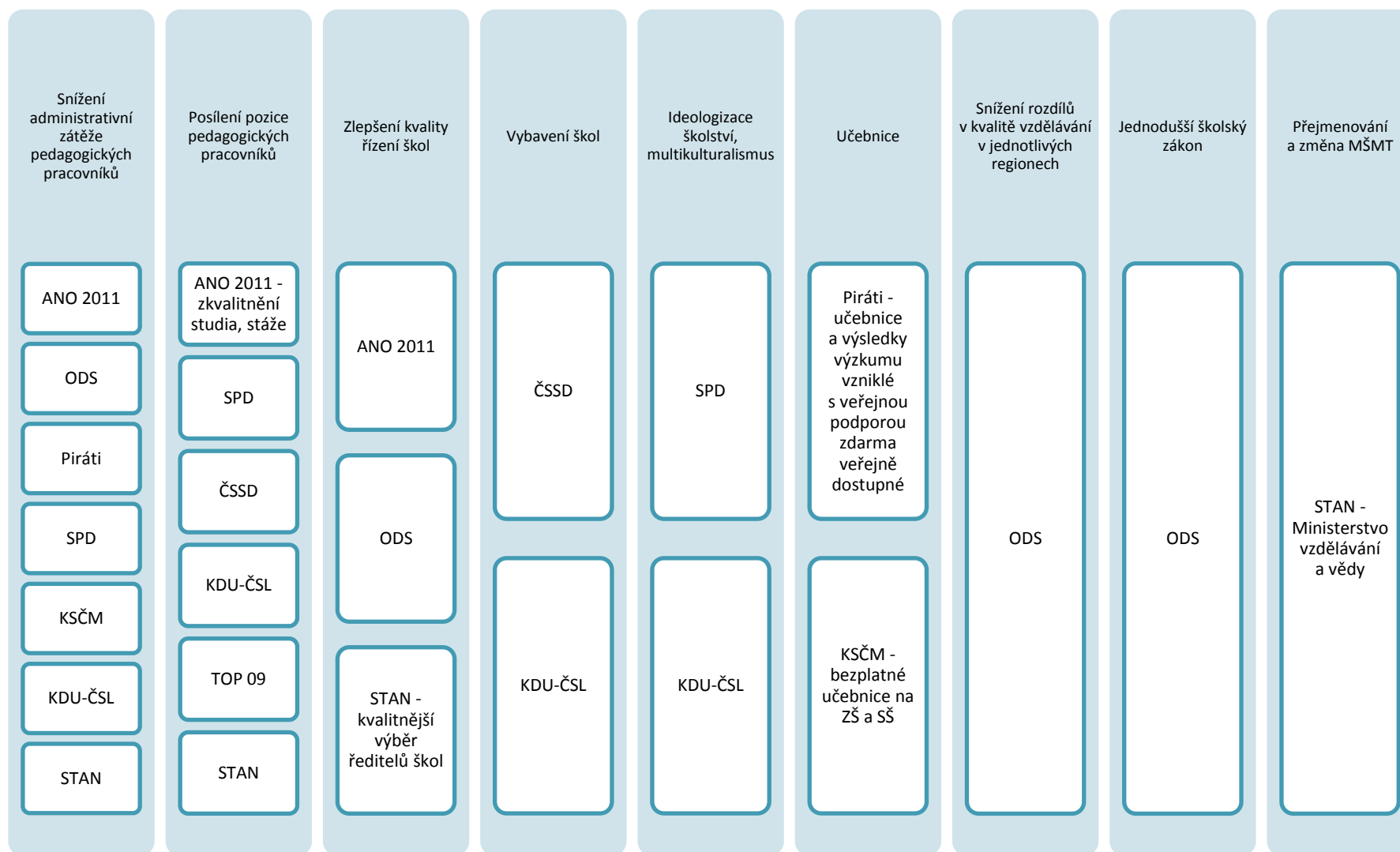
Zvýšení finančního ohodnocení pedagogických pracovníků								
ANO 2011 150% současné výše	ODS - průměrný plat minimálně 35.000,-	Piráti - navýšení o 20%	SPD 130% průměrné mzdy v ČR	KSČM	ČSSD 130% průměrné mzdy v ČR	KDU-ČSL 130% průměrné mzdy v ČR	TOP 09	STAN - 45 000,-
47 448,-	35 000,-	37 958,-	38 355,-		38 355,-	38 355,-		45 000,-

Obrázek 14 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Platové ohodnocení pedagogických pracovníků

3.11.1 Shrnutí vizí politických stran k tématu platového ohodnocení pedagogických pracovníků

Poslednímu sledovanému tématu, tj. platovému ohodnocení pedagogických pracovníků, se ve svých volebních programech věnovala všechna politická uskupení. Pouze dvě strany, konkrétně KSČM a TOP 09, nestanovily přesnou výši ať už průměrného platu pedagoga, či o jak vysoké procentuální navýšení by se mělo jednat. Obrázek č. 14 porovnává jednotlivé výše navrhovaných částek platového ohodnocení pedagogů. Částky byly přepočítány za použití dat z roku 2017, procentuální navýšení tak získalo podobu částky, kterou lze snadno komparovat s částkami, které navrhla ostatní politická uskupení. Nejvyšší platové hodnocení navrhuje hnutí ANO 2011, sestupně pak STAN, SPD, ČSSD, KDU-ČSL a ODS. Strany KSČM a TOP 09 nelze do výčtu zařadit z důvodu chybějících dat.

V závěru přikládáme souhrn dalších témat (Obrázek č. 15), která se prolínala volebními programy politických uskupení a která rozvíjí oblast vzdělávání/školství.

Obrázek 15 - Souhrn dalších témat ve volebních programech politických uskupení

4 Rozhovor se zástupci politických stran

Na základě výsledků komparace vizí vzdělávací politiky ve volebních programech politických uskupení byly sestaveny otázky strukturovaného rozhovoru, který byl proveden se zástupci politických uskupení během února a března roku 2019. Výběr oslovovaných respondentů byl proveden způsobem upřednostňujícím respondenty, kteří jsou členi Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu. Z každého politického uskupení byl vybrán vždy jeden, který byl osloven s žádostí o rozhovor. V prvním kroku byli osloveni tyto respondenti – za hnutí ANO 2011 Milan Hnilička, z ODS Mgr. Martin Baxa, z České pirátské strany Ing. Lukáš Bartoň, Ph.D., z hnutí SPD Tereza Hyťhová, z KSČM doc. PhDr. Miroslav Grebeníček, CSc., z ČSSD Mgr. Kateřina Valachová, Ph.D., z KDU-ČSL Mgr. Jiří Mihola, Ph.D., z TOP 09 prof. RNDr. František Vácha, Ph.D. a z hnutí STAN Mgr. Petr Gazdík.

Respondenti byli osloveni prostřednictvím emailové komunikace. V případě, že poslanci neodpověděli na žádost o poskytnutí rozhovoru do týdne, byl osloven jejich asistent s žádostí o dojednání schůzky. Nepodařilo se navázat kontakt s hnutím SPD – Tomio Okamura, ačkoli byly využity všechny možnosti, viz příloha č. 4. Odpovědi od zástupců České pirátské strany a KSČM byly zaslány elektronicky, a to jako využití alternativní možnosti k poskytnutí rozhovoru. Všechny rozhovory se uskutečnily na půdě Poslanecké sněmovny, v kancelářích jednotlivých poslanců či v Sále státních aktů. Přepisy jednotlivých rozhovorů jsou parafrázovány, případně mírně poupraveny v oblasti slovosledů, a to na základě žádosti poslanců, kteří mi rozhovor poskytli. Rozhovory pro tuto práci byly zkráceny, aby obsahovaly pouze relevantní data, která nerozvádí do detailů jednotlivá tvrzení.

Otázky do strukturovaného rozhovoru byly voleny jako otázky otevřené, a to z důvodu snahy o zachycení názorů a postojů respondentů k tématu vzdělávací politiky. Otázku č. 3 bychom mohli označit za otázku uzavřenou, ačkoli na ni respondenti odpovídali rozsáhleji. Otázka č. 6 byla zamýšlena jako otázka uzavřená – dichotomická, ale i u této otázky byl ponechán respondentovi volný prostor pro vyjádření se. Konkrétní otázky rozhovoru jsou obsaženy v přepisech rozhovorů, tj. příloha 1-9.

4.1 Vyhodnocení rozhovorů s jednotlivými zástupci politických uskupení

Všechny rozhovory proběhnuvší na půdě Poslanecké sněmovny poskytly rozvádějící údaje k analýze v kapitole 3. Během rozhovorů vyplynulo, že poslanci jednotlivých politických uskupení zpravidla neznají volební program, s nímž byli zvoleni do Poslanecké sněmovny, a že oni sami se na vzniku volebních programů nepodíleli. Z rozhovorů také vyplynulo, že mezi poslanci napříč jednotlivými politickými uskupení panuje spíše spokojenost se současným vedením Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ing. Robertem Plagou, PhD.

První otázka rozhovoru, tj. *Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?*, byla často respondenty dělena na několik částí. Respondenti, kteří jsou vzděláni v oblasti pedagogických věd a aktivně se podíleli na vzdělávacím procesu prostřednictvím své vlastní pedagogické činnosti, dělili tuto otázku na souhrn doby, ve které byli aktivními pedagogy a na počet let, který působí v Poslanecké sněmovně jako zvolení političtí zástupci. Respondenti se tématu vzdělávání věnují mezi 20-30 lety, což zahrnuje jejich pedagogické působení i působení v Poslanecké sněmovně. Nejkratší dobu se věnuje oblasti vzdělávání Kateřina Valachová z ČSSD, která však oproti ostatním respondentům působila v letech 2015-2017 jako ministryně školství.

V druhé otázce, tj. *Jak dlouho jste členem politické strany, jíž nyní zastupujete?*, byly odpovědi velice různorodé. Nejdéle je členem politické strany zástupce KSČM Miroslav Grebeníček, který, započteme-li jeho členství v KSČ, působí v této straně již 44 let. V sestupné posloupnosti pak následuje poslanec KDU-ČSL Jiří Mihola, který ve straně působí 24 let, poslanec Martin Baxa působící v ODS 20 let, zakladatel hnutí STAN Petr Gazdík se členstvím 15 let, členkou České pirátské strany je Lenka Kozlová již 7 let, Kateřina Valachová je členkou ČSSD 4 roky a pan poslanec Julius Špičák je členem hnutí ANO 2011 po dobu 2 let. Zástupce TOP 09, poslanec František Vácha, je nestraník.

Na třetí otázku, tj. *Jste vzdělán/a v oblasti pedagogických věd?*, respondenti odpovídali častěji ano. Poslankyně Kateřina Valachová z ČSSD, poslanec Julius Špičák z hnutí ANO 2011 a poslanec František Vácha z TOP 09 vzděláni v oblasti pedagogických věd nejsou.

Čtvrtá otázka, tj. *Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označil/a za nejlepší/nejpřínosnější a proč?*, poskytla vysoce subjektivní hodnocení jednotlivých zástupců politických uskupení k tomuto tématu. Pozitivně nahlíží na českou vzdělávací politiku zástupce hnutí ANO 2011, Julius Špičák. Zmiňuje tradici českého školství, avšak vyhýbá se zhodnocení, které období bylo podle jeho názoru nejlepší. Poslanec ODS Martin Baxa označil za nejsystematičtější pohled na školství v době působení na pozici ministra školství Petra Fialy, zatímco období působení ministra Dobeše považuje za otřesné. Rozdíl mezi současnou a minulou vzdělávací politikou spatřuje Baxa v tom, že v současnosti se téma vzdělávání dostává do popředí veřejné diskuse. Z důvodu velice stručných odpovědí poslankyně Lenky Kozlové nelze její odpověď na tuto otázku dále analyzovat v souhrnu výsledků. Miroslav Grebeníček z KSČM nejhůře hodnotil vzdělávací politiku v době, kdy se na jeho vedení podílela strana ODS. Ze zaslaných odpovědí je patrné, že poslanec Grebeníček vidí rozdíly mezi současnou a minulou vzdělávací politikou. Pozitivněji pak hodnotí vedení MŠMT stranou ČSSD. Poslankyně Kateřina Valachová z ČSSD za nejlepší období české vzdělávací politiky označila dobu působení ministryně Buzkové. Jiří Mihola z KDU-ČSL vidí rozdíly v oblasti techniky a prostředí. V současnosti jsou také podle poslance Miholy lepší možnosti. Poslanec František Vácha za TOP 09, ačkoli odmítá komunismus, označuje vzdělávání v komunistické éře jako lepší, a to z hlediska znalostí žáků/studentů. Zmiňuje také ztrátu autority učitelů, ale i jejich kvalitu. Petr Gazdík z hnutí STAN rozdíly spatřuje a za nejlepší označil dobu 15 let po revoluci.

V páté otázce, tj. *Pokud byste měl/a za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?*, byli respondenti vyzváni k oznámkování české vzdělávací politiky. Někteří uvedli, že by neradi známkovali. Julius Špičák z hnutí ANO 2011 by ji hodnotil známkou 2, výzkum však známkou 4. Poslanec ODS Martin Baxa by českou vzdělávací politiku ohodnotil známkou 3, přičemž do tohoto hodnocení nepočítá vědu, VŠ a výzkum. Poslankyně ČSSD Kateřina Valachová by české vzdělávací politice dala známku 3, poslanec Mihola (KDU-ČSL) by udělil 2-, poslanec František Vácha z TOP 09 rozdělil hodnocení na 3- současnému systému, ministerstvu by dal za 2. Petr Gazdík z hnutí STAN by hodnotil nejkritičtěji, a to známkou 4.

Odpovědět na šestou otázku, tj. *Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?*, bylo pro zástupce jednotlivých politických uskupení nejobtížnější. Jak je již výše zmíněno, zástupci politických stran, se kterými jsem rozhovory vedla, se často neúčastnili tvorby volebního programu a někteří sami při rozhovoru uvedli, že se volební programy tvoří jako vizitka před volbami a dále se s nimi nepracuje. Často na tuto otázku respondenti neuměli odpovědět, a ačkoli předpokládaná odpověď byla ano či ne, vyjadřovali se respondenti obšírněji k tématům, kterým se nevěnoval volební program, případně se nevyjadřovali vůbec. Julius Špičák z hnutí ANO 2011 se k chybějícímu tématu inkluzivnímu vzdělávání a k financování soukromých a církevních škol vyjádřil způsobem, který lze vyhodnotit jako odpověď spíše ano, tj. problematika nevyžaduje úprav. Martin Baxa z ODS uvedl, že volební program strany ODS obsahoval všechny oblasti, kterým se vzdělávací politika věnuje. Lenka Kozlová z Pirátů tvrdí, že nelze specifikovat jednotlivé oblasti a že se Piráti věnují všem oblastem. Poslanec Miroslav Grebeníček v zaslané odpovědi popsal tvorbu volebních programů, nikoli však přímou odpověď na položenou otázku. Zmínil však rozsah volebních programů, jenž nemůže být zcela vyčerpávajícím dokumentem. Popis tvorby volebního programu více než odpověď na otázku poskytla také poslankyně ČSSD, Kateřina Valachová. Odpovědi na tuto otázku neposkytli poslanci KDU-ČSL Jiří Mihola a hnutí STAN Petr Gazdík. František Vácha za TOP 09 rozvinul svůj postoj k jednotlivým tématům, která nejsou obsažena ve volebním programu strany TOP 09.

Sedmá otázka, tj. *Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.*, byla naopak pro respondenty velice snadná k zodpovězení. S tvrzením, že zvyšování platového ohodnocení pedagogických pracovníků je největší problém české vzdělávací politiky, souhlasili zástupci hnutí ANO 2011, ODS, ČSSD, KDU-ČSL a TOP 09. Lenka Kozlová z České pirátské strany vidí největší problém současné vzdělávací politiky ve věkovém průměru pedagogů a hrozbě personální nouze. Miroslav Grebeníček z KSČM spatřuje největší problém, mimo nedostatku finančních prostředků celému českému školství, také v chybějícím kvalitním strategickém řízení.

František Vácha z TOP 09 na stejnou úroveň staví i problematiku kvality vzdělávání učitelů. Petr Gazdík z hnutí STAN označil za největší problém kurikulum a systém zkoušek.

Osmá otázka, tj. *Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?*, byla problematičtější otázkou k zodpovězení vzhledem k neznalosti volebních programů jednotlivými politickými zástupci. Většinou tak respondenti popisovali to, čemu se momentálně politické uskupení věnuje. Často také respondenti zmiňovali svou pozici ve Sněmovně jako limitující (opozice). Odpovědi na tuto otázku byly obšírné, proto v souhrnu výsledků k této otázce uvádíme nejčastěji zmiňovaná témata, kterými jsou – státní maturita, zrušení povinnosti přijímání dvouletých dětí do MŠ, rozšíření nabídky předškolních a volnočasových zařízení, financování regionálního školství, platy pedagogů, polytechnické vzdělávání, financování soukromých a církevních škol, podíl HDP na školství, posilování kultury, ohodnocení pedagogů VŠ či vznik Národní vzdělávací rady vlády.

Devátá otázka, tj. *Uveďte prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.*, byla zaměřena na pohled do budoucna a na současnou činnost jednotlivých politických uskupení. Stejně jako otázka osmá i otázka devátá poskytla objem informací, jež se nyní pokusíme stručně shrnout. Politická uskupení se chtějí věnovat těmto tématům – snížení byrokracie, výzkum, soukromé školství, další navyšování platů pedagogických a nepedagogických pracovníků, učňovské školství, státní maturity, RVP, vzdělávání pedagogů a požadavky na jejich vzdělání, financování školství, bezplatnost školství, diagnostické ústavy a další témata obsažená v prepisech rozhovorů, které jsou součástí příloh 1-9.

Závěr

Předložená diplomová práce s názvem Vize vzdělávací politiky ve volebních programech politických stran měla za cíl popsat vývoj vzdělávací politiky v České republice, a to od přelomu 20. a 21. století do roku 2017, a zároveň komparovat vize vzdělávací politiky ve volebních programech politických uskupení, která v roce 2017 získala v parlamentních volbách více než 5% hlasů a překročila tak hranici stanovenou zákonem pro vstup do Poslanecké sněmovny.

Teoretická část práce zodpovídá stanovenou výzkumnou otázku, tj. Jak se proměňovala vzdělávací politika České republiky od přelomu 20. a 21. století do roku 2017? Výzkumná část práce se zaměřila na zodpovězení výzkumných otázek, tedy – Jaká je vize vzdělávací politiky jednotlivých politických uskupení, které jsou v současné době zastoupeny v Poslanecké sněmovně? Jaké jsou názory jednotlivých zástupců politických uskupení na otázky vzdělávací politiky?

Z výzkumu diplomové práce vyplývá, že shoda napříč jednotlivými politickými uskupeními panuje pouze v jednom ze sledovaných témat, a to v tématu ohodnocení pedagogických pracovníků. Politická uskupení se však ve svých programech neshodovala v tom, do jaké výše by mělo platové ohodnocení pedagogů v následujících letech narůstat. Zástupci politických uskupení, se kterými byl proveden standardizovaný rozhovor, častěji uváděli, že toto téma je skutečně tím největším problémem současného školství. Další významná shoda ve volebních programech panovala v tématu snížení byrokracie ve školství a dále pak v tématu posílení pozice pedagogických pracovníků. Politická uskupení se naopak často ve volebních programech nevyjadřovala k tématům karierního řádu či k tématu financování soukromých a církevních škol.

Spojujícím prvkem všech standardizovaných rozhovorů bylo zjištění, že se ve volebních programech svého politického uskupení zvolení zástupci neorientují. Někteří z nich uvedli, že se s volebními programy po volbách již nepracuje, a že se oni sami na tvorbě volebních programů před samotnými volbami nepodíleli. Rovněž bylo pro politiky problematické stanovit, jakých cílů, vytyčených ve volebních programech, bylo již dosaženo a jakých se dosáhnout během funkčního období nepodaří.

Přínos této práce spočívá v provedené analýze volebních programů všech devíti politických uskupení, která jsou nyní zastoupena v Poslanecké sněmovně. Výsledky této analýzy jsou zpracovány do obrazového materiálu, aby byly pro čtenáře přehlednější. Přidanou hodnotou práce jsou informace obsažené v přepisech rozhovorů vedených s jednotlivými politickými zástupci, které doplnily zmíněnou analýzu volebních programů. Výzkumná část práce tak podává ucelený obraz o tom, jakým směrem se vzdělávací politika České republiky bude ubírat ve funkčním období 2017-2021.

Seznam použitých informačních zdrojů

ANO 2011. 2017. ANO, BUDE LÍP. *www.anobudelip.cz*. [Online] 2017. [Citace: 23. 11 2018.] <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>.

Česká pirátská strana. 2017. Česká pirátská strana. *www.pirati.cz*. [Online] 2017. [Citace: 23. 11 2018.] https://www.pirati.cz/assets/pdf/program_cerne_na_bilem.pdf.

Česká tisková kancelář. 2016. Deník.cz. *www.denik.cz*. [Online] 21. 8 2016. [Citace: 19. 3 2019.] https://www.denik.cz/z_domova/misto-clenu-nabiraji-nektere-strany-registrovane-priznivce-20160821.html.

Český statistický úřad. Český statistický úřad. *www.czso.cz*. [Online] [Citace: 17. 2 2019.] https://www.czso.cz/documents/10180/62755324/32018118_0501.pdf/f6504a94-e9c5-42c7-ae17-454a7c4dcb11?version=1.1.

—, **2017.** Český statistický úřad. *www.czso.cz*. [Online] 2017. [Citace: 3. 3 2019.] https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VUZEMI__97__19.

—, **2007.** Český statistický úřad. *www.czso.cz*. [Online] 25. 4 2007. [Citace: 3. 3 2019.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/trh-prace-a-nezamestnanost-1993-2006-703bsnbs4f>.

—, **2018.** Český statistický úřad. *www.czso.cz*. [Online] 2018. [Citace: 3. 3 2019.] https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-A&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-A&str=v178&c=v3~6__RP2018QP4.

ČSSD. Česká strana sociálně demokratická. *www.cssd.cz*. [Online] [Citace: 23. 11 2018.] <https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>.

—, **2017.** Česká strana sociálně demokratická. *www.cssd.cz*. [Online] 2017. [Citace: 23. 11 2018.] <https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>.

ČSÚ. 2017. volby.cz. *Český statistický úřad*. [Online] 22. 11 2017. [Citace: 10. 10 2018.] <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>.

Hájek, Lukáš. 2019. Co je levice a pravice? *Česká televize*. [Online] 19. 2 2019. [Citace: 19. 2 2019.] <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/219411010100219/video/676477>.

Janáková, Barbora. 2018. iDnes.cz. [Online] 25. 2 2018. [Citace: 2. 10 2018.] https://zpravy.idnes.cz/politika-politicke-strany-snemovna-clenove-pirati-spd-kscm-cssd-ano-lgu-/domaci.aspx?c=A180212_171920_domaci_bja.

Kasíková, Hana a Vališová, Alena. 2011. *Pedagogika pro učitele*. Praha 7 : Grada Publishing, 2011. 978-80-247-3357-9.

KDU-ČSL. 2017. Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová. *www.kdu.cz*. [Online] 2017. [Citace: 23. 11 2018.] <https://kdu.cz/getattachment/f3c301fb-b96a-4915-87e4-6ad5713164a3/Volebni-program-2017-2021.aspx>.

KSČM. 2017. Komunistická strana Čech a Moravy. *www.kscm.cz*. [Online] 2017. [Citace: 23. 11 2018.] https://www.kscm.cz/sites/default/files/soubory/Program%20KS%C4%8CM/volebni_program_kscm_pro_volby_do_ps_pcr_2017.pdf.

Management Mania. 2015. ManagementMania. *www.managementmania.com*. [Online] 7. 8 2015. [Citace: 30. 12 2018.] <https://managementmania.com/cs/rizeny-strukturovany-rozhovor>.

Matějů, Petr a Straková, Jana et al. 2006. *Nerovné šance na vzdělání - Vzdělanostní nerovnosti v České republice*. Praha : Academia, 2006. 80-200-1400-4.

Mazancová, Hana. 2018. iDnes.cz. [Online] 10. 6 2018. [Citace: 10. 10 2018.] https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/pocty-clenu-ve-stranach-volby-do-poslanecke-snemovny-2017-narust-poctu-clenu_1806100600_hm.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2004. *Ke společnosti znalostí - Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002*. místo neznámé : TAURIS, 2004. 80-211-0463-5.

- . msmt.cz. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [Online] [Citace: 24. 3 2019.] <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009>.
- . MŠMT. *msmt.cz*. [Online] [Citace: 29. 12 2018.] <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/bolonsky-proces-2>.
- . **2004.** *Na cestě k učíci se společnosti - Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2003*. [překl.] 80-211-0483-X. místo neznámé : TAURIS, 2004.
- . **2002.** *Na počátku tisíciletí - Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy za rok 2000*. místo neznámé : TAURIS, 2002. 80-211-0414-7.
- . **2000.** *Na prahu změn - Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy za rok 1999*. místo neznámé : TAURIS, 2000. 80-211-0365-5.
- . **2003.** *Společná odpovědnost - Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy za rok 2001*. Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání – Divize nakladatelství TAURIS, 2003. 80-211-0441-4.
- . **2005.** *Vstupujeme do evropského vzdělávacího prostoru - Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy za rok 2004*. Praha : ÚIV – divize Nakladatelství TAURIS, 2005. 80-211-0502-X.
- . **2007.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2006 - S Evropským sociálním fondem II. díl*. Praha : TAURIS, 2007. Sv. 2. 978-80-211-0539-3.
- . **2007.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2006 - S Evropským sociálním fondem k inovacím vzdělávání*. Praha : TAURIS, 2007. 978-80-211-0538-6.
- . **2008.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2007 - Na startu školské reformy*. Praha : TAURIS, 2008. Sv. 2. 978-80-211-0559-1.
- . **2008.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2007 - Na startu školské reformy*. Praha : TAURIS, 2008. Sv. 1. 978-80-211-0560-7.

- , **2009.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2008 - Školská reforma pokračuje I. díl.* Praha : TAURIS, 2009. 978-80-211-0584-3.
- , **2010.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2009 - České priority pro Evropu I. díl.* Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010. Sv. 1. 978-80-211-0605-5.
- , **2011.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2010 - Cesta ke kvalitě a efektivitě vzdělávání.* Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání, 2011. 978-80-211-0617-8.
- , **2006.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky za rok 2005 - S novým školským zákonem.* Praha : MŠMT, 2006. 80-211-0518-6.
- , **2012.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice za rok 2011 - Vzdělávání v roce 2011 v datech.* Praha : CZVV – CERMAT, 2012. 978-80-87601-14-3.
- , **2013.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012 - Vzdělávání v roce 2012 v datech.* Praha : CZVV – CERMAT, 2013. 978-80-87601-17-4.
- , **2014.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013 - Vzdělávání v roce 2013 v datech.* Praha : Úřad vlády České republiky, 2014. 978-80-87601-21-1.
- , **2015.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2014 - Vzdělávání v roce 2014 v datech.* Praha : Úřad vlády České republiky, 2015. 978-80-87601-31-0.
- , **2016.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2015 - Vzdělávání v roce 2015 v datech.* Praha : Úřad vlády České republiky, 2016. 978-80-87601-37-2.
- , **2017.** *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2016 - Vzdělávání v roce 2016 v datech.* Praha : POLYGRAF, 2017. 978-80-87601-38-9.
- Národní ústav pro vzdělávání.** NÚV.cz. [Online] [Citace: 20. 3 2019.] <http://www.nuv.cz/pospolu/dualni-systemy-vzdelavani>.

- Národní vzdělávací fond. 2016.** Národní vzdělávací fond. *www.nvf.cz*. [Online] 14. 6 2016. [Citace: 3. 3 2019.] https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=2ahUKEwjWwY_Gv-bgAhUCbVAKHRQuDOoQFjADegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fwww.nvf.cz%2Fcms%2Fassets%2Fdocs%2F694935840bef146c68c8be613fd59ccf%2F696-1%2Fkonkurencni-schopnost-ceske-republiky-2015.pdf.
- ODS. 2017.** ods.cz. [Online] 2017. [Citace: 11. 23 2018.] <https://www.ods.cz/volby2017/program/vzdelana-spolecnost>.
- Palán, Zdeňek.** Andromedia. *andromedia.cz*. [Online] [Citace: 30. 12 2018.] <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/analýza>.
- Pedagogická komora. 2017.** Česká škola. *www.ceskaskola.cz*. [Online] 21. 11 2017. [Citace: 3. 3 2019.] <https://www.pedagogicka-komora.cz/2018/10/vydaje-na-skolstvi-vzhledem-k-hdp.html>.
- Průcha, Jan a Veteška, Jaroslav. 2014.** *Andragogický slovník*. Praha 7: Grada Publishing, a.s., 2014. 978-80-247-4748-4.
- SPD. 2017.** Strana přímé demokracie - Tomio Okamura. *spd.cz*. [Online] 2017. [Citace: 23. 11 2018.] <https://www.spd.cz/uploads/stranky/1/dokumenty/smyslem-zivota-nas-vsech-jsou-zdrave-a-vzdelane-ceske-deti-a-mladez.pdf>.
- STAN. 2017.** Starostové a nezávislí. *www.starostove-nezavisli.cz*. [Online] 2017. [Citace: 26. 12 2018.] https://www.starostove-nezavisli.cz/fmfile/0/files/STAN_program_17_final.pdf.
- Štruncová, Lucie. 2011.** *Škola online*. [Online] 4. 30 2011. [Citace: 24. 3 2019.] <http://www.skolaonline.cz/Aktuality/%C4%8C%C3%A1nky/tabid/436/articleType/ArticleView/articleId/2161/Rok-2010-prinesl-pokles-platu-ucitelu.aspx>.
- TOP 09. 2017.** TOP 09. *www.TOP09.cz*. [Online] 2017. [Citace: 23. 11 2018.] https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2017-do-poslanecke-snemovny_1717.pdf.

Ústav pro informace ve vzdělávání. 2009. *Co se změnilo v českém školství.* Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009. 978-80-211-0590-4.

Vodáková CSc., Doc. Ing. Jitka, Černochová CSc., Doc. RNDr. Miroslava a Rambousek CSc., Doc. PhDr. Vladimír. 2007. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, katedra informačních technologií a technické výchovy. *Katedra informačních technologií a technické výchovy.* [Online] září 2007. [Citace: 2.. červen 2018.] <http://it.pedf.cuni.cz/metodika/index.php?kap=6>.

Výzkumný ústav pedagogický v Praze . 2004. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání . *rvp.cz.* [Online] 2004. [Citace: 29. 12 2018.] http://www.vuppraha.rvp.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf.

Seznam příloh

Příloha 1

Rozhovor s poslancem ANO 2011, členem Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, prof. MUDr. Juliem Špičákem, CSc.

Pana poslance Julia Špičáka jsem oslovila prostřednictvím emailové komunikace poté, co první oslovený respondent, pan poslanec Milan Hnilička, přes mou dvojí žádost o poskytnutí rozhovoru neodpověděl. Rozhovor proběhl dne 6. března 2019 v Poslanecké sněmovně. Protože asistentka pana poslance odmítla nahrávání, jsou všechny odpovědi parafrázovány na základě písemných poznámek z rozhovoru.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

Vzdělávání se věnuji téměř permanentně, prakticky denně pracuji s mediky, učím téměř tři desítky let. Moje dcera je učitelka, takže spolu o vzdělávání často diskutujeme.

- **Jak dlouho jste členem politické strany, již nyní zastupujete?**

2 roky

- **Jste vzdělán v oblasti pedagogických věd?**

Pedagogickou školu vystudovanou nemám, ale mám udělené tituly.

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označil za nejlepší/nejpřínosnější a proč?**

Se školstvím v Čechách to není tak špatné, má zde hodně zakořeněnou tradici. V Čechách je velká ochota sdílet. Tato otázka je velice široká a nemá odpověď. Zásadní priorita je vrátit učitelské profesi vážnost, a to především prostřednictvím financování. Ve srovnání s platy lékařů jsou platy lékařů nastaveny lépe, ale ty zase mnohem lépe mohou odejít pracovat do zahraničí. Měli bychom se inspirovat ve Finsku. Jako problém také vnímám dehonestaci jiného než vysokoškolského vzdělávání. Klíčem je vrácení respektu polytechnickému vzdělávání, třeba i jakou součástí středoškolského vzdělávání.

- **Pokud byste měl za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

Vidím to bezprostředně, ohodnotil bych ji na dvojku, výzkum bych však ohodnotil čtyřkou.

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

Inkluze byla mediálně odmítnuta, já jsem proti elitářství, nechci, aby se kastovalo, státní školství by se mělo touto cestou ubírat, ale jsem proti absolutní inkluzi – je třeba nastavit hranici, míru, která stanoví, co už je nepřijatelné.

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.**

Ano, navštívil jsem základní školu v Chánově, vážím si práce učitelů a měli bychom je maximálně podpořit. Toto téma označuji za absolutně zásadní. Jsou to spojené nádoby, ohodnocení učitelů a důraz na kvalitu přípravy budoucích pedagogů. Inspirací by mohla být Skandinávie.

- **Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?**

Úprava státních maturit, zrušení povinností přijímat 2 leté děti s přihlédnutím k podnětům pedagogické komory. Ministr Plaga zrušil tuto povinnost od roku 2020. Je třeba maximálně podpořit rodiny, rozšířit nabídku předškolních zařízení, zajistit možnost flexibilní pracovní doby matek a otců. Je to velice komplexní problém, měli bychom přemýšlet i o mužské rodičovské dovolené. Hlavní volba je ale na rodině, rodina si vybírá, zdali chce s dítětem být doma do pěti let či být od dvou let dítěte v práci.

- **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

Debyrokratizace administrativy ve všech oblastech; školské rady soukromých škol – jejich existence se zdá být zbytečná – zrušení?; jako člověk pohybující se ve vědě musím zmínit oblast výzkumu.

Příloha 2

Rozhovor s poslancem ODS, členem Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, Mgr. Martinem Baxou

Pana poslance Martina Baxu jsem oslovila prostřednictvím emailové komunikace. Rozhovor se uskutečnil dne 7. března 2019 v Poslanecké sněmovně. Vzhledem k tomu, že se pan poslanec Baxa zprvu neozýval, byl po uplynutí jednoho týdne osloven s žádostí o rozhovor pan poslanec Mgr. Václav Klaus. Jeho odpovědi zaslané elektronicky jsou součástí přílohy. Celý přepis rozhovoru byl poslán panu poslanci Baxovi na jeho žádost ke schválení.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

Jsem původní profesí učitel, aktivně jsem učil v letech 1999 - 2017. Od roku 2004, kdy jsem se stal poprvé politikem, radním Plzeňského kraje a členem školského výboru krajského zastupitelstva, se věnuji vzdělávací politice i jinak než tím, že učím. Tématu vzdělávání se tedy věnuji letos už 20 let.

- **Jak dlouho jste členem politické strany, již nyní zastupujete?**

V roce 1999 jsem vstoupil do ODS, takže už 20 let.

- **Jste vzdělán v oblasti pedagogických věd?**

Jsem učitel, vystudoval jsem Masarykovu univerzitu, obor učitelství historie a geografie pro střední školy. Nyní již neučím, bavilo mě to, ale když jsem byl zvolen do sněmovny, tak jsem se musel vzdát i svého malého úvazku na gymnáziu.

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označil za nejlepší/nejpřínosnější a proč?**

To je složité. Neumím říct, které období bylo nejlepší. Byla období, kdy se udělaly důležité věci, jako jsou rámcové vzdělávací programy, byla období, kdy řízení vzdělávací politiky bylo otřesné, např. za ministra Dobeše. V současné době mám především pocit, že konečně se vzdělávání stalo předmětem veřejné diskuse a to je myslím nejdůležitější. Nejsystematičtější pohled na školství byl dle mého názoru v době, kdy byl ministrem školství Petr Fiala, ale on tam bohužel působil jen krátkou dobu.

- **Pokud byste měl za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

Za 3, jen do toho hodnocení nezařazuji vědu, výzkum a vysoké školy, protože v této oblasti se tolik neorientuji. Pomalu se zvyšují platy učitelů, dalším problémem je chaos a neustálé změny a třetí věc je tlak na zkoušky v klíčových uzlech vzdělávání. Nesouhlasil jsem se státní maturitou, s jednotnými přijímacími zkouškami na střední školy. Tak tak se uhájilo, že nebude cut-off score. Z druhé strany, vzdělávací systém je stabilní. Spousta škol se posunula dopředu.

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

My jsme měli v posledním volebním programu v roce 2017 všechny segmenty vzdělávací politiky, předškolní, základní, střední, vysokou školu.

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.**

Ano, je to nepopulární říkat, ale bez těch vyšších platů žádné velké změny nestanou. Uměl bych vyjmenovat deset dalších problémů, které trápí české školství, ale bez navýšení financování školství posun nenastane. Máme v průměru nejstarší pedagogické sbory v rámci OECD, což je způsobeno tím, že do škol nastupuje velmi málo mladých učitelů.

- **Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?**

Vzhledem k tomu, že jsme opoziční strana, tak naše možnosti něco prosadit jsou limitované. V loňském roce bylo naším hlavním úkolem zrušení povinnosti obcí zajišťovat místa v mateřských školách dětem mladším tří let. To se podařilo a je to velký úspěch, protože obcím by vznikaly veliké problémy, a současně ze své zkušenosti z Plzně vím, že kde je to možné, školky se otevírají i dvouletým dětem. Nepodařilo se nám naopak zastavit změnu systému financování regionálního školství. Nedaří se nám změnit nastavení inkluze v základních školách, což se řeší vyhláškou a nikoli zákonem, a tudíž pro nás jako zákonodárce jsou možnosti omezené. Bojujeme za vyšší platy učitelů.

- **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

Co bychom chtěli prosazovat – pokračování zvyšování učitelských platů, chtěli bychom, aby učitelé měli plat ve výši 150% průměrné mzdy v ČR; měly by se zastavit neustálé změny, například v maturitách, v podmínkách pro vstup do různých stupňů studia; je třeba změnit učňovské školství – současná situace je neudržitelná; reforma RVP – měl by se zmenšit objem informací, který se děti učí, a mělo by dojít k radikálnímu snížení byrokracie ve školách.

Odpovědi od Mgr. Václava Klause, ml.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

43

- **Jak dlouho jste členem politické strany, jíž nyní zastupujete?**

8

- **Jste vzdělán v oblasti pedagogických věd?**

ANO

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označil/a za nejlepší/nejméně přínosnější a proč?**

ANO, 1989 - 1994

- **Pokud byste měl/a za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

4

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

NE

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.**

NE. Rozvrat celého systému školství.

- **Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?**

ŽÁDNÉ

- **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

VIZ PŘEHLED NÁVRHŮ ZÁKONŮ

<http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?str=1&O=8&PT=U&N=1&F=H&RA=20&nz=6498&NZ=6498>

Příloha 3

Rozhovor s poslankyní České pirátské strany, členkou Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, Lenkou Kozlovou

Z České pirátské strany byl osloven s žádostí o poskytnutí rozhovoru místopředseda Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Ing. Lukáš Bartoň, Ph.D. Ten však, přestože byl opakovaně kontaktován on i jeho asistent, na mou žádost nereagoval. Stejně probíhalo i oslovení paní poslankyně Kozlové, od které jsem nakonec získala alespoň elektronické odpovědi na mé otázky, a to po urgenci v Poslanecké sněmovně u poslaneckého klubu České pirátské strany.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

Téměř 30 let.

- **Jak dlouho jste členem politické strany, již nyní zastupujete?**

7 let

- **Jste vzdělána v oblasti pedagogických věd?**

Dvouleté studium na Pedagogické fakultě (DPS) + dvouletý psychosociální výcvik (akreditováno MŠMT, zaměřeno na vychovatelství).

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označila za nejlepší/nejpřínosnější a proč?**

Nevím, kterou minulou vzdělávací politiku máte na mysli.

- **Pokud byste měla za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

Od doby, kdy byla ministryní Petra Buzková, se na ministerstvu vystřídalo velké množství osob a jejich přístup, jednak buď neposunul školství nikam, nebo a to častěji, se projevily snahy „něco“ prosadit, ale bez kontinuity a návaznosti na opatření minulá. Poslední a opravdu strašnou ránou byla nepřipravená a finančně, ani personálně nezabezpečená implementace tzv. „inkluzí“. Známkovala bych nerada.

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

Ve volebním programu nelze specifikovat jednotlivé oblasti. Piráti se věnují všem oblastem školství.

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.**

Problémy ve školství jsou provázané, ale pokud mám jmenovat jen jeden, pak tedy věkový průměr učitelů a vážná hrozba personální nouze + nezájem o výběrová řízení na funkci ředitelů škol, což obojí souvisí i s nízkým ohodnocením finančním.

- **Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?**

S ohledem na to, že nejsme vládní stranou, pozbývá otázka smyslu.

- **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

Snížení byrokracie ve školství - právě jsme získali výstup z hluboké analýzy, kterou jsme zadali, nyní pracujeme na „návodu“ pro vedení škol, který by jim ulehčil, aniž by bylo třeba měnit legislativu.

Státní maturity – nepovinná matematika tam, kde z povahy studia není nutná - změna legislativy.

Uvolnění požadavků na pedagogické vzdělání učitelů odborných předmětů – změna legislativy.

Příloha 4

Rozhovor s poslancem SPD, členem Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu

Z hnutí SPD – Tomio Okamura byla oslovena s žádostí o poskytnutí rozhovoru místopředsedkyně Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Tereza Hyťhová a poté i její stranický kolega Mgr. Lubomír Volný. Na mou žádost o poskytnutí rozhovoru neodpověděli, asistenti obou poslanců nezvedali telefon a do poslaneckého klubu SPD jsem neměla to štěstí se dovolat. Ve Sněmovně jsem se také snažila získat kontakt na někoho, kdo by mi pomohl zástupce hnutí SPD – Tomio Okamura oslovit, ale bylo mi řečeno, že mé snahy budou neúspěšné, protože hnutí SPD neposkytuje rozhovory studentům.

Příloha 5

Rozhovor s poslancem KSČM, místopředsedou Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, doc. PhDr. Miroslavem Grebeníčkem, CSc.

Pana doc. PhDr. Miroslava Grebeníčka, CSc., místopředsedu Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, jsem oslovila s žádostí o rozhovor prostřednictvím emailové komunikace. Odepsal mi tři dni poté, co jsem ho oslovila, s tím, že na moje otázky odpovídá elektronicky.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

Od první poloviny 70. let jsem působil na různých stupních škol v okresech Uherské Hradiště a Břeclav a jako samostatný odborný pracovník - historik Regionálního muzea v Mikulově. V letech 1975–86 jsem pracoval jako odborný asistent Pedagogické fakulty a od roku 1986 jako docent na Filozofické fakultě UJEP v Brně. V Poslanecké sněmovně v posledních obdobích působím ve funkci místopředsedy výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu.

- **Jak dlouho jste členem politické strany, jíž nyní zastupujete?**

Do KSČ jsem vstoupil v roce 1975, členem KSČM jsem od roku 1990.

- **Jste vzdělán v oblasti pedagogických věd?**

Jsem absolventem Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně (obor biologie – zeměpis) a Filozofické fakulty (obor prehistorie – historie) na téže univerzitě.

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označil za nejlepší/nejpřínosnější a proč?**

Pokud bych měl hodnotit minulost ne starší třiceti let, pak nejhorší dopady na stav českého školství a jeho financování měly zejména vládní koalice vedené ODS. Školství pro ně, přes opačné proklamace nebylo prioritou, ale zbytkovým resortem, bylo v porovnání s jinými vyspělými zeměmi Evropy nejen výrazně podfinancováno, ale mnohdy podléhalo nekoncepčnímu řízení, svérázným kampaňovitým pokusům o pseudo reformy nebo nekvalitně řízené a prováděné reformy. Ne vždy dostatečně

odborně zdatní ministři se častěji ke škodě školství a na úkor kvalifikovaného a koncepčně založeného řízení resortu, mnohdy s cílem být mediálně zajímaví, prezentovali aktivitami a nepromyšlenými návrhy, které šly do prázdna a znejišťovaly pedagogy i veřejnost. Byla oslabována kontrola kvality vzdělávání. Některým ministrům z vlád a koalic ČSSD nemohu upřít snahu o vymanění resortu z pozice zbytkového resortu a o zlepšení postavení pedagogů. Jestli se současná vláda, která už prokázala vůli po zlepšení stavu financování školství i odměňování pedagogů, dokáže lépe vyrovnat se zátěží problémů nakupených ve školství za předchozích vlád a ministrů a jestli dokáže zastavit a zvrátit předchozí trendy stagnace nebo dokonce úpadku kvality vzdělávání, to si zatím netroufám odhadnout.

- **Pokud byste měl za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

Nechci známkovat. Problémů, které má současné české školství je ale hodně. Pedagogové i lidé z širší odborné veřejnosti se často shodují na tom, že byly značné prostředky i ohromné úsilí pedagogů v posledních třech desetiletích často vynaloženy nebo i přímo promrhány bez potřebného efektu, tedy bez toho, aby to znamenalo alespoň udržení kvality vzdělávání základního a středního školství a udržení kvality a zvýšení kvality vzdělávání na vysokých školách.

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

Obecně jen mohu říci, že volební programy zachycují výběr podstatných cílů a záměrů. Vycházejí pochopitelně z analytické práce, zkušeností a doporučení odborných týmů a z diskusí a závěrů volených politických orgánů. Nejsou tedy a nemohou být zcela vyčerpávajícím popisným dokumentem o stavu a perspektivách školství a vzdělávání, který by musel nabýt rozsahu přinejmenším stovek stran. Při jejich naplňování se ovšem, pokud jde například o program pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, v praktické činnosti poslanců i poslaneckého klubu záběr daný volebním programem může v reakci na situaci a aktuální potřeby rozšiřovat.

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší**

problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.

Českému školství kromě dostatečných finančních prostředků, a to nejen na platy pedagogů a nepedagogických pracovníků, dlouhodobě chybí zejména kvalitní strategické řízení, které by chaotičnost a nárazovou kampaňovitost a leckdy i formálnost a polovičatost při uskutečňování a posuzování potřebných změn, ale i mnoha pseudo změn nahradilo provázanými koncepčními přístupy. A to tak, aby se školství nestávalo hračkou více či méně politicky a odborně zdatných ministrů a nejrůznějších reformátorů, kteří honí politickou popularitu a dotace, a aby se mohli pedagogové v regionálním školství, ale i akademicko-pedagogičtí pracovníci vysokých škol a spolu s nimi žáci i studenti pohybovat ve vypočitatelnějším a racionálněji utvářeném a řízeném prostředí. S tím pak souvisí i potřeba kvalifikovaného a průhlednějšího, racionálnějšího obsazování pozic těch, kdo školy a školství řídí. V té souvislosti je to o odbornosti i o důraznějším prosazování odpovídající kultury pracovněprávních vztahů a vztahů spolupráce, o nutnosti kultivovat vztahy mezi pedagogy a vedením, řízením na mnoha školách, úřadech, institucích i ve školství jako celku.

• Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?

Pokud mám připomenout záměry volebního programu pro volby do Poslanecké sněmovny roku 2017, pak KSČM v jeho rámci prosazuje posílení zodpovědnosti státu za kvalitu, financování a dostupnost vzdělávání. V programu je důraz na chybějící technické a učňovské profese, na sladování oborů vzdělávání s potřebami pracovního trhu a spoluprací základních, středních a vysokých škol. Programovým požadavkem je také bezplatné a kvalitní vzdělávání na všech stupních veřejných škol, zrušení zpoplatnění školních družin a klubů. Obsahem programu je i požadavek bezplatných učebnic a základních pomůcek na základních a středních školách, zavedení obědů v mateřských školách a na prvním stupni základních škol bezplatně. Financování soukromých a církevních škol by mělo být prováděno nikoli na úkor státu a za cenu podfinancování veřejného školství, ale z jejich vlastních zdrojů, ne ze státního rozpočtu. Již v minulém období KSČM prosazovala s konkrétním úspěchem navýšení sociálních stipendií na vysokých školách a podporuje uplatňování sociálních i prospěchových stipendií nadále.

Naplňovaným programovým záměrem ve shodě s ostatními parlamentními stranami je také už zmíněné navyšování platů a zlepšování pracovních podmínek pro pedagogické i nepedagogické pracovníky škol a mistry odborného výcviku. Je zřejmé, že řada těchto požadavků je v různé míře uskutečňována. Naplnění některých cílů, například požadavku na oddělení financování soukromých a církevních škol od státního rozpočtu, pochopitelně brání současné složení Poslanecké sněmovny. Konečný výsledek, tedy míru naplnění programu na toto období, bude ale možné zhodnotit až v závěru volebního období.

- **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

Posílení financování školství, zajištění a podpora potřebných kapacit a vybavení a navyšování platů pedagogů i nepedagogických pracovníků. Trvalá podpora bezplatného a kvalitního vzdělávání na všech stupních veřejných škol včetně učebnic a pomůcek a omezení pokusů o zavádění skrytých poplatků. Kvalifikovanější a koncepčněji založené řízení školství a hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání, strategické plánování. Prostředkem naplňování je spolupráce na realizaci konkrétních návrhů a opatření s vládou, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a podávání vlastních návrhů, aktivní účast na přípravě a tvorbě legislativy a výkonu kontrolní činnosti v Poslanecké sněmovně a jejích orgánech.

Příloha 6

Rozhovor s poslankyní ČSSD, místopředsedkyní Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu a bývalou ministryní školství, Mgr. Kateřinou Valachovou, Ph.D.

Paní poslankyně Kateřina Valachová byla první, která na mou žádost o poskytnutí rozhovoru odpověděla. Termín rozhovoru jsme společně stanovily na 7. března 2019.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

Jako právnička se věnuji právu na vzdělávání 15 let. Z pedagogické roviny se vzdělávání věnuji 4 roky.

- **Jak dlouho jste členem politické strany, jíž nyní zastupujete?**

Od 10. září 2015, tzn. skoro 4 roky.

- **Jste vzdělána v oblasti pedagogických věd?**

Nikoli.

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označila za nejlepší/nejpřínosnější a proč?**

Za nejlepší bych označila školství za ministryně Buzkové. V posledních pěti letech se daří naplňovat cíle vzdělávací politiky a nedochází k zásadním změnám.

- **Pokud byste měla za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

3

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

Program je tvořen na základě dlouhodobého programu strany – je tvořen diskusí uvnitř i vně. ČSSD má systém odborných komisí, jejichž struktura je krajská a ústřední školská komise. Tyto komise nejsou složeny ze straníků, ale zejména z pedagogů regionálního školství, zástupců VŠ a vědy.

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší**

problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.

Je to jeden z nejvýznamnějších problémů – prosadila jsem řešení já v prosinci roku 2016. Školský rozpočet jsem označila za katastrofu – podíl HDP by se měl přiblížit alespoň Rakousku. Naš vzdělávací systém si nevede špatně, ale je pokrytecký a cynický – neohodnocuje pedagogické pracovníky. Hlavním problémem naší vzdělávací politiky je neexistence cílů vzdělávací politiky, není popsáno, kam naše školství směřuje. Vzhledem k fluktuaci ministrů také dochází k nejasnostem, kam školství směřuje.

• **Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?**

- V roce 2025 se podíl HDP zvýší na 5% - dle aktuálního usnesení sněmovny.
- Zvyšování školských rozpočtů a ohodnocení pedagogů.
- Dochází k reformě financování regionálního školství.
- Méně se daří zvyšování ohodnocení nepedagogických pracovníků, profesní podpora učitelů a zvyšování kapacit škol.

• **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

- Další snižování nerovností v přístupu ke vzdělávání.
- Zvýšení kapacit školních družin, vyšší dostupnost volnočasových aktivit, ocenění dalších pedagogických pracovníků, jako jsou vychovatelé a nepedagogických pracovníků.

Příloha 7

Rozhovor s poslancem KDU-ČSL, místopředsedou Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, Mgr. Jiřím Miholou, Ph.D.

Pana poslance Jiřího Miholu jsem oslovila prostřednictvím emailové komunikace. Den uskutečnění rozhovoru jsme stanovili na 7. března 2019.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

Čtvrt století jsem učitelem, učil jsem od druhého ročníku vysoké školy.

- **Jak dlouho jste členem politické strany, již nyní zastupujete?**

Od roku 1995.

- **Jste vzdělán v oblasti pedagogických věd?**

Ano, pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity – obor dějepis, zeměpis.

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označil za nejlepší/nejpřínosnější a proč?**

Rozdíly jsou z hlediska techniky a prostředí, беру to jako přirozený doprovod. Sám využívám obrázky, powerpoint ne. Dneska jsou zcela jistě lepší možnosti, je zde návaznost na období 1. republiky, kterou nerozvrátili ani komunisté.

- **Pokud byste měl za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

2-. Jsem milosrdný, mírnější a klidnější.

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

-

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.**

Ano, označil bych to za největší problém české vzdělávací politiky. Nese s sebou riziko ohodnocení i špatných pedagogů, ale kvůli tomu nemůžeme rušit zvyšování platů

pedagogů, protože povolání učitele se nejdříve musí stát atraktivní, musí být zájem o místo, a až poté se vytříbí konkurence. Až když bude na jednu pozici více žadatelů, může si zaměstnavatel vybrat toho nejvhodnějšího, nejschopnějšího z adeptů. Je pravdou, že rodina složená ze svou učitelů se v Praze se současnou cenou nájmu nemá moc dobře.

• **Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?**

Z opozice se všechno naplňuje jinak než z pozice vládní strany. Snažíme se realizovat program, věnujeme se financování soukromého a církevního školství, posilování kořenů a kultury v širokém slova smyslu, prostřednictvím poslaneckých návrhů naplňujeme zvyšování ohodnocení pedagogických pracovníků, a to všem – nepřidává se například učitelům vysokých škol. Rádi bychom se také inspirovali v oblasti digitalizace a převzetí didaktiky na vysoké úrovni.

• **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

- preambule školského zákona – nejširší rámec vzdělávání x multikulturalismus
- snížení administrace
- rozložení grantů, administrativy
- problematika diagnostických ústavů
- financování církevního školství a prestiž jeho učitelů
- odvrácení hrozby nedostatku učitelů – bude se řešit obsazováním učitelských míst neodborníky
- problematika přípravy pedagogů – pedagogické fakulty a rovnováha praxe a odborné přípravy

Příloha 8

Rozhovor s poslancem TOP 09, členem Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, RNDr. Františkem Váchou, Ph.D.

Pana poslance Františka Váchu jsem oslovila prostřednictvím emailové komunikace. Rozhovor se uskutečnil dne 6. března 2019 v Poslanecké sněmovně.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

Jsem učitelem, vzdělávací politice se věnuji 6 let jako poslanec. Jako děkan jsem se setkával s lidmi z pedagogických fakult.

- **Jak dlouho jste členem politické strany, jíž nyní zastupujete?**

Jsem nestraník, nejsem členem žádné politické strany. Moje politická dráha byla obtížnější, dříve jsem byl zastupitelem v Českých Budějovicích, kde jsme spolupracovali se STANem a pak jsem byl požádán a osloven panem Kalouskem o kandidaturu pod TOP 09.

- **Jste vzdělán v oblasti pedagogických věd?**

Ne, v oblasti pedagogických věd jsem samouk, možná se přihlásím na Pedagogickou fakultu.

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označil za nejlepší/nejpřínosnější a proč?**

Jsem bytostný antikomunista, to co se dělo ve vzdělávání během bolševické éry bylo špatně, ale na druhou stranu mám pocit, že v té době žáci uměli mnohem více. Ztráta schopnosti vzdělávat žáky/studenty skončila se ztrátou autority učitele. Může za to svoboda ve společnosti. Když se rodič rozhodne, tak může učitele zničit. Na druhou stranu kvalita učitelů, ale i ředitelů, je tristní.

- **Pokud byste měl za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

Cokoli změnit je těžké, komplikované, Plaga je za poslední dobu jeden z nejlepších ministrů. Ten systém je tak zkostratělý a robustní, že cokoli změnit je strašně složité, ale Plaga to dělá dobře. Současnému systému bych dal 3-, ministerstvo se snaží, to by dostalo za 2., možná 1-. Ne všichni jsou skvělí, ale snaží se. Konference rektorů taktéž podporuje ministra Plagu.

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

Já jsem nebyl u sestavování volebního programu. TOP 09 bere školství jako jednotný celek, považujeme soukromé a církevní školství jako přirozenou součást, tohle období se TOP 09 tomuto tématu věnuje a považuje toto téma za prioritu. Karierní řád jsme nakonec nepodpořili. Já si myslím, že by karierní řád pro učitele by měl být, že by byl potřebný, ale ne ve formě, v jakém ho předložila minulá vláda. Mně se na tom karierním řádu nelíbilo, že měl pouze tři stupně.

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpálčivější problém české vzdělávací politiky.**

Jsou to spojené nádoby – dokud ti učitelé nebudou kvalitně zaplacení, nebude přetlak zájemců o učitelské obory, nebudou chodit na pedagogické fakulty. Musíme počítat s tím, že ten systém, pokud se nám podaří zvýšit platy pedagogů, se změní až třeba za patnáct let. Myslím, že jsou dvě rovnocenné priority – platy ve školství a razantní změna systému a kvality výuky učitelů. Polovinu studia by měli učitelé trávit v praxi.

- **Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?**

Tím, že jsme v opozici, je těžké cíle naplňovat, ale snažíme se cíle diskusemi a tlakem na ministerstvo prosazovat.

- **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

Zvýšení kvality vzdělávání na pedagogických fakultách, kontraktové financování vysokých škol, platové ohodnocení pedagogických pracovníků.

Příloha 9

Rozhovor s poslancem STAN, členem Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, Petrem Gazdíkem

Pana poslance Petra Gazdíka jsem oslovila prostřednictvím emailové komunikace. Den uskutečnění rozhovoru jsme stanovili na 6. března 2019.

- **Kolik let se věnujete tématu vzdělávání?**

Začal jsem v devatenácti, takže teď 25 let.

- **Jak dlouho jste členem politické strany, jíž nyní zastupujete?**

Já jsem ji založil, tak 15 let.

- **Jste vzdělán v oblasti pedagogických věd?**

Ano, pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, obor matematika a zeměpis pro vyšší stupeň základní školy a víceletá gymnázia.

- **Vidíte rozdíl mezi současnou vzdělávací politikou a tou minulou? Jaké období byste označil za nejlepší/nejpřínosnější a proč?**

Tak určitě vidím a za nejlepší bych označil asi právě období řekněme těch patnácti let po revoluci, kdy vzdělávání bylo poměrně svobodné pro nás učitele a nebyl to takový chaos.

- **Pokud byste měl za svou stranu oznámkovat českou vzdělávací politiku jako ve škole, jakou by dostala známku?**

4. Z mého pohledu je kurikulum špatně, to znamená, že dnešní děti se nevzdělávají proto, co budou reálně v životě potřebovat, mají velké množství faktických vědomostí, které neumí využít. Je to chaotické.

- **Oblasti, kterým se ve volebních programech vaše strana nevěnuje, jsou ty oblasti vzdělávací politiky, s nimiž je vaše strana spokojena, tzn., že nepotřebují změnu?**

-

- **Všechny strany se shodly ve volebních programech na tom, že je třeba zvýšit platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Je toto podle Vás ten největší**

problém současné vzdělávací politiky? Pokud ne, jmenujte prosím ten nejpalčivější problém české vzdělávací politiky.

Není to ten největší problém. Největší problém je kurikulum. Když to chcete změnit, musíte změnit obsah, když chcete měnit obsah, tak musíte změnit systém zkoušek. První zásadní krok je změnit systém zkoušek, následně samotný obsah vzdělávání. No a pak druhý nejpalčivější problém, který se teď doufám změní, je systém financování, a to ne kvůli penězům, ale kvůli tomu, že to jak je nastavené financování na žáka, tak vlastně cílem vzdělávacího procesu nebo cílem ředitelů škol není co nejvzdělanější a nej kvalitnější absolventy, ale cílem je mít co největší počet kusů. Ten cíl je špatně.

• **Které cíle stanovené ve volebním programu vaší strany jsou již naplňovány a které dle vašeho názoru naplněné v tomto volebním období nebudou?**

Naplňovány jsou dva, to je reforma financování regionálního školství a daří se zvyšovat platy učitelů. Daří se také i měnit systém zkoušek, např. písemná část maturity bude opravována ve škole. V tomto období se nepodaří prosadit, že vznikne něco jako Národní vzdělávací rada vlády, která stanoví politickou dohodou cíle vzdělávání, které budou politické strany respektovat. Jeden z největších problémů je, že průměrně ministr školství vydržel ve funkci 21 měsíců a každý rok a půl je to tedy každý pes, jiná ves. Nejde se za dlouhodobými cíli a to působí ten chaos.

• **Uved'te prosím tři cíle, které chcete v nejbližší době jako politická strana v oblasti vzdělávání prosadit a kroky, kterými budete směřovat k jejich naplnění.**

Zahájili jsme diskusi o té změně. Tím, že máme předsedu senátního výboru pro školství, pana profesora Drahoše, a náš senátor je i Mikuláš Bek, tak už teď začínáme tvořit tým, který strhne další vlnu. První taková vlna je 29. března konference o budoucnosti českého vzdělávání. Obecně se dá říci, že se nám daří zahájit veřejnou diskusi o tom, že se vzdělávání musí změnit a jak. Naši krajští zastupitelé dohlíží na strukturu změny financování regionálního školství a daří se dorovnat mezikrajové rozdíly.

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Osa levice a pravice (Hájek, 2019).....	39
Obrázek 2 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Vzdělávání dětí mladších předškolního věku a předškolní vzdělávání	44
Obrázek 3 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Základní vzdělávání.....	48
Obrázek 4 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Základní vzdělávání – komparace napříč stranami	49
Obrázek 5 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Středoškolské a vyšší odborné vzdělávání.....	53
Obrázek 6 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Středoškolské a vyšší odborné vzdělávání - komparace napříč stranami	54
Obrázek 7 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Vysokoškolského vzdělávání.....	58
Obrázek 8 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Vysokoškolské vzdělávání – komparace napříč stranami.....	59
Obrázek 9 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Celoživotní vzdělávání	61
Obrázek 10 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Inkluzivní vzdělávání a vzdělávání nadaných.....	64
Obrázek 11 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Financování veřejného školství	66
Obrázek 12 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Financování soukromých a církevních škol.....	67
Obrázek 13 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Karierní řád	69
Obrázek 14 - Souhrn vizí politických uskupení k tématu Platové ohodnocení pedagogických pracovníků.....	71
Obrázek 15 - Souhrn dalších témat ve volebních programech politických uskupení	72